

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

ANALÝZA POTŘEB V ÚZEMÍ PRO POTŘEBY KAP II

Analýza vývoje vzdělávání a trhu práce v Pardubickém kraji

Dokument Analýza potřeb na území Pardubického kraje

zpracoval realizační tým KAP Pk ve spolupráci odbornou garantkou KAP Pk
srpen 2019

Obsah

1.	Seznam použitých zkratk	3
2.	Úvod	4
3.	Metodika	4
4.	Vstupní zhodnocení stavu oblastí ovlivňující vzdělávání v krajském kontextu	5
4.1	Charakteristika Pardubického kraje	5
4.2	Demografický vývoj a jeho dopady na vzdělávací soustavu	6
4.3	Struktura hospodářství, pracovní síla a zaměstnanost v Pardubickém kraji	11
4.4	Trh práce v Pardubickém kraji	17
4.5	Absolventi škol na trhu práce	23
4.6	Vzdělávací soustava Pardubického kraje	31
4.7	Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami	36
4.8	Zájmové a mimoškolní vzdělávání	37
4.9	Další vzdělávání pedagogických pracovníků	38
4.10	Další vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení	39
4.11	Souhrn	40
5.	Vyhodnocení uplatňování klíčových témat KAP (oblastí intervence)	41
5.1	ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ VČETNĚ SPOLUPRÁCE ŠKOLA A ZAMĚSTNAVATELŮ	42
5.2.	PODPORA POLYTECHNICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ (TECHNICKÉ, PŘÍRODOVĚDNÉ A EVVO)	47
5.3.	PODPORA KOMPETENCÍ K PODNIKAVOSTI, INICIATIVĚ A KREATIVITĚ	54
5.4.	ROZVOJ ŠKOL JAKO CENTER DALŠÍHO PROFESNÍHO A ODBORNÉHO ROZVOJE	61
5.5.	ROZVOJ KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ	65
5.6.	PODPORA SPOLEČNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ (INKLUZE)	69
5.7.	ROZVOJ ICT KOMPETENCÍ	76
5.8.	ROZVOJ VÝUKY CIZÍCH JAZYKŮ	80
5.9.	ČTENÁŘSKÁ A MATEMATICKÁ GRAMOTNOST	86
6.	Dokumenty a zdroje použité při zpracování Analýzy	93
7.	Závěr	101

1. Seznam použitých zkratk

CLIL	Content and Language Integrated Learning (výuka předmětu se uskutečňuje pomocí cizího jazyka)
ECDL	Mezinárodní standard pro digitální znalosti a dovednosti
ICT	Informační a komunikační technologie
I-KAP	Implementace Krajského akčního plánu vzdělávání (projekt na podporu implementace KAP)
IROP	Integrovaný regionální operační program
ITI	Integrované územní investice (Integrated Territorial Investments)
KAP	Krajský akční plán rozvoje vzdělávání
KHK Pk	Krajská hospodářská komora Pardubického kraje
KrÚ Pk	Krajský úřad Pardubického kraje
P-PINK	Pardubický podnikatelský inkubátor
OPVVV	Operační program výzkum, vývoj a vzdělávání
MAP	Místní akční plán rozvoje vzdělávání
MAS	Místní akční skupiny
MMR	Ministerstvo pro místní rozvoj ČR
MŠ	Mateřská škola
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy ČR
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání
Pk	Pardubický kraj
P-KAP	Podpora krajského akčního plánu
PPP	Pedagogicko-psychologická poradna
RSK Pk	Regionální stálá konference Pardubického kraje
RT KAP	Realizační tým krajského akčního plánu vzdělávání Pardubického kraje
RVP	Rámcový vzdělávací program
SŠ	Střední škola
ŠAP	Školní akční plán
Šablona	Projekt se zjednodušeným vykazováním nákladů
ŠIKK	Školská inkluzivní koncepce kraje
ÚP	Úřad práce
VOŠ	Vyšší odborná škola
VŠ	Vysoká škola
ZŠ	Základní škola

2. Úvod

Dokument Analýza potřeb v území pro potřeby KAP II (dále jen „Analýza“) představuje klíčový zdroj informací pro tvorbu **Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání Pardubického kraje II** (KAP Pk II) v rámci druhé fáze realizace projektu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání Pardubického kraje (KAP).

Projekt KAP si klade za cíl vybudovat fungující systém vzájemné spolupráce klíčových aktérů podílejících se na procesu vzdělávání v kraji, přispět k naplnění Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji, zlepšit systém řízení škol a napomoci k plánování strategických kroků směřujících ke zvýšení kvality poskytovaného vzdělávání a školských služeb, zejména na středních a vyšších odborných školách.

KAP představuje nástroj pro zavádění a realizaci systémových změn ve vzdělávání, neboť dosavadní zkušenosti reflektují nutnost posílit přenos těchto změn na úroveň jednotlivých škol. Dalším důvodem pro realizaci projektu KAP je potřeba prioritizace témat podpory v oblasti vzdělávání v kraji, nastavení vztahů projektů školní úrovně a systémové úrovně, sdílení zkušeností a příkladů dobré praxe mezi školami a pedagogy.

Analýza potřeb v území, zabývající se vývojem vzdělávacího systému a trhu práce v Pardubickém kraji, je zároveň východiskem pro formulaci klíčových témat/oblastí intervence seřazených na základě své důležitosti dle priorit Pardubického kraje.

3. Metodika

Realizační tým projektu KAP při zpracování dokumentu Analýzy vycházel z dostupných informačních zdrojů pro jednotlivé oblasti intervence, ze statistických dat, analýz, strategických a koncepčních dokumentů pro oblast vzdělávání, oblast zaměstnanosti a trhu práce na krajské i národní úrovni, dále také z regionálně specifických statistických dat Národního ústavu pro vzdělávání, Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR, Českého statistického úřadu, řadu práce ČR, České školní inspekce.

Přehled použitých zdrojů je uveden v kapitole 6. a dalšími zdroji byly elektronické informační systémy www.dvmonitor.cz, www.rvp.cz, www.czso.cz, databáze na www.mpsv.cz, www.msmt.cz.

Struktura Analýzy pro potřeby KAP II do jisté míry kopíruje strukturu analýzy v území použité v KAP I, a to z důvodu zajištění provázanosti a kontinuity krajského akčního plánování v oblasti vzdělávání v jeho první a druhé etapě. Analýza je strukturována do tří navazujících částí:

Vstupní zhodnocení stavu oblastí ovlivňujících vzdělávání v krajském kontextu

Základní charakteristiky kraje z hlediska vlivu na rozvoj vzdělávání: demografický vývoj a jeho prognózy, odvětvová struktura hospodářství, vývoj trhu práce, vývoj vzdělávací soustavy.

Vyhodnocení uplatňování klíčových témat KAP (oblastí intervence)

Zhodnocení stavu uplatňování jednotlivých šesti povinných a tří nepovinných oblastí intervence, SWOT.

Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území – potřebné rozvojové priority

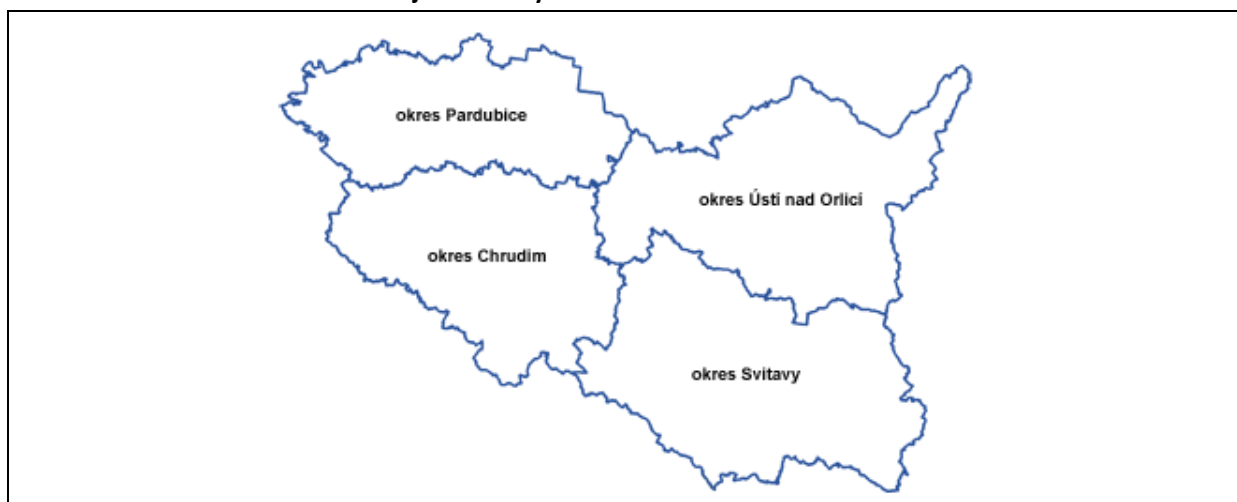
Soubor (tabulka) logických linek „*problém – příčina – cíl (žádoucí změna)*“ z oblasti vzdělávání.

Zpracování Analýzy se uskutečnilo pod metodickým vedením odborné garantky z Národního ústavu pro vzdělávání. Jednotlivé výstupy z Analýzy byly diskutovány v minitýmech dílčích platforem z hlediska zajištění souladu řešených témat a reálných potřeb v území. Problematika se následně projednala v Pracovní skupině Vzdělávání při Regionální stálé konferenci Pardubického kraje a posloužila také jako klíčový podklad pro dialog a spolupráci s aktéry pro oblast vzdělávání v kraji (tematická setkání, workshopy s řediteli / zástupci škol, rozhovory se zástupci škol, s pracovníky z Odboru školství Krajského úřadu Pardubického kraje, zástupci z Úřadu práce – krajská pobočka Pardubice, s Krajskou hospodářskou komorou Pardubického kraje, Pardubickým podnikatelským inkubátorem (P-PINK) a agenturou CzechInvest).

4. Vstupní zhodnocení stavu oblastí ovlivňující vzdělávání v krajském kontextu

Provedená analýza potřeb území (APÚ) Pardubického kraje odráží aktuální situaci na trhu práce ve vztahu ke vzdělávání a s ohledem na skutečnost, že následuje v poměrně krátkém období po první APÚ, jsme se soustředili především na změny na trhu práce. S tím souvisí poměrně významné aktuální o očekávané změny v požadavcích firem na kompetence zaměstnanců a tedy i požadavky na změny ve výuce na školách, zejména na školách poskytujících střední odborné vzdělání.

Obr. 1: Rozdělení Pardubického kraje na okresy

Zdroj: <http://www.risy.cz/cs/krajske-ris/pardubicky-kraj/okresy/>

4.1 Charakteristika Pardubického kraje

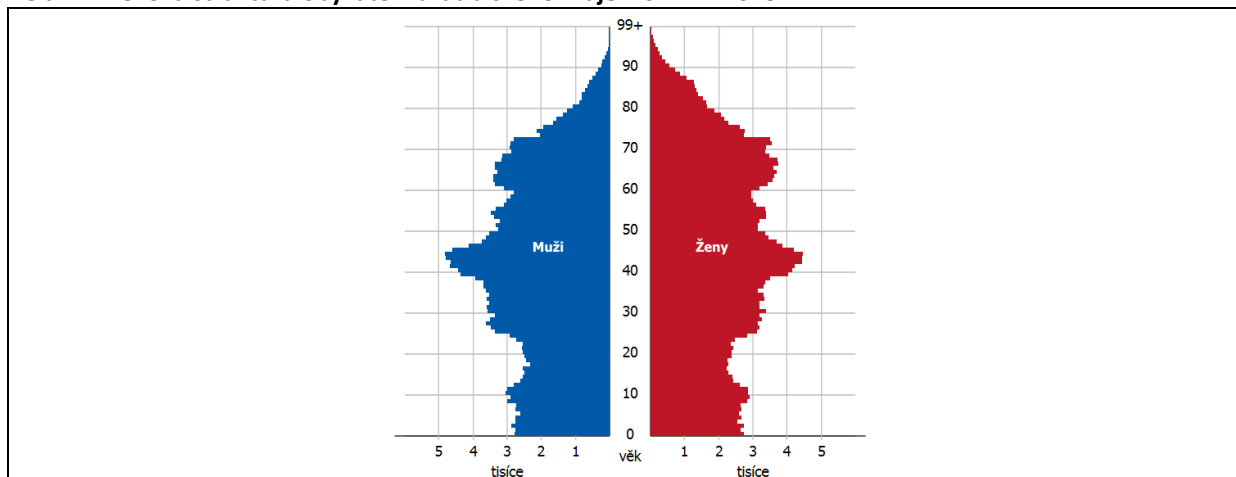
Pardubický kraj je z administrativně-správního hlediska tvořen 4 okresy (Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí), 15 správními obvody obcí s rozšířenou působností (obce III. stupně), 26 správními obvody obcí s pověřeným obecním úřadem (obce II. stupně) a 451 obcemi (38 z nich má statut města a dalších 10 je městysem). Krajskou metropolí Pardubice obývá 17,4% obyvatel kraje. V kraji je celkem 38 měst, ve kterých žije 61,8% obyvatel kraje. Třemi největšími městy Pardubického kraje jsou Pardubice, Chrudim a Svitavy. Pro sídelní strukturu kraje (stejně jako celé České republiky) je typické vysoké zastoupení malých obcí (měřeno počtem obyvatel). Ve velikostních skupinách obcí do 1.000 obyvatel se nachází 82 % obcí v kraji. V těchto obcích přitom žije pouze čtvrtina populace kraje.

Mzdy v kraji sice v posledních letech rostou, avšak a rozdíl v průměrné mzdě ČR a Pardubického kraje se zvyšuje. Výše mezd jednotlivých zaměstnaneckých kategorií se liší od průměru ČR zejména v nejvyšších příjmových skupinách (Pardubický kraj vykazuje druhou nejnižší průměrnou hrubou měsíční mzdou vědeckých a odborných duševních pracovníků - specialistů v ČR). Vzniklá situace tak s sebou nese zvýšené riziko v odchodu vysoce kvalifikovaných pracovníků z kraje, za vyšší mzdou do regionů vyznačujících se vysokou koncentrací vědeckovýzkumné a inovační infrastruktury (Praha, Brno) a investiční aktivitou do jejího dalšího rozšiřování (Ostrava, Olomouc, Brno), přičemž dobré dopravní spojení na tyto metropolitní oblasti může tento „braindrain“ dále posilovat.

4.2 Demografický vývoj a jeho dopady na vzdělávací soustavu

V Pardubickém kraji žije 520.505 obyvatel (stav k 31. 12. 2018). V průběhu roku 2018 vzrostl počet obyvatel téměř o 2.000 osob, což představuje nejvyšší celkový přírůstek od roku 2008, přičemž růst počtu obyvatel zajistila zahraniční migrace.

Obr. 2: Věková struktura obyvatel Pardubického kraje k 31. 12. 2018

Zdroj: ČSÚ

Tabulka č. 1: Vývoj počtu obyvatel Pardubického kraje za posledních 5 let (k 31. 12.)

	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyvatel celkem	516 372	516 149	517 087	518 337	520 316
muži	255 137	255 159	255 691	256 604	257 948
ženy	261 235	260 990	261 396	261 733	262 368

Zdroj: <https://www.czso.cz/csu/xs/obyvatelstvo-xe>

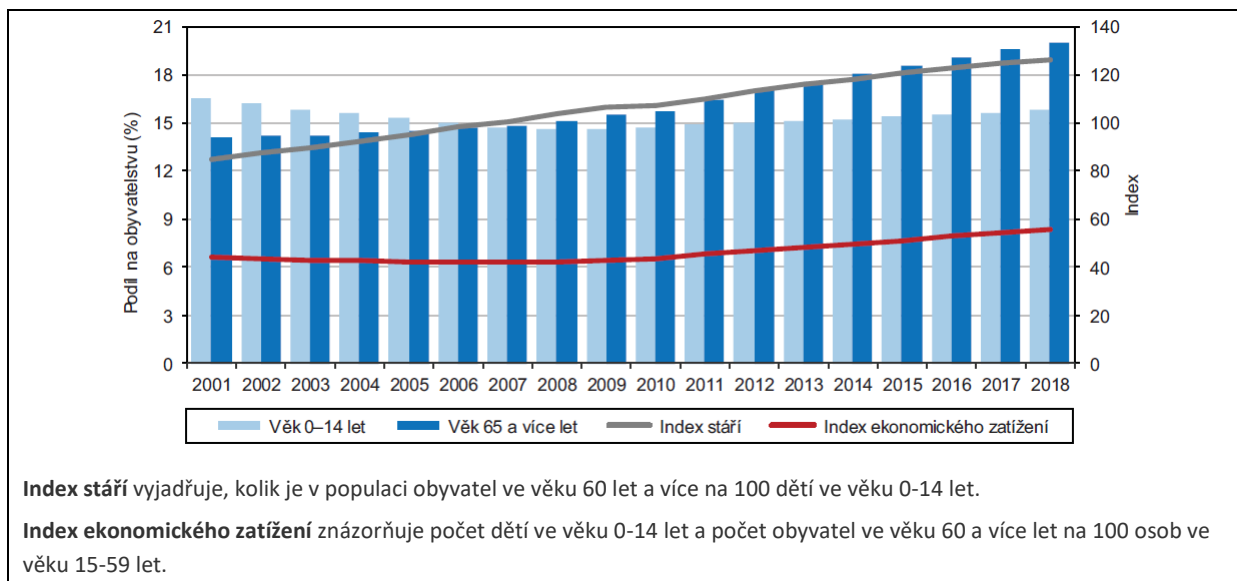
Z dlouhodobého pohledu ovlivňuje růst počtu obyvatel v Pardubickém kraji především stěhování. Na kladné hodnotě migračního salda se podílí zejména zahraniční migrace. Největší podíl tvoří migranti s ukrajinským státním občanstvím, dále občané Mongolska, Rumunska a Bulharska. Ve srovnání s republikovým průměrem jsou v kraji více zastoupeni občané Mongolska, Slovenska a Polska; naopak nižší zastoupení mají mezi cizinci v Pardubickém kraji občané Ruska a Německa.

Od ledna do prosince roku 2018 se v kraji živě narodilo 5 526 dětí, což je o 154 dětí více než v roce 2017. V kraji žilo ke konci roku 2018 celkem 82 063 dětí do 14 let, na populaci kraje se tak tato věková skupina podílela 15,8 %. Podíl dětské složky na populaci kraje se v posledních letech mírně zvyšuje, ve srovnání s rokem 1991 je však dětí mladších 15 let v kraji o 05 059 méně.

Osob v tzv. produktivním věku (15 až 64 let) žilo ke konci roku 2018 v kraji 334 475, tj. 64,3 % z celkového počtu obyvatel kraje. Ve srovnání s předchozím rokem se snížil počet osob v této věkové kategorii o 1 436. Počet i podíl obyvatel v této skupině klesá již od roku 2009, kdy do produktivního věku začaly přecházet populačně slabé ročníky druhé poloviny 90. let 20. století. V produktivním věku jsou při tom nejpočetnější generace obyvatelstva narozené v 70. letech minulého století.

K 31. 12. 2018 žilo v Pardubickém kraji 103 778 osob ve věku 65 a více let, na populaci kraje se senioři podíleli 19,9 %. Jedná se o nejvyšší absolutní počet i relativní zastoupení od roku 1991. Meziročně vzrostl počet osob v nejstarší věkové skupině o 2 450, ve srovnání s rokem 1991 žije nyní v kraji o téměř 37 904 seniorů více. V důsledku toho roste index stáří i index ekonomické závislosti.

Graf č. 1: Věková struktura a věkové indexy obyvatel v Pardubickém kraji (stav k 31. 12. 2018)

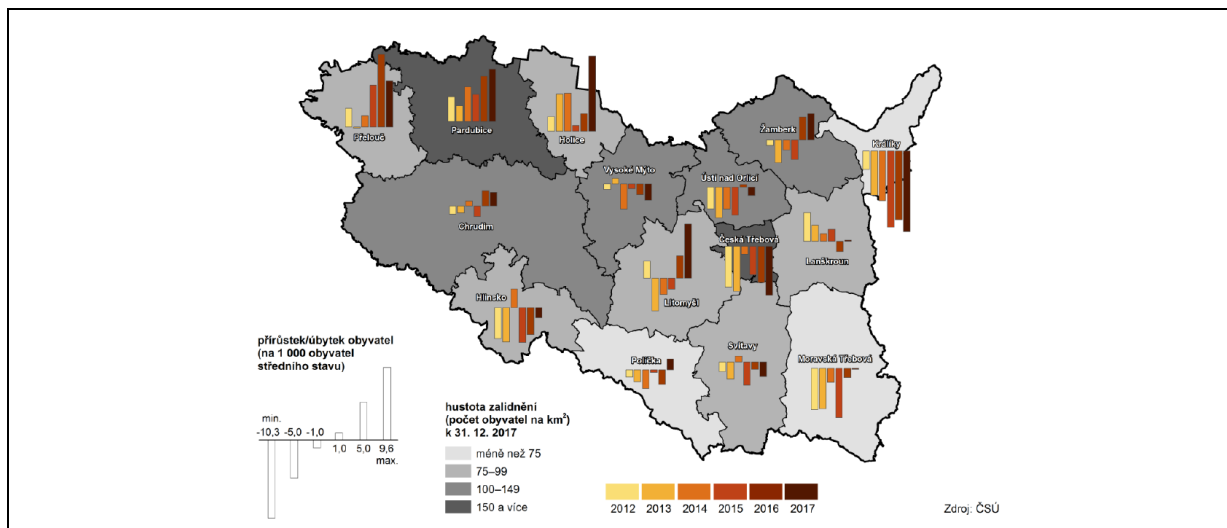
Zdroj: ČSÚ

Průměrný věk obyvatel Pardubického kraje meziročně vzrostl o dvě desetiny, na 42,4 roku. Od roku 1991 se průměrný věk obyvatel kraje zvýšil o 5,5 roku.

Vývoj migrace obyvatelstva, včetně zahraniční migrace

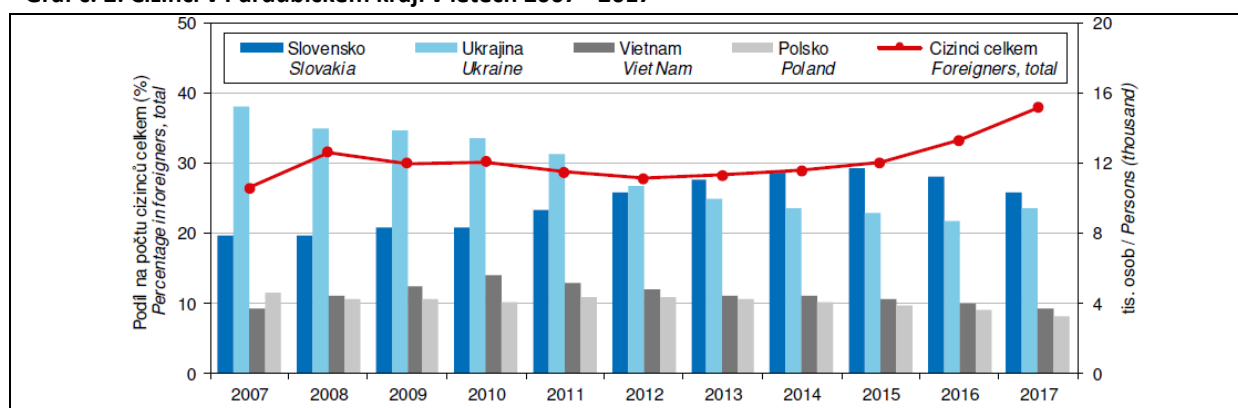
Z dlouhodobého pohledu působí na růst počtu obyvatel Pardubického kraje zejména stěhování. Na kladné hodnotě migračního salda má ovšem zásluhu především zahraniční migrace. V rámci kraje se dlouhodobě nejvyššími migračními zisky vyznačuje okres Pardubice (viz Kartogram č. 1 a graf č. 2).

Kartogram č. 1: Pohyb obyvatel v obvodech ORP Pardubického kraje v letech 2012 - 2017

Na konci roku 2018 žilo v Pardubickém kraji 17 575 cizinců (bez azylantů), z toho téměř polovina na základě uděleného povolení k trvalému pobytu. Cizinci se na obyvatelstvu kraje podíleli 3,4 %. V kraji na konci sledovaného období žilo nejvíce cizinců za posledních dvacet let, oproti roku 1996 vzrostl jejich počet téměř o 1 240. Více než polovina všech cizinců pobývá na území okresu Pardubice.

Graf č. 2: Cizinci v Pardubickém kraji v letech 2007 - 2017

Zdroj: Ředitelství služby cizinecké policie

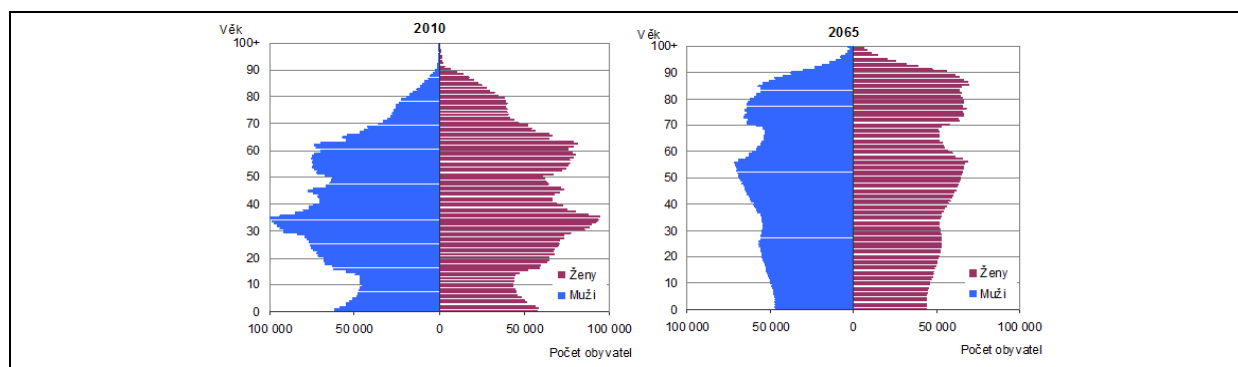
Občané států Evropské unie tvořili v roce 2017 52 % cizinců v Pardubickém kraji, přičemž jejich podíl na celkovém počtu cizinců se zvyšuje. Podle státního občanství bylo nejvíce cizinců v kraji ze Slovenska (3,7 tis.) a Ukrajiny (2,9 tis.). Ve srovnání s republikovým průměrem nacházíme v kraji vyšší zastoupení občanů Slovenska a Polska; naopak méně jsou v Pardubickém kraji mezi cizinci zastoupeni občané Ruska a Německa.

Problematika vzdělávání dětí cizinců se stává důležitou součástí jejich zapojení do školních kolektivů a ovlivňuje pozitivně dobré soužití celých rodin s naší společností. Podle údajů VÚPSV mezi lety 2011 a 2017 došlo v ČR ke zvýšení počtu cizinců o 52,6% v mateřských školách, o 46,8% v základních školách, ale na středních školách bez konzervatoře došlo k poklesu o 1,9%, na konzervatořích vzrostl počet cizinců o 43,2% a na vyšších odborných školách vzrostl počet cizinců o 37,0%. jde o údaje za celou republiku, ale lze předpokládat, že údaje pro Pardubický kraj budou mít podobné hodnoty. Děti a žáci se při svém nástupu do vzdělávání musí potýkat s jazykovou bariérou, z níž plynou problémy nejen komunikační, ale obtíže se začleňováním do kolektivu, se školními neúspěchy a též i s neúčastí ve školní docházce. Další problémy mohou nastat v důsledku kulturních odlišností i socioekonomických problémů rodiny. Uvedené problémy se budou stále více projevovat v závislosti na zvyšujícím se počtu cizinců, kteří přicházejí i do Pardubického kraje.

Očekávaný demografický vývoj do roku 2025

Z demografické projekce, kterou Český statistický úřad zveřejnil na počátku roku 2014, vyplývá, že počet obyvatel Pardubického kraje bude, stejně jako ve většině ostatních krajů, v budoucnu postupně klesat. Na populačním úbytku se budou podílet zejména nižší počty narozených dětí ve srovnání s počtem zemřelých. Tento populační úbytek by mohl být částečně zmírňován kladným saldem stěhování, uvažovaným v rámci projekce. Prognózování migrace je však velmi složitý problém, jelikož její budoucí vývoj se dá obtížně odhadovat. Je ovlivněna celou řadou faktorů, zejména pak ekonomickou situací a s ní spojeným rozvojem území.

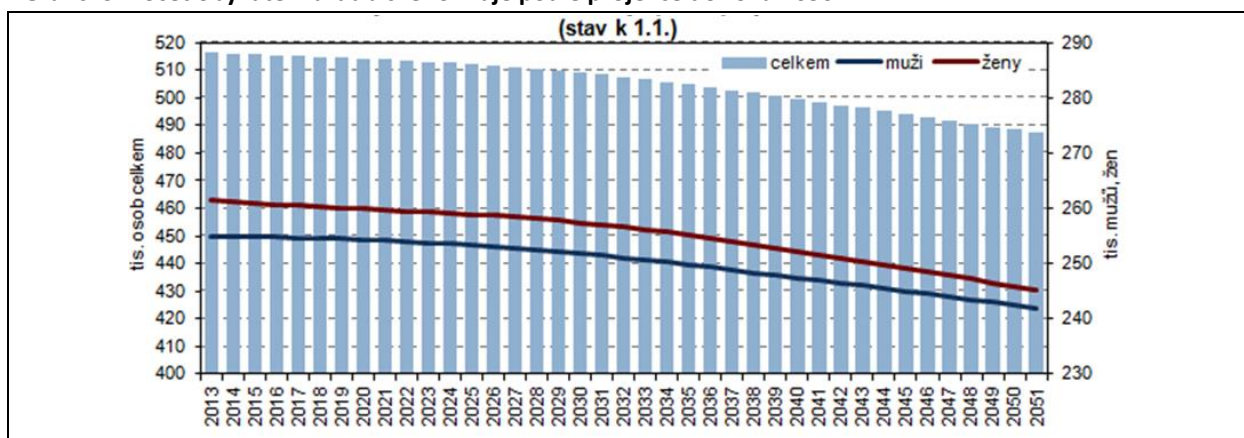
Obr. 3: Věková struktura obyvatelstva ČR 2010 a 2065, střední varianta projekce

Zdroj: ČSÚ (<https://www.czso.cz/documents/10180/61566242/13013918u.pdf/6e70728f-c460-4a82-b096-3e73776d0950?version=1.2>)

Ani Pardubický kraj se nevyhne stárnutí populace. Procentní zastoupení osob pětadesátiletých a starších na obyvatelstvu kraje by se mělo od roku 2013 do čtvrtiny tohoto století zvýšit ze 17 na 23 %. Projekce předpokládá rostoucí hodnotu průměrného věku v kraji a to 44,2 let v roce 2025.

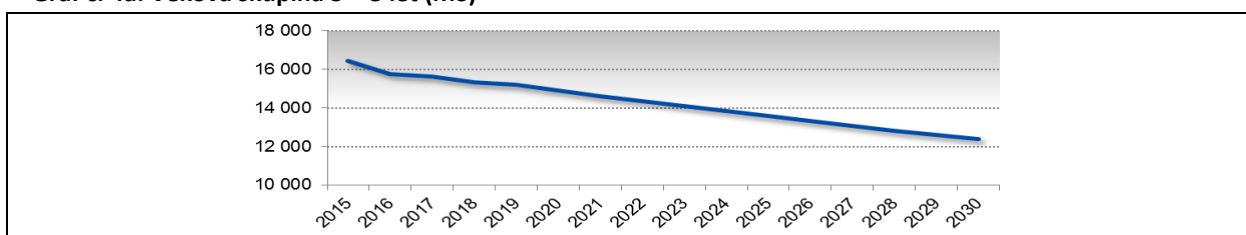
Graf č. 3: Počet obyvatel Pardubického kraje podle projekce do roku 2050

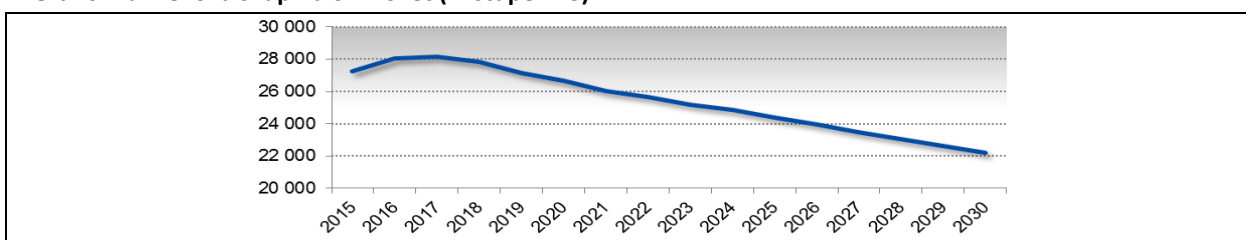
Zdroj: ČSÚ

Grafy č. 4a - 4d (skupina souvisejících grafů): Projekce vývoje počtu dětí, žáků a studentů ve věkových skupinách 3–5 let (MŠ), 6–10 let (1. stupeň ZŠ), 11–14 let (2. stupeň ZŠ, vč. nižšího stupně víceletých gymnázií), 15–18 let (SŠ) a 19–21 let (VOŠ) v Pk v letech 2015 až 2030 (bez vlivu vnitřní i zahraniční migrace obyvatelstva) je uvedena v následující skupině grafů.

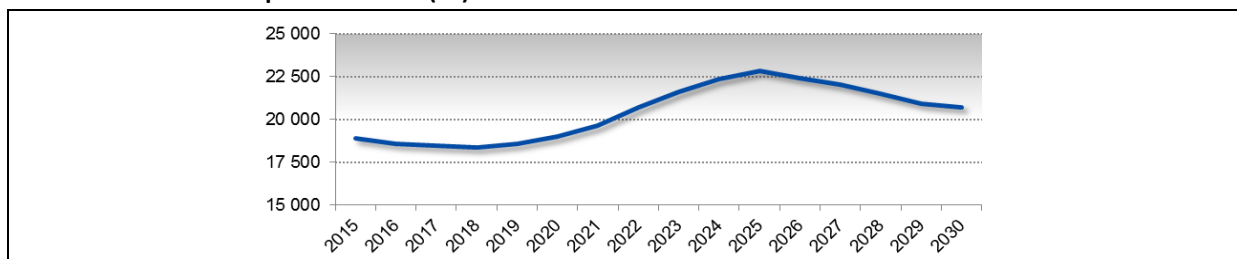
Graf č. 4a: Věková skupina 3 – 5 let (MŠ)

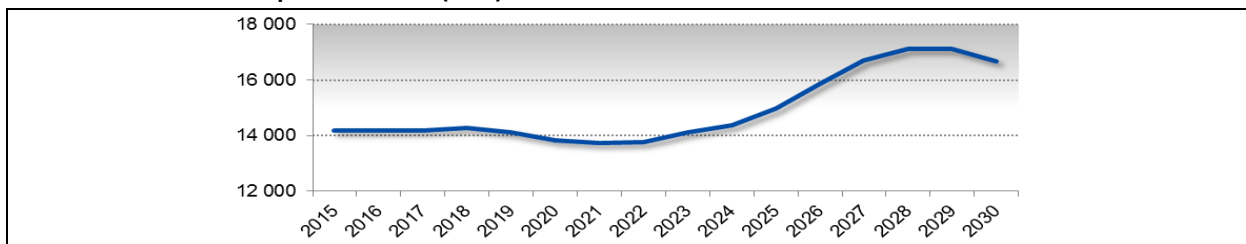
Graf č. 4b: Věková skupina 6 – 10 let (1. stupeň ZŠ)

Graf č. 4c: Věková skupina 15–18 let (SŠ)

Graf č. 4d: Věková skupina 19–21 let (VOŠ)

Zdroj: ČSÚ

Z předložených prognózy vyplývá, že zátěž školství bude v následujících letech diverzifikována tak, že MŠ a ZŠ se budou dlouhodobě vyrovnávat s poklesem dětí ve věkové skupině 3 – 5 let (zde půjde o pokles cca o 4000 dětí) a ve skupině 6 – 10 let (zde je předpokládán pokles o cca 6000 dětí) oproti letům s maximálními počty žáků. V případě středního školství je předpokládán prakticky stabilní počet žáků a po roce 2024 by měl následovat vzestup počtu žáků s maximem v letech 2029 – 2030. I zde ovšem nastane v letech následujících pokles počtu žáků.

Uvedená prognóza bude ze strany ČSÚ nadále upřesňována a pro management škol všech stupňů a jejich zřizovatelů by měla být podkladem pro kvalifikované plánování rozvoje a stanovení odpovídající strategie vzdělávacích činností i rozvoje škol.

4.3 Struktura hospodářství, pracovní síla a zaměstnanost v Pardubickém kraji

Ekonomika Pardubického kraje je založena na tradičních průmyslových odvětvích (elektrotechnický průmysl, chemický průmysl a strojírenství) a rovněž je významně ovlivňována trendy, které přináší nadnárodní společnosti působící v kraji. Postupně klesá podíl zemědělství, lesnictví a rybářství. Nízký počet obyvatel Pardubického kraje se odráží i v jeho ekonomické výkonnosti, která se pohybuje ve většině sledovaných parametrů v pásmu průměru či mírného podprůměru ve srovnání s ostatními kraji. Například na tvorbě národního hrubého domácího produktu se Pardubický kraj podílí pouze 4 %, což je třetí nejnížší příspěvek k HDP ČR.

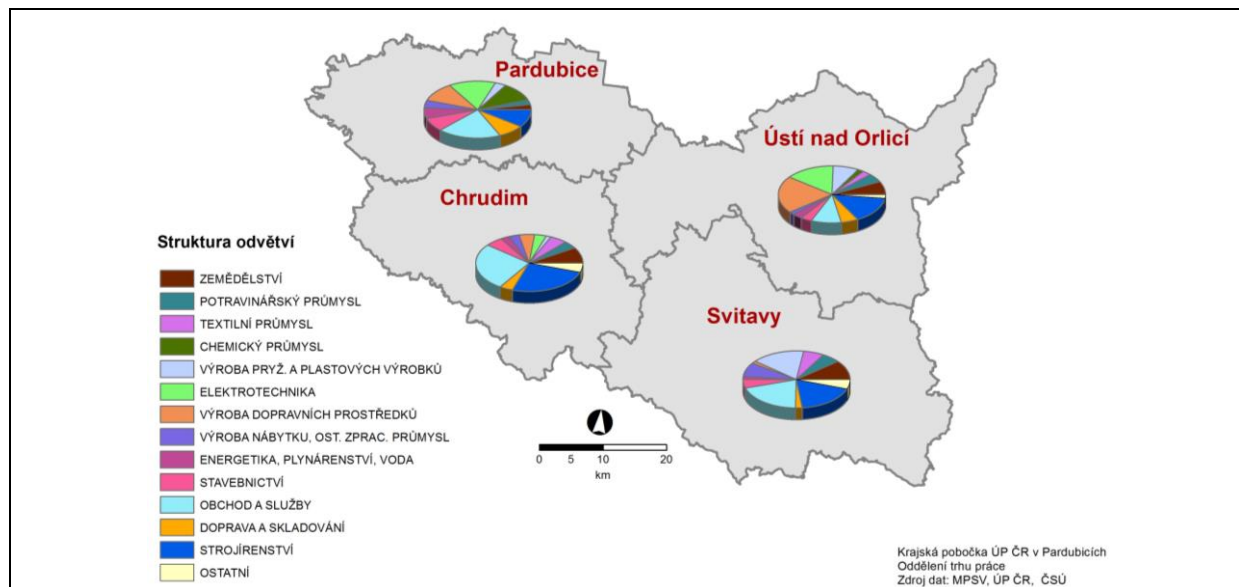
Pro Pardubický kraj je významná průmyslová tradice, zejména v průmyslu elektrotechnickém, chemickém (koncentrovaný v Pardubicích), strojírenském, kovodělném, potravinářském a textilním. V období transformace neprošla průmyslová struktura kraje ve srovnání s jinými kraji příliš velkými změnami (kromě textilního průmyslu) a kraj si tak dokázal udržet diverzifikovanou a relativně silnou průmyslovou základnu. V elektrotechnickém průmyslu došlo k rozpadu velkých firem a následnému vzniku malých a středních podniků a zároveň přišli i velcí zahraniční investoři.

V posledních letech klesá váha chemického průmyslu a současně se úspěšně rozvíjí automobilový průmysl (Iveco Vysoké Mýto - dříve Karosa, SOR Libchavy). Textilní průmysl byl ve 20. století jedním z hlavních zaměstnavatelů především na Ústeckoorlicku a Svitavsku, s nástupem konkurence levné čínské produkce však skončila nebo výrazně omezila výrobu velká část podniků, což bylo příčinou nárůstu nezaměstnanosti v těchto mikroregionech. Za perspektivní v textilním průmyslu lze považovat ty firmy, které přešly od konfekce k výrobě technických a funkčních textilií (jejich nejvyšší koncentrace je zejména na Svitavsku). Podmínky pro rozvoj strategických služeb jsou nejvýhodnější v krajském městě. Hlavním oborem, který se rozvíjí ve službách, jsou informační technologie.

Ve srovnání s ostatními kraji má Pardubický kraj pestrouterritoriální strukturu exportu, více v něm figurují oblasti mimo EU i do rozvojových ekonomik, naopak podíl exportu do skupiny zemí označovaných jako evropské tranzitivní ekonomiky a export do dalších zemí je ve srovnání s ostatními kraji ČR podprůměrný. Hlavními vývozními partnery Pardubického kraje jsou Německo, Nizozemí a Francie. Přímé zahraniční investice míří zejména do elektrotechnického průmyslu. Do Pardubického kraje přicházejí nejčastěji dvěma způsoby, a to akvizicí stávajících firem (např. Foxconn – Tesla Pardubice, Saint Gobain – Vertex Litomyšl, Iveco – Karosa Vysoké Mýto) nebo jako investice na zelené louce (Bühler CZ s.r.o.).

Role malých a středních podniků (MSP) je v Pardubickém kraji významná. Dle informací Úřadu práce v Pardubicích jsou MSP značně navázány na velké podniky (na 1 pracovní místo v nich je vytvořeno 0,8 pracovních míst v malých a středních podnicích podílejících se na dodavatelských vztazích) a na území některých obcí s rozšířenou působností představují tyto velikostní kategorie největší a tedy i nejvýznamnější zaměstnavatele. Podíl malých a středních podniků na zaměstnanosti je v Pardubickém kraji ve srovnání s ostatními kraji přesto poměrně nízký a v posledních letech dochází ještě ke snižování jejich podílu. Absolutně převládají malé a střední podniky ve službách, zároveň je podíl malých a středních podniků v sekundární sféře vyšší než 40 % a patří k vyšším v republice. Tento vyšší podíl v sekundárním sektoru může souviset právě s velkou návazností na velké podniky. Případný odchod velkých investorů by tedy způsobil významné potíže i malým firmám včetně propouštění jejich zaměstnanců.

Kartogram č. 2: Rozložení jednotlivých typů odvětví v okresech Pardubického kraje.

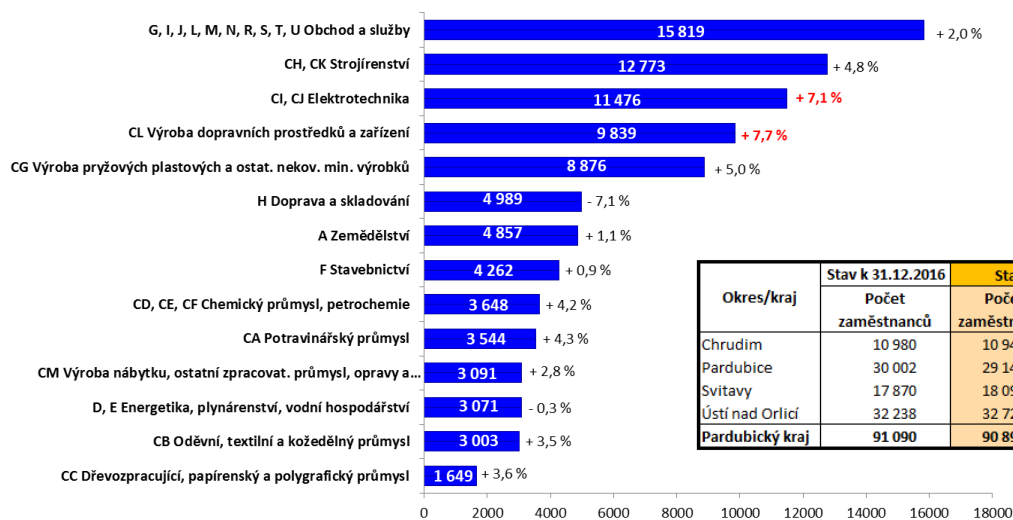

Zdroj: ÚP ČR

Zaměstnanost dle odvětví a vzdělání zaměstnanců v těchto odvětvích v kraji jsou zachyceny v grafu č. 5, který byl zpracován na základě údajů z monitoringu zaměstnanosti realizovaném ÚP ČR v Pardubickém kraji k 31. 12. 2017. Ve **vybraných odvětvích** tento graf vyplnilo 1 017 firem s 91 tis. zaměstnanci. Údaje ke konci roku 2018 nejsou prozatím k dispozici.

Graf č. 5: Rozložení zaměstnanosti v Pardubickém kraji dle odvětví kraji (k 31. 12. 2017)

dotazník zaslaný KrP ÚP v Pardubicích k 31. 12. 2017
ve vybraných odvětvích jej vyplnilo 1 017 firem - 91 tis. zaměstnanců

Okres/kraj	Stav k 31.12.2016	Stav k 31.12.2017		Předpoklad k 31.12.2018
	Počet zaměstnanců	Počet zaměstnanců	Počet firem	
Chrudim	10 980	10 941	178	11 307
Pardubice	30 002	29 142	281	30 386
Svitavy	17 870	18 094	243	18 791
Ústí nad Orlicí	32 238	32 720	315	33 636
Pardubický kraj	91 090	90 897	1 017	94 120

Zdroj: ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích, dotazníkové šetření 2018

Významní zaměstnavatelé z regionálního a mikroregionálního hlediska

Ekonomika Pardubického kraje je založena na tradičních průmyslových odvětvích (elektrotechnický průmysl, chemický průmysl a strojírenství) a rovněž je významně ovlivňována trendy, které přinášejí nadnárodní společnosti působící v kraji. Postupně klesá podíl zemědělství, lesnictví a rybářství. Níže jsou uvedeny firmy, které v rámci daných mikroregionů lze považovat za významné zaměstnavatele z hlediska počtu zaměstnanců a také z hlediska dynamiky jejich vývoje v posledním roce (zpracováno podle údajů ÚP ČR, Krajské pobočky v Pardubicích).

Okres Chrudim

Hlinsko

Backer Elektro CZ a.s. (výroba a prodej topných těles a elektrotechnických součástí)

Jednota, spotřební družstvo Hlinsko (velkoobchod a maloobchod)

MEGATECH Industries Hlinsko (výroba plastových dílů pro automobilový průmysl)

MLékárna Hlinsko, a.s. (výroba potravinářských výrobků a nápojů)

PŘÍHODA s.r.o. (výroba vzduchového potrubí)

Technolen technický textil s.r.o. (tkaní technických textilií)

Chrudim

Alukov HZ, spol. s r.o. (výroba hliníkových oken, zastřešovacích konstrukcí)

Chrudimská nemocnice, a.s.

KYB CHITA Manufacturing Europe s.r.o. (výroba pružin, tlumičů)

NIKA Logistics, a.s. (silniční nákladní doprava)

S & Ř, CH KOVO, společnost s ručením omezeným (zámečnictví, výroba kování, pálení laserem)

SIAG CZ, s.r.o. (výroba a montáž svařovaných konstrukcí, výroba komponentů větrných elektráren)

T M T spol. s.r.o. (výroba zdvihacích a manipulačních zařízení)

Vodafone Czech Republic a.s.

Východočeské plynárenské strojírny, a.s.

Skuteč

EGOTEP, družstvo invalidů (logistické a distribuční služby, internetový obchod)

ORTO SHOES s.r.o. (výroba obuvi)

SANTÉ – výroba, s.r.o. (výroba obuvi)

SINTEX, a.s. (výroba pletených materiálů)

Třemošnice

CEMEX Cement, k.s. – původně Holcim (Česko) a.s., člen koncernu (výroba cementu, dlažby, prodej stavebních hmot)

DAKO-CZ, a.s. (výroba hydraulických prvků a agregátů pro kolejová vozidla)

ELECTROPOLI Czech Republic s.r.o. (povrchová úprava a zušlechťování kovů)

KOVALIS HEDVIKOV a.s. (kovoobrábění, tlakové lití, výroba forem a nástrojů)

Okres Pardubice

Holice

BV elektronik s.r.o. (výroba tlumivky a elektrických odporů)

Erwin Junker Grinding Technology a.s. (výroba univerzálních a číslicově řízených obráběcích strojů průmyslovým způsobem)

Pardubice

ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB (životní a neživotní pojištění)

Dopravní podnik města Pardubic a.s. (městská a meziměstská doprava)

Explosia a.s. (výroba a výzkum v oboru průmyslových trhavin, střeliv a munice)

Chládek a Tintěra, Pardubice a.s. (kolejové, mostní, inženýrské, pozemní, elektro stavby)

JTEKT Automotive Czech Pardubice s.r.o. (výroba mechanických dílů do převodovek osobních aut)

KYB Manufacturing Czech s.r.o. (výroba tlumičů)

Nemocnice Pardubického kraje, a.s.

O2 Czech Republic a.s. (telekomunikační služby)
Panasonic Automotive Systems Czech, s.r.o. (výroba autorádií)
RONAL CR s.r.o. (výroba hliníkových kol do osobních automobilů)
společnosti skupiny FOXCONN (výroba PC, elektronických a optických přístrojů a zařízení)
Synthesia, a.s. (výroba základních chemických produktů, těžkotonážní chemie)

Přelouč

Elektrárna Chvaletice a.s.
KIEKERT-CS, s.r.o. (výroba centrálních autozámek)
MPH Medical Devices s.r.o. (výrobce jednorázových zdravotnických potřeb)

Okres Svitavy

Litomyšl

Litomyšlská nemocnice, a.s.
MACH DRŮBEŽ a.s. (chov drůbeže)
SAINT-GOBAIN ADFORS CZ s.r.o. (výroba skleněných vláken pro průmysl)
STORY DESIGN, a.s. (výroba nábytku a tvorba interiérů)
Zemědělské družstvo Dolní Újezd (rostlinná a živočišná výroba)

Moravská Třebová

ATEK s.r.o. (výroba pryžových a plastových výrobků pro automobilky)
Czech Blades s.r.o. (výroba nožířských výrobků)
KAYSER, s.r.o. (výroba a prodej láhví na plyn a bombiček)
Odborný léčebný ústav Jevíčko (zařízení pro léčbu plicních onemocnění)
REHAU, s.r.o. (výroba plastových výrobků pro automobilky)

Polička

Koh-i-noor Ponas s.r.o. (plastické vylisky pro automobilní a elektrotechnický průmysl)
Poličské strojírny a.s. (výroba pneumat. systémů, čerpací a měřicí techniky, munice)
Ravensburger Karton s.r.o. (výroba společenských her, hraček, kartonáže, obalů)
THT Polička, s.r.o. (výroba požární techniky)
ZŘUD - Masokombinát Polička, a.s. (řeznická a uzenářská velkovýroba)

Svitavy

Fibertex, a.s. (výroba nábytkových, vlnářských a bavlnářských tkanin)
P-D Refractories CZ a.s. (výroba žáruvzdorných keramických výrobků)
Schaeffler Production CZ s.r.o. (výroba systémů pro motory a převodovky)
Svitavská nemocnice, a.s.
Westrock Packaging Systems Svitavy, s.r.o. (výroba papírových obalů)

Okres Ústí nad Orlicí

Česká Třebová

CZ LOKO, a.s. (opravy, modernizace a výroba lokomotiv a jiných kolejových vozidel)
ČD Cargo, a.s.
České dráhy, a.s.
KORADO, a.s. (výroba ocelových otopných těles, radiátorů)
Metrans, a.s. (kontejnerová přeprava)
Správa železniční dopravní cesty, státní organizace

Králíky

INTERCOLOR, akciová společnost (úprava a barvení pletenin a tkanin)
OMB composites EU a.s. (výroba plastových a pryžových výrobků)
SNĚŽNÍK (sportovní a rekreační činnosti – provoz lyžařského areálu)

Lanškroun

AVX Czech Republic s.r.o. (výroba elektronických součástek, zejména tantalových kondenzátorů)

FOREZ s.r.o. (konstrukce a výroba forem a nástrojů)
Formplast Purkert CZ, s.r.o. (výroba forem a vstřikování plastů)
Schaeffler Production CZ s.r.o. (výroba forem a nástrojů, vstřikovacích forem)
SCHOTT CR, s.r.o. (výroba sklo-kovových pouzder pro automobilový průmysl)
Zemědělsko-obchodní družstvo Žichlínek

Ústí nad Orlicí

DWLa s.r.o. (výroba elektronických součástek)
KONZUM, obchodní družstvo v Ústí nad Orlicí (sít' maloobchodních prodejen)
Nemocnice Pardubického kraje, a.s. (Orlickoústecká nemocnice)
Rieter CZ s.r.o. (výroba textilních strojů a strojírenských komponentů)
Schalttag CZ s.r.o. (výroba rozvaděčů, mechatronické a robotické systémy)
SOR Libchavy spol. s r.o. (výroba autobusů)

Vysoké Mýto

Autoneum CZ s.r.o. (výroba izolace do osobních a nákladních aut)
Iveco Czech Republic, a.s. (výroba autobusů)
Zemědělsko-obchodní družstvo Zálší

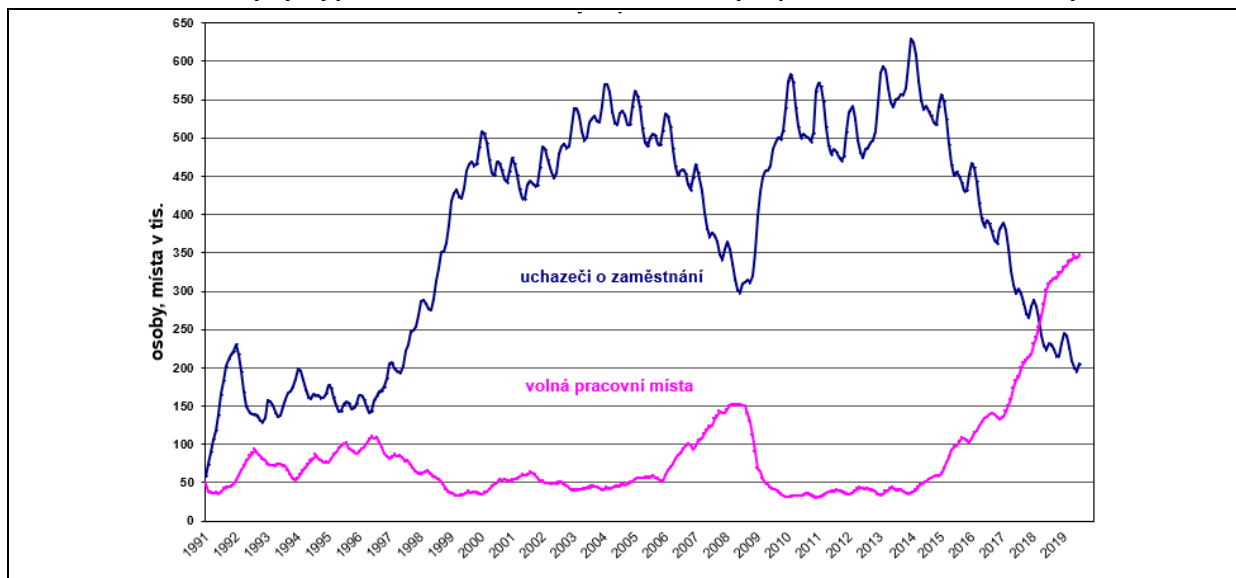
Žamberk

Bühler CZ s.r.o. (výroba strojů zejména pro potravinářský průmysl)
Isolit-Bravo, spol. s r.o. (výroba kuchyňských přístrojů, lisovacích forem, plastů)
OEZ s.r.o. (dodavatel produktů a služeb v jištění elektrických obvodů a zařízení)
Šmídl s.r.o. (mezinárodní kamionová doprava, spediční služby)

4.4 Trh práce v Pardubickém kraji

V současnosti je stav na trhu práce nejlépe charakterizován následujícím grafem, který porovnává počet uchazečů o zaměstnání evidovaných na ÚP ČR v Pardubickém kraji a počet volných pracovních míst, která poptávali zaměstnavatelé prostřednictvím ÚP ČR. Graf č. 6, uvedený níže zachycuje změny v počtu uchazečů o zaměstnání a změny v počtu volných pracovních míst v evidenci ÚP ČR, ke kterým došlo v období let 1991 až 2019.

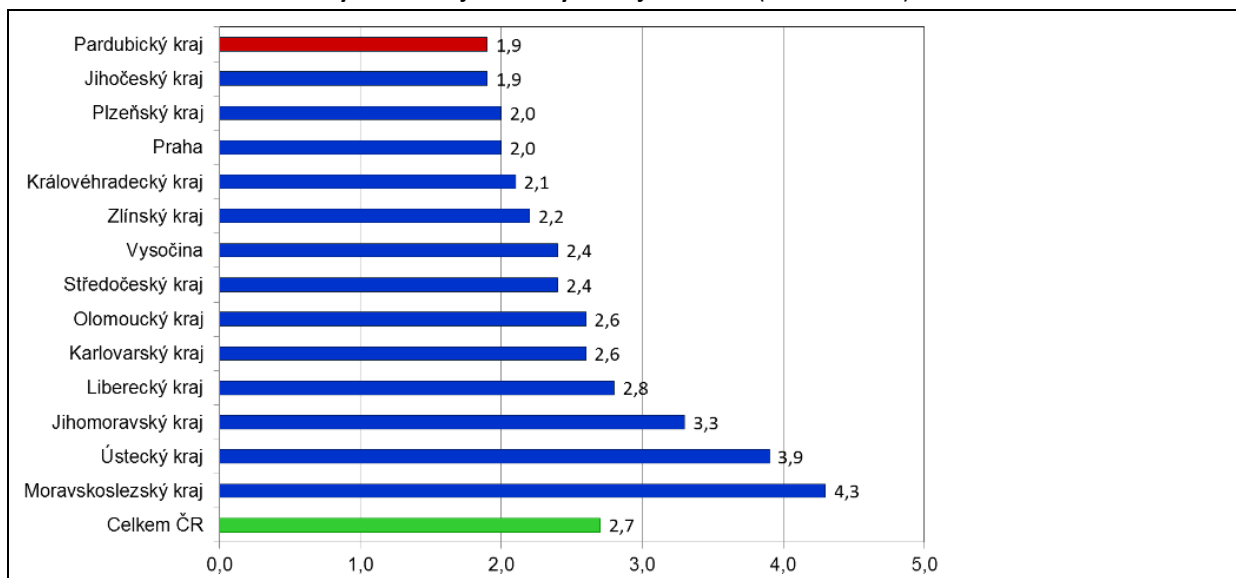
Graf č. 6: Dlouhodobý vývoj počtu uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst, evidovaných na ÚP ČR

Zdroj: ÚP ČR

V Pardubickém kraji je v současném období významně podprůměrná míra nezaměstnanosti ve srovnání s celostátním průměrem (0,2 nezaměstnaného na 1 pracovní místo poptávané firmami) a v podstatě již nemá kam klesat. (viz graf. č. 7)

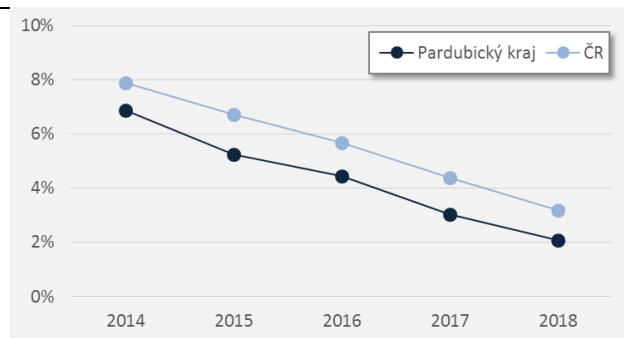
Graf č. 7: Podíl nezaměstnaných osob v jednotlivých krajích a v ČR (k 31. 7. 2019)

Zdroj: ÚP ČR

Podíl nezaměstnaných na celkovém počtu obyvatelstva v Pardubickém kraji v posledních 5 letech klesá stejně, jako v rámci celé republiky, ale po celé sledované období je vždy nižší, než celorepublikový poměr – viz následující graf č. 8.

Graf č. 8: Vývoj podílu nezaměstnaných osob na celkovém počtu obyvatelstva

Zdroj: data poskytnutá NUV

Obecné faktory ovlivňující nezaměstnanost (i zaměstnanost) v Pardubickém kraji:

- ekonomická situace firem v Pardubickém kraji a České republice
- stabilita trhů v EU i na mimoevropských trzích
- nerovnoměrné rozložení podnikatelského zázemí v kraji
- rozvinutá dopravní infrastruktura x obtížná dopravní dostupnost okrajových část kraje
- prohlubující se nedostatek kvalifikované pracovní síly všech kvalifikačních stupňů zejména technických oborů
- nedostatečný počet absolventů se vzděláním z technických oborů
- sezónní nezaměstnanost
- nízká úroveň mezd x výše sociálních dávek (demotivující systém) x exekutní řízení
- sociální vyloučení
- kopírování životní zkušenosti rodičů, kteří nepracují
- stárnutí populace X fenomén mladého kolektivu ve firmách

Pracovní síla v kraji s ohledem na vzdělanostní strukturu obyvatelstva

Následující tabulka č. 2 a graf č. 9 charakterizují vzdělanostní strukturu obyvatelstva podle stupně dosazeného vzdělání (ISCED) a graf č. 10 uvádí strukturu zaměstnaných podle jejich postavení v zaměstnání (CZ-ISCE). Ve všech případech v porovnání s celorepublikovými hodnotami.

Tabulka č. 2: Vzdělanostní struktura zaměstnaných v Pardubickém kraji – ISCED v % (průměr roku 2017)

Dokončené vzdělání	Pardubický kraj			ČR		
	Celkem	Muži	Ženy	Celkem	Muži	Ženy
Základní	4,0	3,5	4,7	4,3	3,8	4,9
Střední bez maturity	36,3	41,5	29,6	33,9	39,6	26,6
Střední s maturitou	38,1	35,8	41,0	37,3	33,7	41,7

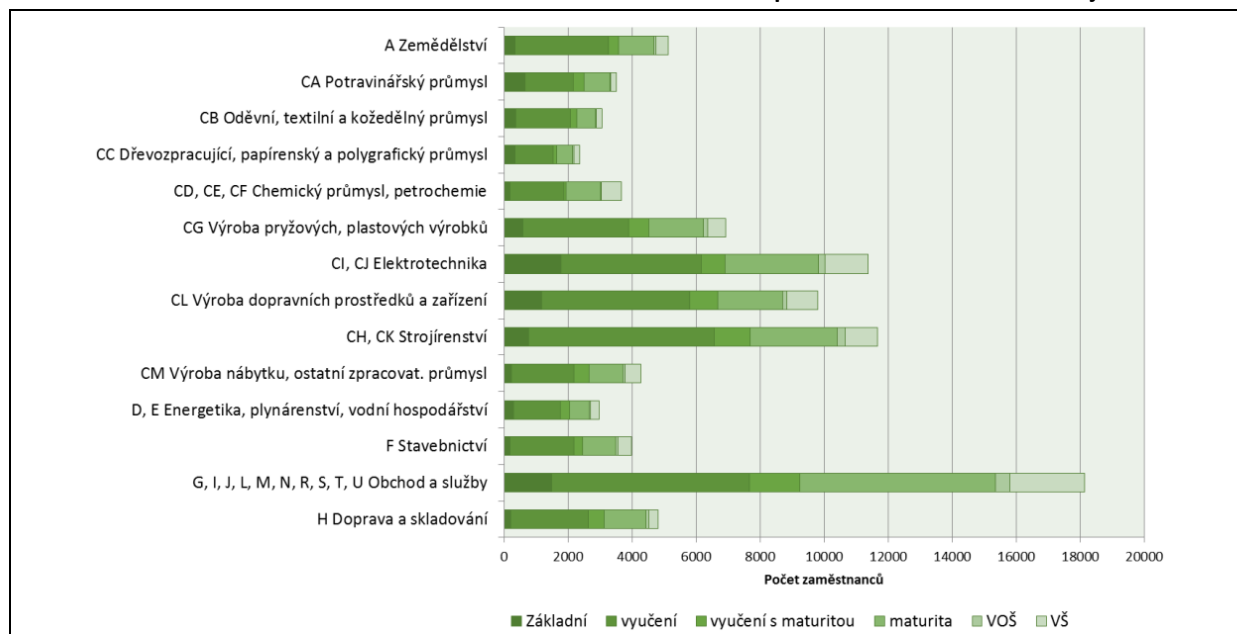
Vysokoškolské	21,5	19,0	24,7	24,6	22,9	26,7
---------------	------	------	------	------	------	------

Zdroj: data poskytnutá NUV

Podrobněji zachycuje vzdělanostní strukturu zaměstnanců následující graf, který vychází z aktuálního dotazníkového šetření u zaměstnavatelů., které uskutečnil ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích v rámci monitoringu firem všech velikostí v celém Pardubickém kraji.

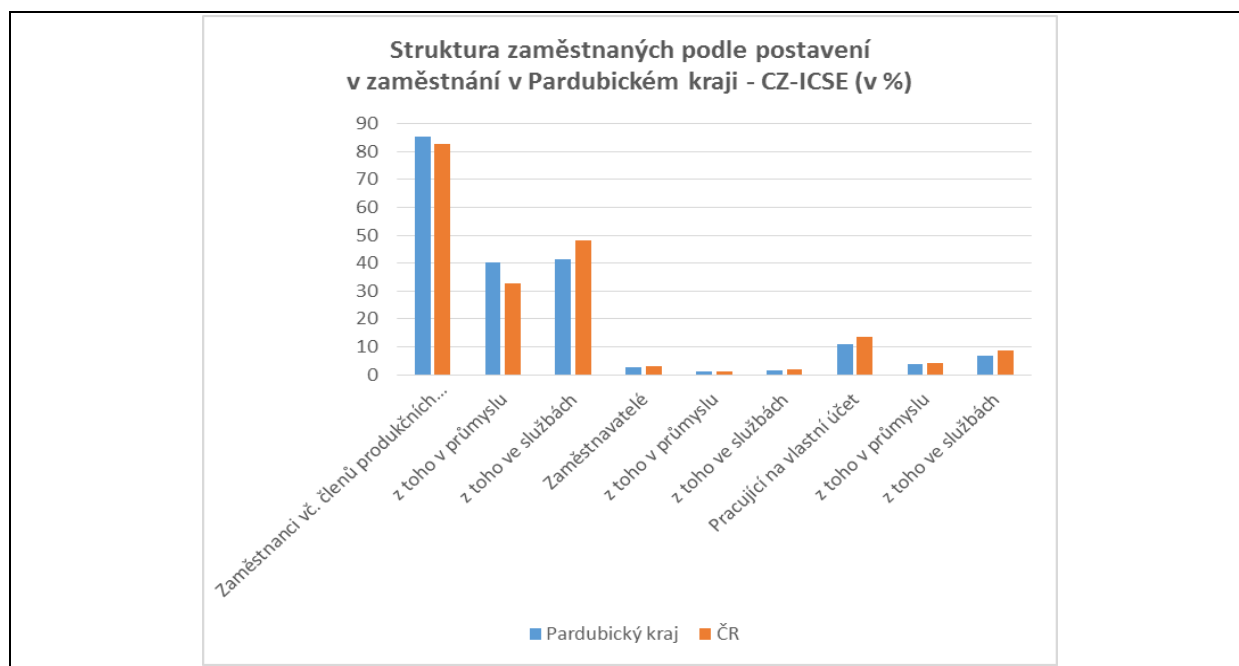
A v následujících grafech je porovnávána struktura zaměstnaných podle postavení v zaměstnání (graf. č. 10) a podíly zaměstnanců v jednotlivých odvětvích (graf. č. 11). (Data všech tří grafů jsou ke dni 31. 12. 2017)

Graf č. 9: Vzdělání zaměstnanců v hlavních odvětvích národního hospodářství v Pardubickém kraji

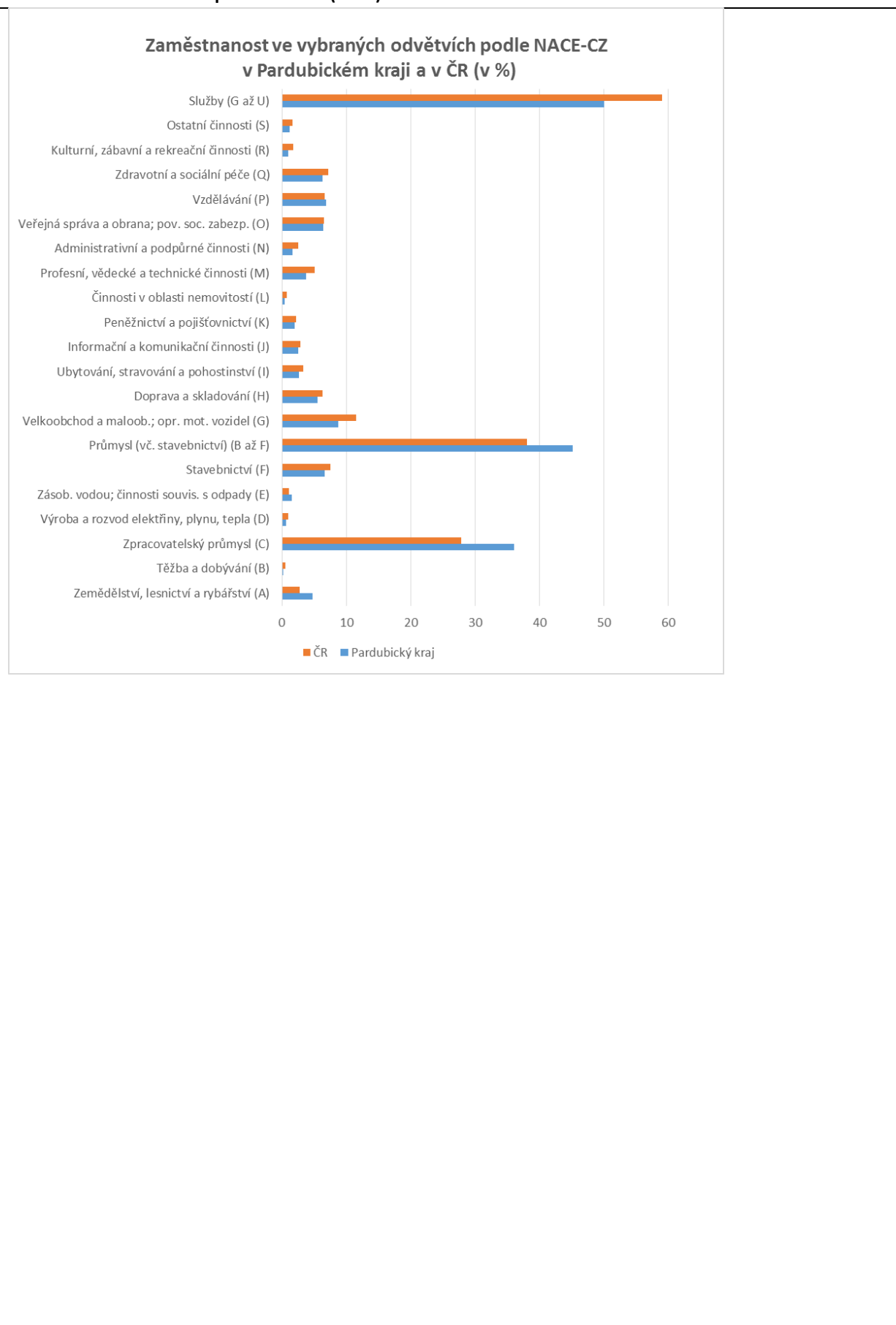
Zdroj: ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích, dotazníkové šetření 2018

Graf č. 10: Struktura zaměstnaných – podle postavení

Zdroj: data poskytnutá NUV

Graf č. 11: Zaměstnanost podle odvětví (2017)

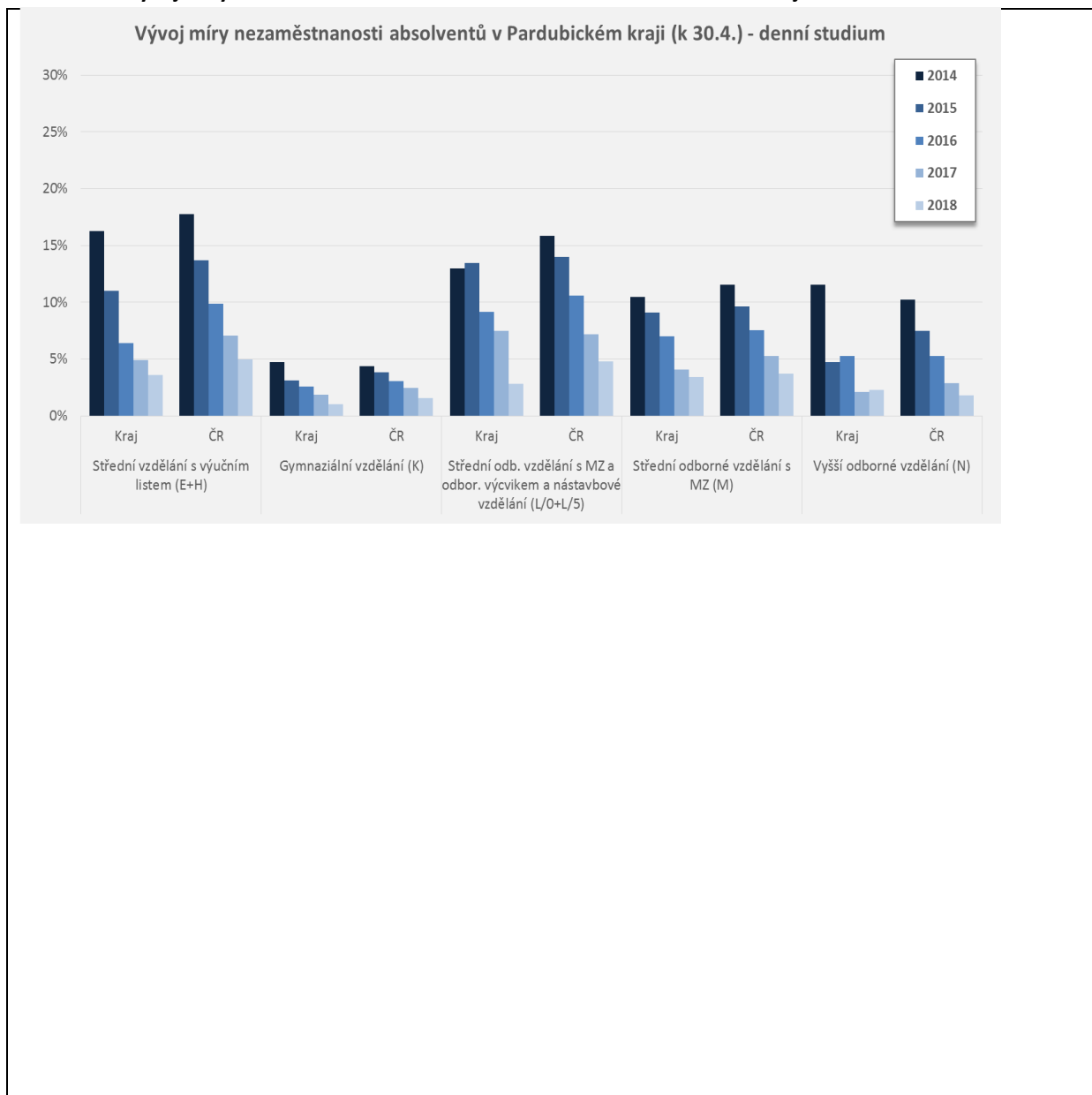

Zdroj: data poskytnutá NUV

4.5 Absolventi škol na trhu práce

Absolventi škol jsou jednou ze skupin osob, které jsou na trhu práce nejvíce ohrožené ztrátou, či obtížným získáváním zaměstnání. Dva hlavní důvody tohoto stavu jsou následující – především nedostatečná praxe a vzdělání, které neodpovídá požadavkům zaměstnavatelů. Míra nezaměstnanosti absolventů škol v současnosti není nijak hrozná, což souvisí s převísem poptávky zaměstnavatelů po zaměstnancích, meziroční poptávka vzrostla o 59 %. Průměrně bylo v roce 2018 nabízeno pro tuto kategorii 6 268 míst, na jedno místo připadalo 0,1 UoZ, poptávka po nich tedy výrazně převyšovala jejich počet v evidenci. Zaměstnavatelé však prakticky ve všech případech uváděli absolventy pouze jako jednu z možností, jak obsadit dané místo. Nyní jsou nároky zaměstnavatelů tak sníženy, že jim v podstatě stačí, aby nový pracovník měl chuť pracovat.

Graf č. 12: Vývoj míry nezaměstnanosti absolventů SŠ a VOŠ v Pardubickém kraji v letech 2014 - 2018

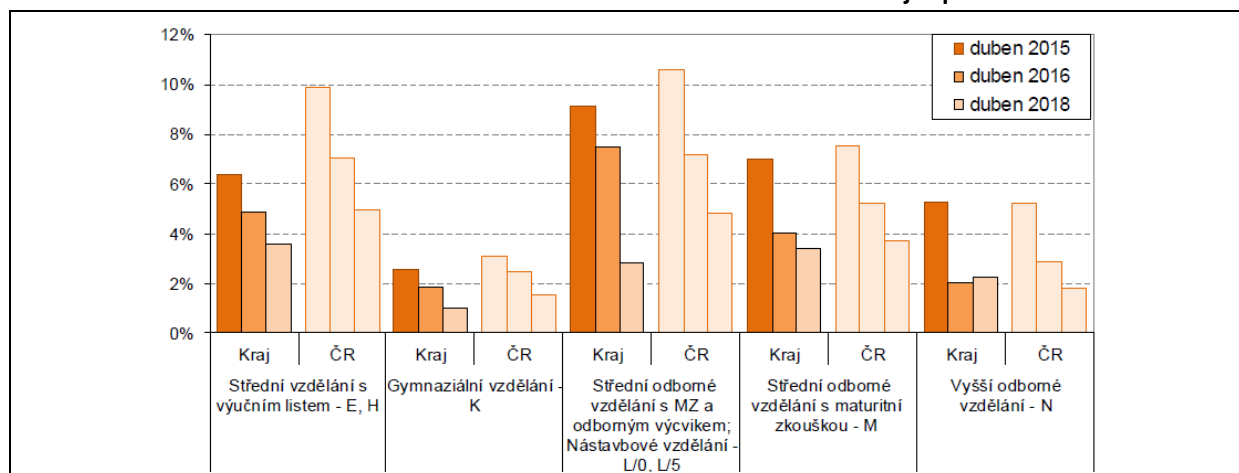

Zdroj: data poskytnutá NUV

Při porovnání míry nezaměstnanosti absolventů v rámci Pardubického kraje podle kategorií dosaženého vzdělání, nejnižší míru nezaměstnanosti v kraji v dubnu 2018 vykazují absolventi v oborech kategorie K – gymnazisté (což je dáno tím, že větší část těchto absolventů pokračuje v terciárním studiu.) a absolventi vyšších odborných škol (2,3 %). Poměrně nízká byla také míra nezaměstnanosti absolventů středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou a odborným výcvikem (kategorie L; 2,8 %). Relativně nejvyšší nezaměstnanosti

dosahují absolventi středního odborného vzdělávání s maturitní zkouškou (kategorie M, bez praktického výcviku; 3,4 %) a absolventi s výučním listem (3,6 %).

Graf č. 13: Míra nezaměstnanosti absolventů denního studia v Pardubickém kraji v porovnání s ČR

Zdroj: data poskytnutá NUV

Stručná charakteristika stavu a vývoje poptávky zaměstnavatelů po pracovní síle

Dle údajů v následujících tabulkách zaměstnanost meziročně v Pardubickém kraji vzrostla o 2 000 osob. Nárůst je zřetelný jak v průmyslu, tak také ve službách a obchodě. Naopak dle těchto údajů výrazně poklesla zaměstnanost v zemědělství. Úřad práce dle svých informací signály o takto zřetelném poklesu nemá.

V roce 2018 činil průměrný počet volných pracovních míst v evidenci KrP ÚP ČR Pardubice 30.018. Tato průměrná hodnota je o 14 696 míst (96 %) vyšší, než v předchozím roce. Nejvíce volných míst nabízeli zaměstnavatelé v okrese Pardubice (v průměru 20 105 míst), dále v okrese Ústí nad Orlicí (5 150 míst), okrese Chrudim (2 469 míst) a nejméně v okrese Svitavy (2 295 míst).

Tabulka č. 3: Vývoj a struktura volných pracovních míst

Struktura VM dle kategorií	31. 12. 2017	31. 12. 2018
pracovní místa – celkem:	19 953	35 590
pro dělníky	17 253	32 406
pro THP + pracovníci ve službách	2 700	3 184
pro občany se ZP	462	419
pro absolventy a mladistvé	4 812	7 632
s požadavkem na zaměstnaneckou kartu	9 083	16 063

Zdroj: ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích

V meziročním porovnání vzrostl celkový počet volných míst nabízených v Pardubickém kraji k 31. 12. 2018 o 78 %. Poptávka po THP a profesích ve službách vzrostla méně, o 18 %, počet pracovních příležitostí pro dělníky se zvýšil o 88 %.

Vzhledem k nedostatku pracovních sil by zaměstnavatelé téměř na polovině všech míst byli ochotní zaměstnat cizince z třetích zemí. V řadě případů zadávají volná místa právě s tímto cílem. 23 % všech míst v databázi krajské pobočky v Pardubicích bylo v závěru roku 2018 evidováno déle než 1 rok, vesměs se jednalo právě o místa s požadavkem na zaměstnaneckou kartu, tedy místa pro cizince.

Tabulka č. 4: Počet hlášených volných míst podle požadavku na vzdělání

ISCED97	31. 12. 2017			31. 12. 2018		
	uchazeči	volná místa	počet uchazečů /místa	uchazeči	volná místa	počet uchazečů /místa
bez vzděl. a neúplné zákl. vzd.	456	194	2,4	525	812	0,6

základní vzdělání	2 347	14 029	0,2	1 625	28 006	0,1
nižší střední vzdělání	13	131	0,1	8	167	0,0
nižší střední odborné (SO)	316	624	0,5	254	894	0,3
SO s výučním listem	4 009	3 568	1,1	3 060	4 152	0,7
Stř. nebo SO bez matur. i vyuč.	51	70	0,7	31	148	0,2
ÚSV	239	194	1,2	202	174	1,2
ÚSO s vyučením i maturitou	425	240	1,8	332	293	1,1
ÚSO s maturitou (bez vyuč.)	1 603	511	3,1	1 311	548	2,4
vyšší odborné vzdělání	90	88	1,0	72	109	0,7
bakalářské	177	51	3,5	151	37	4,1
vysokoškolské	414	253	1,6	330	250	1,3
doktorské	12	0	---	13	0	---
Celkem	10 152	19 953	0,5	7 914	35 590	0,2

Zdroj: ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích

Nejvíce pracovních míst představovaly ke konci roku 2018 požadavky, kde zaměstnavatelé akceptovali základní vzdělání, případně neúplné základní vzdělání – 81 %. Další výraznou kategorií tvořila místa, kde zaměstnavatelé požadovali minimálně výuční list – 15 % a dále místa, kde nejnižším očekávaným vzděláním byla maturita – 3 %.

Porovnání uchazečů a volných míst **není ve struktuře dle vzdělání úplně přesné**, protože zaměstnavatelé ve volných místech udávají nejnižší požadované vzdělání, takže např. pokud je na volné místo požadováno vzdělání s maturitou, pravděpodobně se zaměstnavatelé nebudou bránit ani uchazečům s vyšším odborným či bakalářským vzděláním. Na dělnických pozicích často nehraje roli ani vzdělání, vyučení v oboru, ale chuť pracovat a zodpovědný přístup k povinnostem.

Největší zájem o nové pracovníky mají trvale zaměstnavatelé z odvětví obchodu a služeb a zpracovatelského průmyslu, konkrétně pak firmy strojírenské, elektrotechnické a firmy zabývající se výrobou dopravních prostředků a zařízení. Celoročně je poměrně vysoká poptávka po zájemcích o práci ve stavebnictví a v dopravě.

Přehled umístěných uchazečů však potvrzuje genderové rozdíly, kdy volná místa v obchodě a službách, školství, zdravotnictví a sociální péči, potravinářském průmyslu, v peněžnictví, v textilním průmyslu a dokonce i v ostatním zpracovatelském průmyslu jsou obsazována především ženami. Naopak na místa ve stavebnictví, strojírenství, výrobě dopravních prostředků, zpracování plastů, v energetice a zemědělství jsou umísťováni zejména muži.

V elektrotechnickém průmyslu se téměř rovnoměrně umísťují obě pohlaví, obdobně „dobře“ vychází také státní správa, tady je však zřejmé, že počty jsou zkreslené uchazeči umístěnými na veřejně prospěšné práce.

Tabulka č. 5: Struktura volných pracovních míst dle CZ – ISCO

	31. 12. 2017			31. 12. 2018		
	uchazeči	volná místa	uchaz. / místa	uchazeči	volná místa	uchaz. / místa
tř. 0 – zaměstnanci v ozbrojených službách	7	0	---	6	0	---
tř. 1 – zákonodárci, vedoucí a řídící pracovníci	124	55	2,3	103	54	1,9
tř. 2 – vědečtí a odborní duševní pracovníci	396	636	0,6	329	668	0,5
tř. 3 – techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech	590	654	0,9	489	751	0,7
tř. 4 – nižší administrativní pracovníci (úředníci)	1 149	205	5,6	926	298	3,1
tř. 5 – provozní pracovníci ve službách a obchodě	1 661	1 150	1,4	1 339	1 413	0,9
tř. 6 – kvalifikovaní dělníci v zemědělství, lesnictví a příbuzných oborech	195	93	2,1	136	150	0,9
tř. 7 – řemeslníci a kvalifikovaní	1 477	3 395	0,4	1 043	5 809	0,2

výrobci, zpracovatelé, opraváři						
tř. 8 – obsluha strojů a zařízení	1 215	6 776	0,2	982	11 874	0,1
tř. 9 – pomocní a nequalifikovaní pracovníci	3 146	6 989	0,5	2 457	14 573	0,2
Neuveдено	192	0	---	104	0	---
Celkem	10 152	19 953	0,5	7 914	35 590	0,2

Zdroj: ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích

Nejvíce kvalifikovaných volných míst je nabízeno ve třídách CZ-ISCO 8 a 7, konkrétně se v roce 2018 jednalo o místa pro montážní dělníky, nástrojaře, zámečníky a seřizovače, řidiče nákladních automobilů a autobusů, obsluhu strojů na výrobu a zpracování plastů, svářeče, řemeslníky, stavební profese, obsluhu pojízdných zařízení, mechaniky a opraváře strojů atd. Zaměstnavatelé preferují u nových zaměstnanců praxi, ale většinou to není podmínkou. Pracovníků v dělnických profesích s technickým vzděláním je málo a řada zaměstnavatelů již řeší nějakou formu spolupráce s odbornými školami a učiteli. Šikovní učni tedy často mají budoucí zaměstnání „zajištěné“ již v době studia.

Oproti předchozím letům výrazně vzrostl počet míst ve třídě 9, tedy míst kde není zapotřebí konkrétní kvalifikace, jedná se většinou o práci fyzicky náročnou, často na více směn, s dalšími požadavky jako je dobrý zdravotní stav, bezúhonnost, spolehlivost, pečlivost, řidičský průkaz, zaměstnavatelé často právě u těchto míst zdůrazňují požadavek pravidelné docházky do práce. Volná místa jsou určena zejména pro pomocné pracovníky ve výrobě, ve stavebnictví a pomocné pracovníky pro úklid vnitřních i venkovních prostor.

Spolupráce škol a firem

Střední školy zřizované Pardubickým krajem spolupracují se zaměstnavateli. Mezi hlavní formy spolupráce patří:

- zajištění odborného výcviku u zaměstnavatelů (především žáků 2. a 3. ročníků);
- zajištění odborných praxí u zaměstnavatelů (možnost přípravy odborných prací);
- stáže pedagogických pracovníků teoretického i praktického vyučování u zaměstnavatelů;
- poskytnutí prospěchových stipendií, příspěvků na stravování nebo ubytování (prospěchové stipendium žákům středních škol nabízelo více jak firem);
- podíl zaměstnavatelů na materiálně technickém vybavení škol;
- účast odborníka z praxe v rámci teoretické odborné přípravy ve škole;
- účast odborníka z praxe u profilové části maturitních zkoušek a u závěrečných zkoušek;
- zapojení zaměstnavatelů do tvorby školních vzdělávacích programů a koncepčních záměrů rozvoje školy;
- účast a prezentace zaměstnavatelů na dnech otevřených dveří škol a na burzách škol;
- uzavírání smluv mezi zaměstnavateli a žáky, kteří se připravují pro potřeby zaměstnavatelů.

Jako příklady dobré praxe ve spolupráci škol a zaměstnavatelů lze konkrétně například uvést firmy v tab. č. 6.

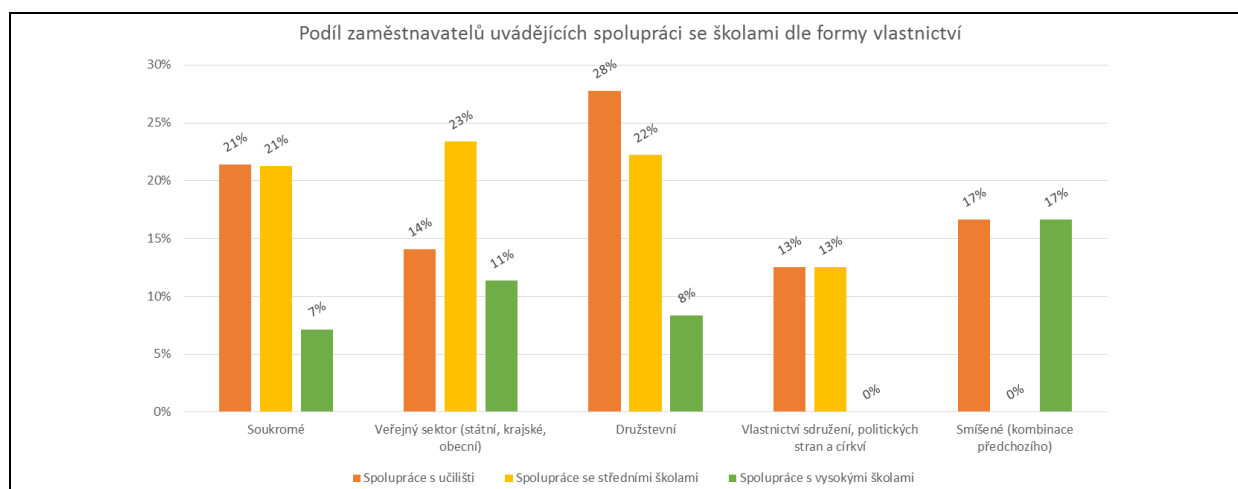
Tab. č. 6: Spolupráce škol a firem

Název firmy	Okres
Regionální muzeum v Chrudimi Vodárenská společnost Chrudim, a.s., Novoměstská 626, 537 01 Chrudim Východočeské plynárenské strojírny, a.s.	Chrudim
ERA a.s. Erwin Junker Grinding Technology a.s. Explosia a.s. KIEKERT-CS, s.r.o. RCD Radiokomunikace spol. s r. o. RETIA, a.s. SYNPO, akciová společnost	Pardubice

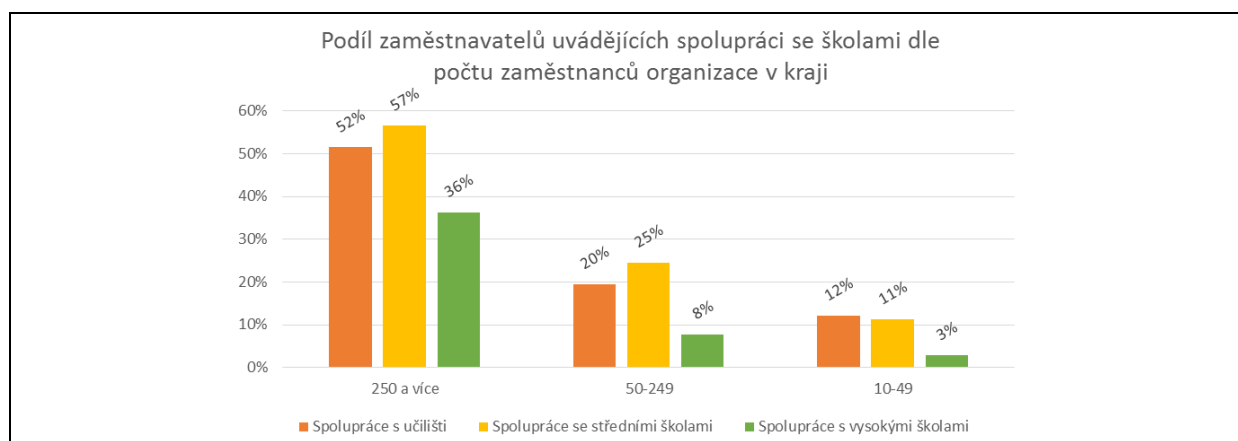
Synthesia a.s. T-CZ, a.s. Univerzita Pardubice Výzkumný ústav organických syntéz	
AUTO MOTIVE INDUSTRIAL a.s. KOH-I-NOOR PONAS s.r.o. Poličské strojírny a.s. SAINT-GOBAIN ADFORS CZ s.r.o.	Svitavy
AVX Czech Republic s.r.o. Formplast Purkert, s. r. o. Iveco Czech Republic, a.s. Mikroelektronika spol. s r.o. OEZ s.r.o. Rieter CZ s.r.o. SOMA spol.s r.o. VÚB a.s.	Ústí nad Orlicí

Pro bližší charakteristiku spolupráce škol a firem jsou níže uvedeny čtyři grafy, které jsou součástí dokumentu **Průběžná zpráva Analýza nabídky a poptávky na trhu práce, zahrnující stav k 31. 12. 2018**, kterou zpracoval ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích.

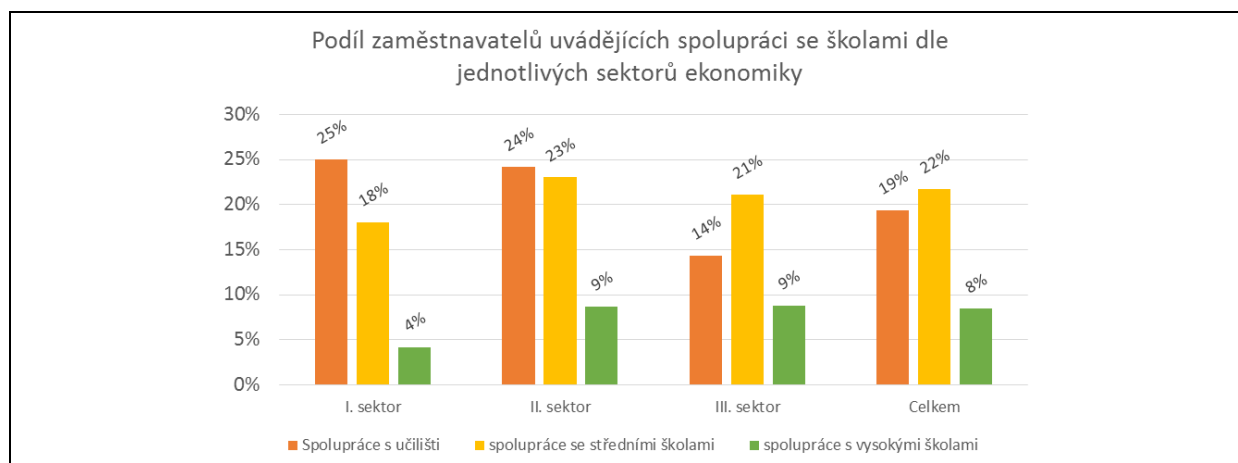
Graf 14 a: Spolupráce zaměstnavatelů se školami dle vlastnictví

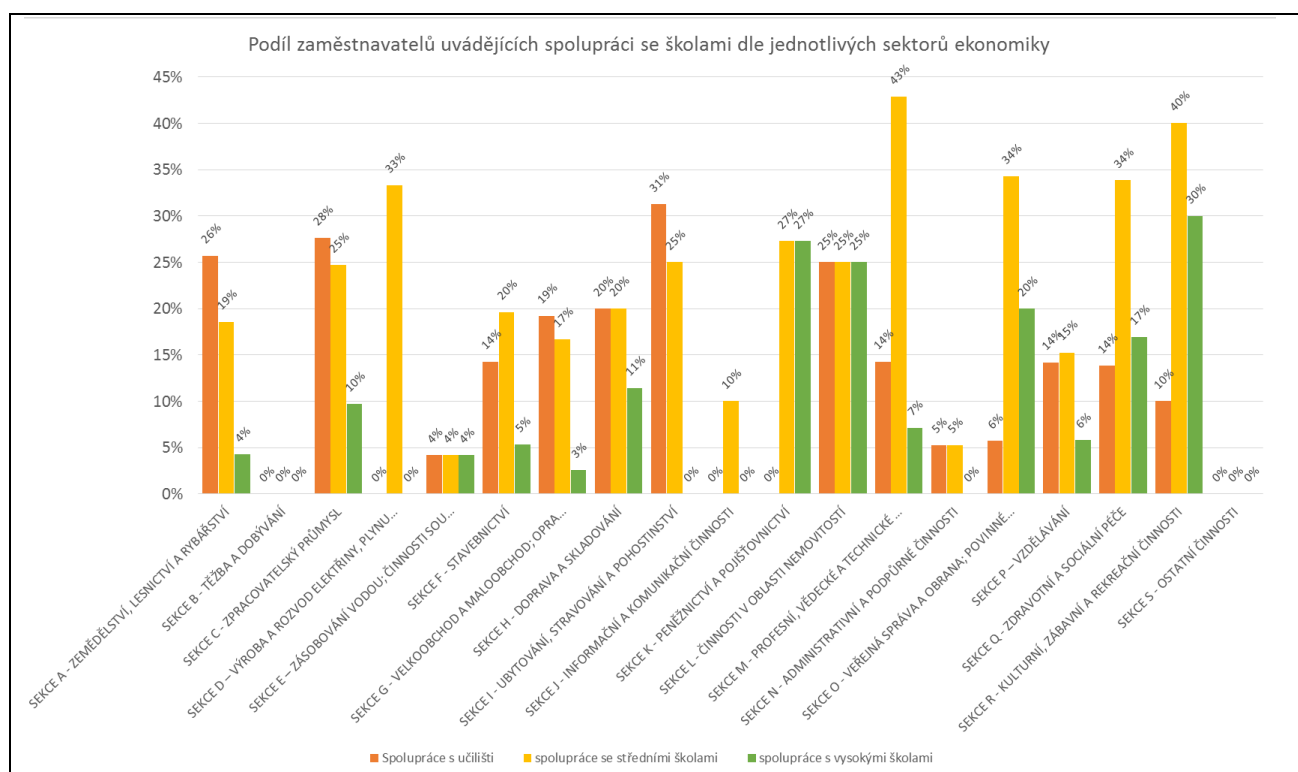
Graf 14 b: Spolupráce zaměstnavatelů se školami dle počtu zaměstnanců

Graf 14 c: Spolupráce zaměstnavatelů se školami dle hlavních sektorů

Graf 14 d: Spolupráce zaměstnavatelů se školami dle jednotlivých sektorů ekonomiky

Zdroj: ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích

V následující tabulce je uveden přehled zaměstnavatelů v okresech, kteří mají pracovníky zaměstnané ve výzkumu a vývoji a zároveň spolupracují se školami i s veřejnými výzkumnými institucemi, což je další forma spolupráce, která může přinášet zajímavé podněty pro žáky i pedagogy středních škol.

Tabulka č. 7: Spolupráce firma – škola - výzkum

Škola	Zaměstnavatel
Průmyslová střední škola Letohrad	Konsorcium zaměstnavatelů Orlicka (např. Rehau

	Automotive s.r.o.; INA Lanškroun, s.r.o.; FOREZ s.r.o.)
Střední odborná škola a Střední odborné učiliště, Třemošnice, Sportovní 322	KOVOLIS HEDVIKOV a.s.; DAKO-CZ, a.s.
Střední odborné učiliště plynárenské Pardubice	společnost innogy
Střední odborné učiliště Svitavy	Rehau Automotive s.r.o.; Schaeffler Production CZ s.r.o.
Střední průmyslová škola chemická Pardubice	Synthesia, a.s.
Střední škola obchodu, řemesel a služeb Žamberk	Bühler CZ s.r.o. Žamberk; Konzum, obchodní družstvo v Ústí nad Orlicí
Střední škola zemědělská a Vyšší odborná škola Chrudim	Cerea, a.s.
Vyšší odborná škola a Střední škola technická Česká Třebová	České dráhy, a.s.; CZ LOKO, a.s.

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

V uplynulém období proběhla jednání zástupců Pardubického kraje, středních škol, regionálních zaměstnavatelů, místních samospráv a dalších partnerů (např. Úřadu práce ČR – krajské pobočky v Pardubicích, Krajské hospodářské komory Pardubického kraje, Agrární komory ČR), která byla zaměřena na další rozvoj a prohloubení spolupráce mezi školami a regionálními zaměstnavateli.

Pardubický kraj v posledních letech využíval možnosti *Rozvojového programu na podporu odborného vzdělávání* vyhlášeného MŠMT. V souladu s podmínkami rozvojového programu byly pro účely finanční podpory v Pardubickém kraji vybrány obory vzdělání poskytující střední vzdělání s výučním listem (kategorie dosaženého vzdělání H a E) zejména technického a zemědělského zaměření. Přidělené finanční prostředky byly určeny na posílení mzdových prostředků a souvisejících zákonných odvodů pro pedagogické pracovníky, kteří se podílí na výuce žáků v podporovaných oborech, a to ve třídách se žáky 2 – 3 oborů vzdělání nebo ve třídách s nízkým počtem žáků. Rozvojovým programem bylo podpořeno celkem 30 středních škol v Pardubickém kraji, což umožnilo zajištění výuky širokého spektra oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s výučním listem, tedy stupně vzdělání, na který nejvíce dopadají důsledky úbytku počtu žáků ve středním vzdělávání.

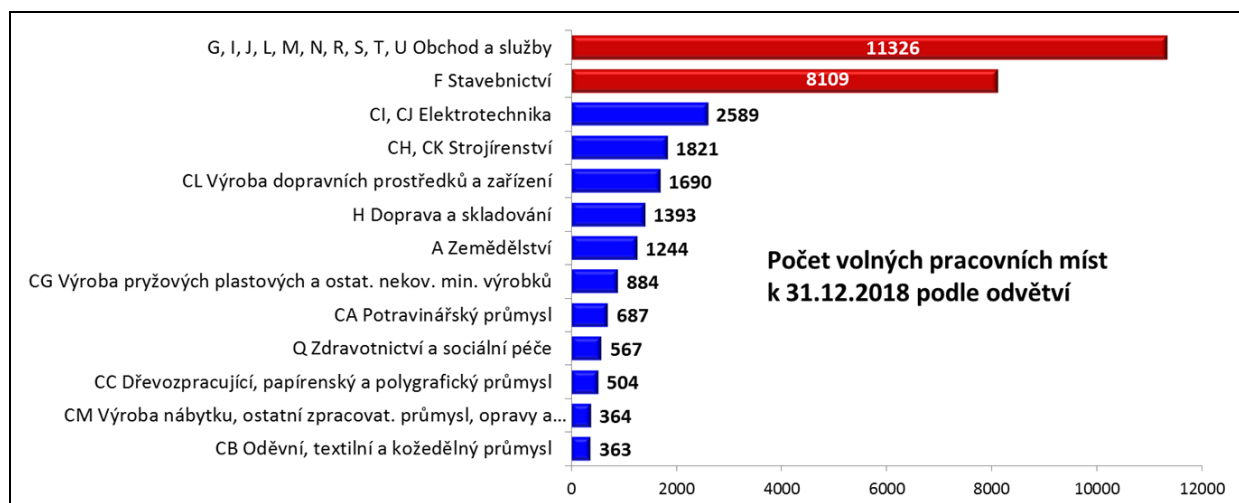

Profese nejlépe uplatnitelné na trhu práce

V meziročním porovnání vzrostl celkový počet volných míst nabízených v Pardubickém kraji k 31. 12. 2018 o 78 %. Poptávka po THP a profesích ve službách vzrostla méně, o 18 %, počet pracovních příležitostí pro dělníky se zvýšil o 88 %. Vzhledem k nedostatku pracovních sil by zaměstnavatelé téměř na polovině všech míst byli ochotní zaměstnat cizince z třetích zemí. V řadě případů zadávají volná místa právě s tímto cílem. 23 % všech míst v databázi krajské pobočky v Pardubicích bylo v závěru roku 2018 evidováno déle než 1 rok, vesměs se jednalo právě o místa s požadavkem na zaměstnaneckou kartu.

Jednou ze sledovaných kategorií jsou absolventi a mladiství, v jejich případě meziroční poptávka vzrostla o 59 %. Průměrně bylo v roce 2018 nabízeno pro tuto kategorii 6 268 míst, na jedno místo připadalo 0,1 UoZ, poptávka zde tedy výrazně převyšovala jejich počet v evidenci. Zaměstnavatelé však prakticky ve všech případech uváděli absolventy pouze jako jednu z možností, jak obsadit dané místo.

Graf č. 15: Volná pracovní místa v odvětvích v Pardubickém kraji

Zdroj: ČSÚ/ÚP ČR

Vysoký nárůst počtu volných míst lze přičíst zejména oživení, které na trhu práce sledujeme již od roku 2014. V řadě případů však „uměle“ poptávku zvyšují právě místa, na která by zaměstnavatelé chtěli přijmout zahraniční pracovníky, tedy délka celého administrativního procesu.

4.6 Vzdělávací soustava Pardubického kraje

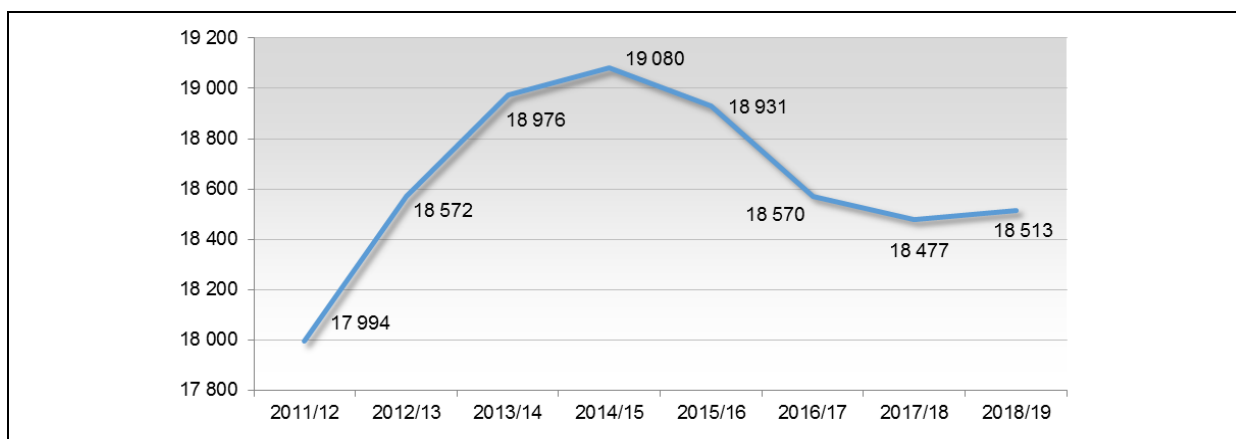
Předškolní vzdělávání

Předškolní vzdělávání podporuje rozvoj osobnosti dítěte předškolního věku, podílí se na jeho zdravém citovém, rozumovém a tělesném rozvoji a na osvojení základních pravidel chování, životních hodnot a mezilidských vztahů. Vytváří základní předpoklady pro pokračování ve vzdělávání a napomáhá vyrovnávat nerovnoměrnosti vývoje dětí před vstupem do základního vzdělávání. Poskytuje také speciálně pedagogickou péči dětem se speciálními vzdělávacími potřebami.

Ve školním roce 2018/2019 poskytovalo v Pardubickém kraji předškolní vzdělávání celkem 321 mateřských škol (MŠ), z toho 309 MŠ zřizovaných obcemi, 5 Pardubickým krajem (Pk), 6 soukromníky (z toho 1 bilingvní) a 1 církví. Celkem 108 MŠ bylo součástí spojeného subjektu se základní školou (ZŠ) a 3 se základní a střední školou.

Vývoj počtu dětí zapsaných do mateřských škol v Pardubickém kraji od školního roku 2010/2011 ukazuje graf 16.

Graf č. 16: Vývoj počtu dětí v mateřských školách v Pardubickém kraji

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Průměrná naplněnost tříd ve školním roce 2018/2019 byla 23,96 dětí na jednu běžnou třídu a 10,0 dětí na jednu třídu speciální. Ve školním roce 2017/2018 byla průměrná naplněnost běžné třídy 24,0 dětí a třídy speciální 11,2 dětí.

Základní vzdělávání

Základní vzdělávání vede k tomu, aby si žáci osvojili potřebné strategie učení a na jejich základě byli motivováni k celoživotnímu učení, učili se tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické i duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturním a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.

Síť základních škol je v Pardubickém kraji dostatečně hustá a umožňuje většině žáků docházku v blízkém okolí místa bydliště. Nabízí i volbu školy, která více vyhovuje zaměření a povaze dítěte (např. s výukou podle Montessori či Waldorfské pedagogiky).

Ve školním roce 2018/2019 se vzdělávalo v Pardubickém kraji v 2 186 běžných třídách 45 479 žáků a ve 134 speciálních třídách 981 žáků. Ve školním roce 2017/2018 se vzdělávalo v Pardubickém kraji v 2 144 běžných třídách 44 729 žáků a ve 132 speciálních třídách 974 žáků. Počet žáků v běžných třídách vzrostl o 750 žáků, ve speciálních třídách klesl o 7 žáků. Ve školním roce 2018/2019 nastoupilo do 1. ročníků ZŠ 5 407 žáků, v předchozím školním roce 5 429 žáků.

Tabulka č. 8 udává počet žáků a tříd ve školním roce 2018/2019 v Pardubickém kraji. V datech za základní vzdělávání nejsou zahrnuty počty žáků ve speciálních třídách za školy zřizované Ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy ČR.

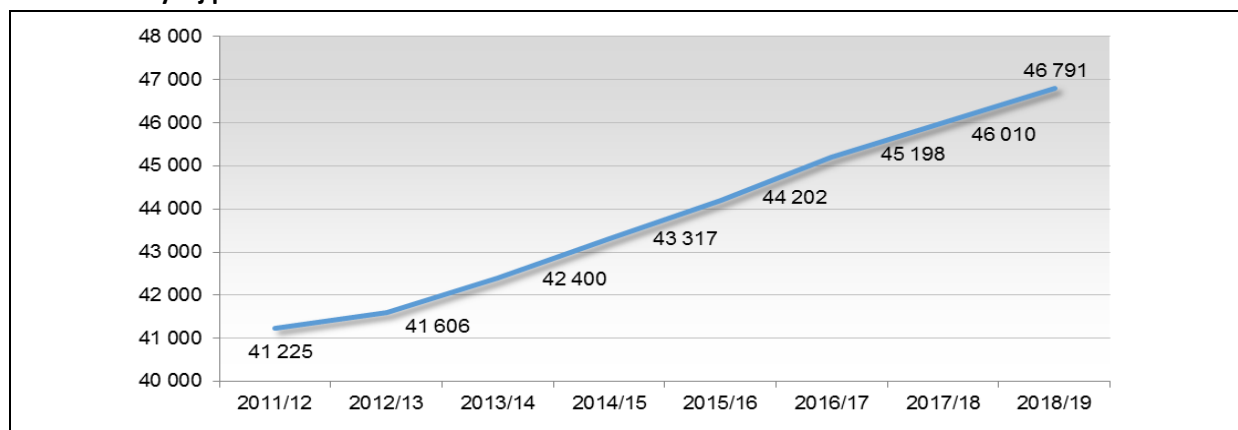
Tabulka č. 8: Počet tříd a žáků podle ročníku ve školním roce 2018/2019

ZŠ	Počet běžných tříd	Počet žáků běžných tříd	Počet speciálních tříd	Počet žáků speciálních tříd
1. ročník	277	5 319	18	88
2. ročník	266	5 319	11	79
3. ročník	279	5 602	12	86
4. ročník	264	5 577	15	115
5. ročník	269	5 683	13	105
6. ročník	217	4 980	9	89
7. ročník	218	4 687	10	90
8. ročník	201	4 311	18	129
9. ročník	195	4 001	9	113
10. ročník	–	–	19	87
Celkem	2 186	45 479	134	981

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Počet žáků v základním školství klesal až do roku 2011. Zlom nastal ve školním roce 2011/2012, kdy počet žáků začal postupně narůstat. Hlavní vliv na růst počtu žáků v základních školách měl stále se zvyšující počet žáků nastupujících do 1. ročníků ZŠ. Ve školním roce 2018/2019 však již zahájilo povinnou školní docházku o 22 žáků méně než v předchozím školním roce.

Graf č. 16: Vývoj počtu žáků v základních školách

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Ve školním roce 2018/2019 byla průměrná naplněnost běžných tříd 20,8 žáků a speciálních tříd 7,32 žáků. Ve školním roce 2017/2018 byla průměrná naplněnost běžných tříd 20,9 žáků a speciálních tříd 7,4 žáků.

Střední vzdělávání

Absolventi základních škol, kteří splnili povinnou školní docházku nebo úspěšně ukončili základní vzdělávání před splněním povinné školní docházky, mohou pokračovat ve vzdělávání ve středních školách a konzervatoři. Vzdělávání se uskutečňuje v denní, večerní, dálkové, distanční a kombinované formě vzdělávání. V oblasti středního vzdělávání lze dosáhnout stupně vzdělání: střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem (VL) a střední vzdělání s maturitní zkouškou (MZ). Vzdělávání ve středních školách a konzervatoři lze dále členit dle kategorií dosaženého vzdělání a skupin oborů vzdělání uvedených v nařízení vlády č. 211/2010 Sb., o soustavě oborů vzdělání v základním, středním a vyšším odborném vzdělávání.

Počet středních škol podle zřizovatele ve školním roce 2018/2019 v jednotlivých okresech Pardubického kraje uvádí tabulka 9.

Tabulka č. 9: Počet středních škol podle zřizovatele v okresech Pk ve školním roce 2018/2019

Zřizovatel	Okres				Celkem
	Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí n. O.	
Pardubický kraj	10	16	13	20	59
Soukromník	2	7	2	2	13
Církev	1	0	0	0	1
Ministerstvo obrany ČR	0	0	1	0	1
Celkem	13	23	16	22	74

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Přehled o počtu středních škol se strukturou oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání, střední vzdělání s výučním listem a střední vzdělání s maturitní zkouškou ve školním roce 2017/2018 v jednotlivých okresech Pk dává tabulka 10.

Tabulka č. 10: Počet středních škol podle struktury oborů vzdělání v okresech Pk

Okres	Počet středních škol poskytujících střední vzdělání v oborech vzdělání			
	s maturitní zkouškou (gymnázia)	s maturitní zkouškou (bez gymnázií)	s výučním listem	praktická škola
Chrudim	3	8	7	1
Pardubice	6	14	12	2
Svitavy	5	10	5	2
Ústí nad Orlicí	6	13	11	3
Celkem	20	45	35	8

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

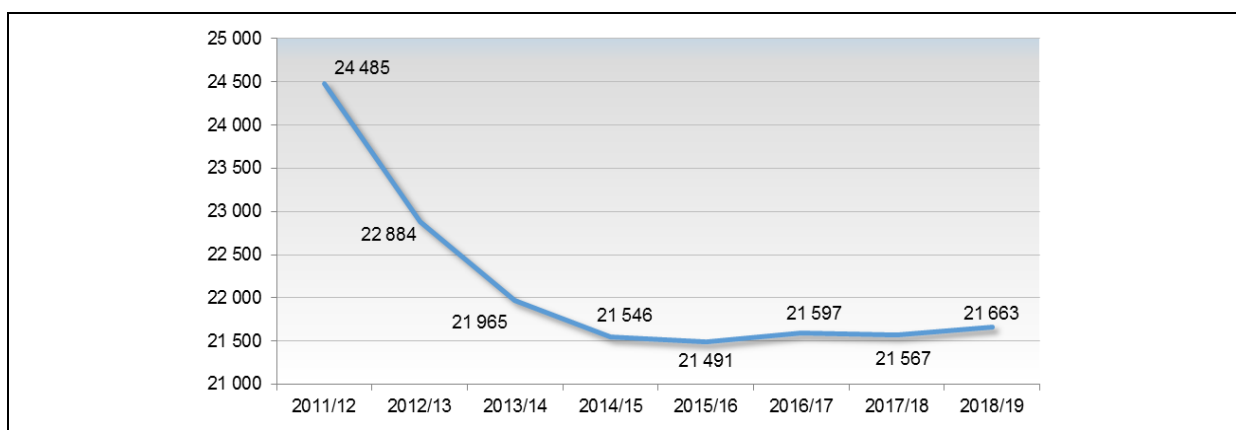
Ve školním roce 2018/2019 došlo k mírnému nárůstu kapacit středních škol zřizovaných Pardubickým krajem a k poklesu kapacit soukromých středních škol, naplněnost středních škol se však proti minulému školnímu roku téměř nezměnila. V tabulce č. 11 je uveden přehled o kapacitách středních škol a konzervatoře (o nejvyšším povoleném počtu žáků ve škole zapsaném v rejstříku škol a školských zařízení) a jejich využití ve školním roce 2017/2018.

Tabulka 11: Kapacita a počet žáků středních škol a konzervatoře (data k 30. 9. 2017)

Střední školy	Kapacita škol	Počet žáků	Naplněnost škol
Zřizované Pardubickým krajem	27 800	18 934	68,1 %
Soukromé a církevní	4 420	2 729	62,0 %
Celkem	32 220	21 663	67,2 %

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Graf č. 17: Vývoj počtu žáků středních škol a konzervatoře vzdělávaných v denní formě vzdělávání od školního roku 2010/2011

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Nedílnou součástí středního vzdělávání je nástavbové studium, které umožňuje absolventům 3letých oborů vzdělání ukončených výučním listem dosáhnout vyšší vzdělanostní úrovně a získat střední vzdělání s maturitní zkouškou, případně pokračovat dále ve studiu ve vyšší odborné (VOŠ) nebo vysoké škole. Ve školním roce 2018/2019 vzdělávalo žáky v oborech nástavbového studia 15 středních škol, z toho 13 zřizovaných Pardubickým krajem a 2 soukromé.

V rámci oborů vzdělání poskytujících střední vzdělání s výučním listem byly stejně jako v předešlém roce nejvíce zastoupeny obory skupiny 23 – Strojírenství a strojírenská výroba, 41 – Zemědělství a lesnictví a 65 – Gastronomie, hotelnictví a turismus. V odborně zaměřeném středním vzdělávání s maturitní zkouškou pak obory ze skupiny 63 – Ekonomika a administrativa a 18 – Informatické obory.

Vzdělávání ve středních školách je ukončeno závěrečnou nebo maturitní zkouškou, vzdělávání v konzervatoři se zpravidla ukončuje absolutoriem. Ve školním roce 2018/2019 proběhla ve středních školách již podeváté společná (státní) maturitní zkouška. Žáci skládali dvě povinné zkoušky, a to z českého jazyka a literatury a z cizího jazyka nebo matematiky. V rámci pokusného ověřování znalostí středoškolské matematiky vyhlášeného MŠMT si mohli žáci zvolit výběrovou zkoušku z matematiky (tzv. Matematika+).

Přehled o počtu žáků v posledním ročníku vzdělávání a o počtu absolventů v jednotlivých kategoriích dosaženého vzdělání denní formy vzdělávání ve školních letech 2017/2018 a 2018/2019 v Pardubickém kraji dává tabulka 12.

Tabulka č. 12: Ukončování středního vzdělávání

Kategorie dosaženého vzdělání	školní rok 2017/2018			školní rok 2018/2019		
	počet žáků v posledním ročníku	absolventi		počet žáků v posledním ročníku	absolventi	
		počet	podíl		počet	podíl
Všeobecné vzdělávání "K"	980	958	97,8 %	1 038	1 018	98,1%
S maturitní zkouškou bez OV "M"	1 715	1 293	75,4 %	1 832	1 461	79,7%
S maturitní zkouškou a OV "L/0"	360	245	68,1 %	315	199	63,2%
S výučním listem "H"	1 385	1 099	79,4 %	1 391	1 064	76,5%
S výučním listem "E"	149	103	69,1 %	132	91	68,9%
S maturit. zkouškou "L/5"	187	102	54,5 %	208	104	50,0%
Praktické školy "C"	58	17	29,3 %	68	35	51,5%
Konzervatoř	24	24	100,0 %	25	25	100,0%
Celkem	4 858	3 841	79,1 %	5 009	3 997	79,8%

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Vyšší odborné vzdělávání

Absolventi středních škol, kteří získali střední vzdělání s maturitní zkouškou, mohou pokračovat ve vzdělávání na vyšších odborných školách. Úspěšným ukončením příslušného akreditovaného vzdělávacího programu je dosaženo stupně vyššího odborného vzdělání. Vyšší odborné vzdělávání rozvíjí a prohlubuje znalosti a dovednosti studenta získané ve středním vzdělávání a poskytuje všeobecné a odborné vzdělání a praktickou přípravu pro výkon náročných činností.

Ve školním roce 2018/2019 poskytovalo vyšší odborné vzdělávání 7 škol zřizovaných Pardubickým krajem, 1 škola soukromá a 1 škola zřízená Ministerstvem obrany. Čtyři vyšší odborné školy zřizované Pardubickým krajem však již nepřijímaly studenty do 1. ročníku.

V okrese Svitavy zřizuje Ministerstvo obrany České republiky Vojenskou střední školu a Vyšší odbornou školu Ministerstva obrany v Moravské Třebové. Tato škola má studenty v akreditovaném vzdělávacím programu Ochrana vojsk a obyvatelstva při krizových situacích v kombinované formě vzdělávání. Vzhledem ke specifiku zřizovatele nejsou známy podrobnější informace o počtu studentů.

Počet vyšších odborných škol ve školním roce 2018/2019 v jednotlivých okresech Pardubického kraje uvádí tabulka 13.

Tabulka č. 13: Počet vyšších odborných škol podle zřizovatele v okresech Pk

Zřizovatel	Počet vyšších odborných škol v okresech				Celkem
	Chrudim	Pardubice	Svitavy	Ústí n. O.	
Kraj	1	1	2	3	7
Soukromník	0	1	0	0	1
Ministerstvo obrany ČR	0	0	1	0	1
Celkem	1	2	3	3	9

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Vyšší odborné školy zřizované Pardubickým krajem jsou součástí právnické osoby vykonávající současně i činnost střední školy, což umožňuje zajistit provoz těchto škol po personální i materiální stránce. Jediná samostatná je soukromá Vyšší odborná škola – Diplomovaný oční technik, s.r.o. v Pardubicích, která nabízí pouze jeden akreditovaný vzdělávací program Diplomovaný oční optik v dálkové formě vzdělávání.

Přehled o kapacitách vyšších odborných škol (o nejvyšším povoleném počtu studentů zapsaném v rejstříku škol a školských zařízení na součásti VOŠ) a o jejich využití ve školním roce 2018/2019 v Pardubickém kraji dává tabulka 14.

Tabulka č. 14: Kapacita a počet studentů vyšších odborných škol Pk

Vyšší odborné školy	Kapacita škol	Počet studentů	Naplněnost škol
Zřizované Pardubickým krajem	2 000	686	36,1 %
Soukromé	90	56	62,2 %
Celkem	2 090	742	37,3 %

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Naplněnost vyšších odborných škol ve školním roce 2018/2019 klesla o 9,3 procentního bodu. Počet studentů VOŠ se v porovnání se školním rokem 2017/2018 snížil téměř o 24 %, z toho v denní formě vzdělávání o 26,7 %, v dálkové formě o 17,3 %. Studium vyšší odborné školy je pro mnohé studenty nepřijaté na vysokou školu pouze dočasným řešením, započaté studium nedokončí. Celkem 40 % studentů nepokračovalo ve školním roce 2018/2019 ve studiu, které zahájili v předchozím školním roce. Změny počtu studentů vyšších odborných škol ve školním roce 2018/2019 proti školnímu roku 2017/2018 v Pardubickém kraji udává tabulka 15.

Tabulka č.15: Počet studentů vyšších odborných škol

Forma vzdělávání	Počet studentů ve vyšších odborných školách		Celkem
	zřizovaných Pk	soukromých	
Denní	493	0	493
Dálková	193	56	249
Celkem	686	56	742

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Přehled o počtu studentů v 1. ročníku, o celkovém počtu studentů a o absolventech v jednotlivých skupinách oborů vzdělání ve školním roce 2018/2019 dává tabulka 16.

Tabulka č. 16: Počet studentů a absolventů podle skupin oborů vzdělání

Kód skupiny oborů	Název skupiny oborů vzdělání	Počet studentů 1. ročníků	Počet studentů celkem	Počet absolventů šk. r. 2017/2018
16	Ekologie a ochrana životního prostředí	0	14	18
26	Elektrotechnika, telekom. a výp. technika	14	29	8
36	Stavebnictví, geodézie a kartografie	0	9	12
39	Speciální a interdisciplinární obory	17	56	33
53	Zdravotnictví	11	44	0
63	Ekonomika a administrativa	0	8	9
64	Podnikání v oborech, odvětví	0	13	10
75	Pedagogika, učitelství a sociální péče	198	569	166
Celkem		246	742	256

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Nejvíce studentů se stejně jako v předešlém školním roce vzdělávalo ve skupině 75 – Pedagogika, učitelství a sociální péče, nejvýrazněji klesl zájem o obory ze skupiny 63 – Ekonomika a administrativa.

4.7 Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

Dětem, žákům nebo studentům se speciálními vzdělávacími potřebami byla poskytována konkrétní podpůrná opatření většinou na základě doporučení školského poradenského zařízení (podpůrné opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení). Podpůrná opatření spočívala zejména v poradenské pomoci škol a poradenských zařízení, úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání, vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu, využití asistenta pedagoga nebo dalšího pedagogického pracovníka. Vedle využívání speciálních metod, postupů a forem vzdělávání byly žákům se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci podpůrných opatření poskytovány kompenzační pomůcky, speciální učebnice a speciální učební pomůcky.

Ve školním roce 2018/2019 zřizoval Pardubický kraj 12 speciálních škol, obce 2 školy a 1 škola měla soukromého zřizovatele. Na součásti mateřská škola speciální se celkem vzdělávalo 19 dětí ve 3 třídách (v předchozím roce 16 dětí ve 2 třídách) a na součásti základní škola speciální 974 žáků (v předchozím roce 982 žáků).

Ve školním roce 2018/2019 se ve středních školách vzdělávalo 19 nadaných žáků, z toho 5 mimořádně nadaných, jejichž nadání bylo potvrzeno na základě vyšetření školským poradenským zařízením.

4.8 Zájmové a mimoškolní vzdělávání

Nedělitelnou součástí vzdělávacího systému je rovněž oblast zájmového a mimoškolního vzdělávání. Zájmové vzdělávání poskytuje účastníkům smysluplné naplnění volného času různorodými druhy činností a aktivit. Účastníky zájmového vzdělávání jsou děti, žáci a studenti, mohou jimi být i pedagogičtí pracovníci či ostatní dospělí. Uskutečňuje se ve školských zařízeních pro zájmové vzdělávání – střediscích volného času (SVČ), zejména v domech dětí a mládeže (DDM), školních družinách (ŠD) a školních klubech (ŠK). Zájmové vzdělávání zhodnocuje volný čas, rozvíjí vnitřní motivaci ke vzdělávání, napomáhá k rozvoji osobního potenciálu jednotlivce, a to vše pod odborným pedagogickým vedením. Zájmové a neformální vzdělávání poskytuje příležitost k rozvoji měkkých dovedností a současně upevňování klíčových kompetencí uplatňovaných v osobním i profesním životě.

Ve školním roce 2018/2019 vykonávalo zájmovou činnost 17 středisek volného času (DDM) zřizovaných obcemi a 1 zřizované soukromým subjektem. Počet DDM se v posledních letech nezměnil.

V důsledku rostoucího zájmu dětí a jejich rodičů o aktivity spojené se zájmovým vzděláváním, docházelo u SVČ k rozšiřování nabídky a změně její struktury s ohledem na aktuální trendy a místní poptávku. Počet účastníků zájmového vzdělávání postupně narůstal jak v pravidelné, tak i nepravidelné činnosti. V rámci letní táborové činnosti byl zaznamenán zvýšený zájem především o příměstské tábory. **Zájmová činnost v SVČ probíhala následujícími formami:**

Pravidelná výchovná, vzdělávací a zájmová činnost

Ve školním roce 2018/2019 bylo přijato do 1 456 zájmových útvarů v pravidelné zájmové činnosti 15 157 dětí, žáků, studentů a ostatních (o 2 446 účastníků více než ve školním roce 2014/2015).

Příležitostná výchovná, vzdělávací a zájmová činnost

V rámci této formy zájmového vzdělávání se uskutečnilo od 1. 9. 2018 do 31. 8. 2019 celkem 2 336 příležitostných akcí, kterých se zúčastnilo 156 417 dětí, žáků a dospělých (o 7 832 účastníků více než před v předchozím roce).

Táborová a další činnost spojená s pobytem

Od 1. 9. 2018 do 31. 8. 2019 proběhlo 237 pobytových akcí s celkovým počtem 6 513 účastníků (o 918 účastníků méně než v předchozím roce), a to především v době prázdnin.

Další činnosti zájmového vzdělávání

Další činnosti zájmového vzdělávání navštívilo od 1. září 2018 do 31. srpna 2019 celkem 46 435 účastníků (o 9 495 méně než v předchozím roce), z toho osvětové a informační činnosti 13 813 účastníků a spontánní činnosti 32 487 účastníků.

Domy dětí a mládeže se také podílely na další péči o nadané děti, žáky a studenty. Ve spolupráci se školami a dalšími institucemi organizovaly soutěže a přehlídky vyhlášené MŠMT pro žáky základních a středních škol. V posledních školních letech realizovaly většinu okresních a krajských kol soutěží, kdy využívaly dostupné personální a prostorové kapacity.

Školní družiny a školní kluby

Ve školním roce 2018/2019 působilo v Pardubickém kraji 250 školních družin, z toho 228 zřizovaných obcí, 13 krajem, 8 soukromníkem a 1 církví. V předchozím školním roce o 1 více, a to zřizovanou obcí. Zapsaných účastníků bylo celkem 15 529 žáků, z toho 15 275 žáků 1. stupně ZŠ.

Ve školním roce 2018/2019 působilo v Pardubickém kraji 13 školních klubů, z toho 11 zřizovaných obcí, 1 soukromníkem a 1 církví. V předchozím školním roce o 1 méně, a to zřizovaným soukromníkem. Zapsaných účastníků bylo celkem 646, z toho 315 z 2. stupně ZŠ a 60 z nižšího stupně 8letých gymnázií (v předchozím školním roce celkem 622 účastníků, z toho 313 z 2. stupně ZŠ a nižšího stupně 8letých gymnázií).

4.9 Další vzdělávání pedagogických pracovníků

Pardubický kraj podporuje další vzdělávání pedagogických pracovníků jako klíčové systémové a efektivní opatření ke zvýšení kvality vzdělávání a vzdělávací soustavy kraje a další vzdělávání pracovníků ve veřejné správě, které vede ke kvalitnímu a efektivnímu výkonu veřejné správy jako služby obyvatelům kraje. V rámci podpory odborného vzdělávání proto kraj dále usiluje o vytvoření podmínek pro koordinovanou spolupráci škol, školských zařízení a dalších institucí v oblasti poskytování rekvalifikací pro široké spektrum cílových skupin.

V souladu s platným zněním zákona č. 563/2014 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, mají pedagogičtí pracovníci po dobu výkonu své pedagogické činnosti povinnost dalšího vzdělávání, kterým si obnovují, udržují a doplňují kvalifikaci. Vedle prohlubování své kvalifikace se mohou pedagogičtí pracovníci účastnit dalšího vzdělávání, kterým si zvyšují kvalifikaci (získávají, rozšiřují). Současně vyhláška č. 317/2005 Sb., o dalším vzdělávání pedagogických pracovníků, akreditační komisi a kariérním systému pedagogických pracovníků, definuje **tři druhy dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků**:

- studium ke splnění kvalifikačních předpokladů (studium v oblasti pedagogických věd, studium pedagogiky, studium pro asistenty pedagoga, studium pro ředitele škol a školských zařízení, studium k rozšíření odborné kvalifikace)
- studium ke splnění dalších kvalifikačních předpokladů (studium pro vedoucí pedagogické pracovníky, studium k výkonu specializovaných činností)
- studium k prohlubování odborné kvalifikace (průběžné vzdělávání)

Pardubický kraj zřizuje **Centrum celoživotního vzdělávání – zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků Pardubického kraje** za účelem poskytování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení (DVPP) podle § 115 školského zákona, zároveň za účelem poskytování celoživotního vzdělávání, pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí.

CCV Pk pokračovalo ve školním roce 2018/2019 v zajišťování služeb v rámci poskytování dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků škol a školských zařízení. Přehled aktivit za rok 2018 obsahují tabulky č. 17 a 18.

Tabulka č. 17: Statistika realizovaných aktivit DVPP v roce 2018

Prioritní okruh DVPP	Počet aktivit		Počet účastníků		Počet osobohodin	
	Celkem	Podíl	Celkem	Podíl	Celkem	Podíl
Efektivní řízení škol	16	6%	713	13%	6 669	9%
Oborové činnosti	94	34%	1 498	27%	20 151	26%
Klíčové kompetence učitele	9	3%	116	2%	624	1%
Kariérové poradenství	8	3%	77	1,5%	652	1%
Udržitelný rozvoj	120	43%	2 278	41,5%	20 870	27%
Zkvalitňování a modernizace výuky	8	3%	142	3%	22 745	30%
Rovnost příležitostí ke vzdělávání	11	3%	151	3%	1 641	2%
Studium ke splnění kvalifikačních předpokladů	4	1%	51	1%	816	1%
Celoživotní vzdělávání	12	4%	424	8%	2 060	3%
Celkem	282	100%	5 450	100%	76 228	100%

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Pro hodnocení účinnosti dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků a meziroční srovnání je základním ukazatelem počet osobohodin (tj. celkový počet hodin absolvovaných všemi účastníky vzdělávání). Tento ukazatel odstraňuje vliv rozsahu aktivit (4 až 120 hodin).

Tabulka č. 18: Statistika realizovaných aktivit DVPP v roce 2018 podle zdrojů

Zdroje	Počet aktivit		Počet účastníků		Počet osobohodin	
	Celkem	Podíl	Celkem	Podíl	Celkem	Podíl
Projekty ESF	60	21%	1 240	23%	8 882	12%
DVPP neprojektové	222	79%	4 210	77%	67 346	88%
Celkem	282	100%	5 450	100%	76 228	100%

Zdroj: KÚ Pardubického kraje, OŠ

Ve školním roce 2018/2019 pokračovala realizace tříletého projektu v rámci Operačního programu Výzkum, vývoj a vzdělávání – Inkluzivní vzdělávání v Pardubickém kraji. Cílem projektu je vytvoření a rozvoj podmínek pro společné vzdělávání ve 12 základních školách v Pardubickém kraji. Aktivity se zaměřují na podporu rovných příležitostí a spravedlivého přístupu ke vzdělávání, prevenci předčasných odchodů ze vzdělávání a proti sociální exkluzi jednotlivců i celých skupin. Mezi další aktivity patří prohlubování odborných znalostí a dovedností pedagogických pracovníků v oblasti společného vzdělávání. V rámci projektu v roce 2018 proběhlo celkem 27 metodických setkání, kterých se zúčastnilo 534 učitelů základních škol.

4.10 Další vzdělávání dospělých v rámci celoživotního učení

Další vzdělávání v rámci celoživotního učení je průběžný vzdělávací proces získávání a rozvoje vědomostí, intelektových schopností a praktických dovedností nad rámec počátečního vzdělávání, zpravidla navazující na pracovní praxi. Celoživotní učení zahrnuje každé studium během života, může být realizováno formou organizovanou (*formálně*), prostřednictvím individuální zájmové činnosti (*neformálně*) nebo spontánně, bezděčně (*informálně*).

Ve školním roce 2018/2019 bylo zapojeno do celoživotního vzdělávání v Pardubickém kraji celkem 25 středních škol. Statut autorizované osoby, tzn. právo organizovat a provádět zkoušky podle Národní soustavy kvalifikací z příslušné profesní kvalifikace a vydávat o tom dle zákona č. 179/2006 Sb. stanovená osvědčení má 18 středních škol.

Celoživotní vzdělávání bylo poskytováno zpravidla v oblastech, které jsou součástí vyučovaných studijních a učebních oborů dané školy. Vzdělávací aktivity byly zaměřeny na různé typy rekvalifikačních kurzů pro získání profesní kvalifikace, kurzů pro veřejnost (i bez akreditace), seminářů a v neposlední řadě rovněž na vzdělávání seniorů (tzv. univerzita třetího věku). Nabídku školy přizpůsobovaly aktuálním požadavkům zaměstnavatelů, případně potřebám trhu práce v regionu. Pedagogičtí pracovníci středních škol byli současně zapojeni do spolupráce s dalšími organizacemi z oblasti vzdělávání a celoživotního učení.

Střední odborná škola a Střední odborné učiliště technické, Třemošnice, Sportovní 322 nabízelo například získání profesní kvalifikace oborů *truhlář*, *strojní mechanik*, *nástrojař* nebo *obráběč kovů*. Střední průmyslová škola chemická Pardubice je autorizovanou osobou pro vykonání zkoušek v oborech *chemik*, *chemik laborant*, *strážný*, *detektiv koncipient*, *kosmetička*, *manažer provozu* a mnoho dalších. Integrovaná střední škola technická, Vysoké Mýto, Mládežnická 380 realizovala 28 *rekvalifikačních svářecích kurzů*. Střední odborné učiliště Svitavy pořádalo kurzy *CNC techniky* a *svařování*. Vyšší odborná škola stavební a Střední škola stavební Vysoké Mýto pořádala kurzy pro profesní kvalifikace *Hrázný a jezny*, *Poříčny* a *Vodař – údržba vodných toků*. Střední škola automobilní Holice provozovala *výuku a výcvik pro skupiny řidičských oprávnění k nákladní, autobusové a kamionové dopravě*, zároveň pořádala *vstupní a pravidelná školení profesionálních řidičů*.

Každoročně v listopadu probíhá za finanční podpory Pardubického kraje **Týden vzdělávání dospělých**. Nabídka vzdělávacích akcí je zaměřena na podporu profesní seniority, rekvalifikace, problematiku sebeprezentace a na možnosti dalšího studia. Bezplatné semináře a přednášky jsou zaměřeny na aktuální témata, jejich cílem je motivovat účastníky k aktivnímu přístupu k vlastnímu osobnímu a profesnímu růstu.

4.11 Souhrn

Z provedeného vstupního hodnocení stavu oblastí ovlivňující vzdělávání v krajském kontextu vyplývá, že demografický vývoj v Pardubickém kraji je prakticky shodný s vývojem v celé ČR, jeho hlavními znaky je stárnutí populace a nárůst populace převážně v důsledku stěhování v rámci republiky a imigrace cizinců. Příchod cizinců je jedním z faktorů, který bude ovlivňovat jak problematiku vzdělávání dospělých (čeština, odbornosti) tak i vzdělávání jejich dětí v základním a středním školství. V rámci kraje jsou některé mikroregiony, v nichž postupně klesá počet obyvatel v důsledku stěhování. Na řešení této situace se může podílet i regionální a krajské školství v úzké spolupráci s nositeli Místních akčních plánů ve školství a Krajským akčním plánem ve vzdělávání.

Tradiční specializované průmyslové obory v Pardubickém kraji (elektrotechnický, chemický, strojírenský, kovodělný, potravinářský a textilní průmysl) byly v minulých letech doplněny poměrně vysokým podílem podniků, které jsou orientované na produkci dílů pro automobilový průmysl, zejména v Německu, a zaměstnávají pracovníky s nižší kvalifikací. V případě recese, tak vznikne problém s jejich zaměstnaností. Je proto třeba, aby se školství spolupodílelo s dalšími partnery na změnách, jejichž důsledkem bude změna z nabídky levné pracovní síly na nabídku vysoce vzdělané pracovní síly pro sofistikovanou kvalitní výrobu. Společně s nastupujícími změnami, které přináší Práce 4.0, jde dlouhodobý proces, jehož výstupem by měli být všestranní pracovníci, vybavení kompetencemi pro 21. století, schopní rozhodovat a přejímat osobní zodpovědnost, současně zvládat spolupráci v kolektivu a průběžně se vzdělávat v procesu celoživotního učení.

Spolupráce škol a firem je jednou z cest, která umožňuje žákům, resp. studentům, seznámení s reálnou podobou práce ve firmě, mající obdobné zaměření, jako je jejich studijní obor. Rovněž je velmi přínosná spolupráce některých firem s výzkumem a současně se školami, která může přinést potřebné podněty pro žáky, při jejich volbě povolání, i pro učitel, při udržování kontaktu s reálnou praxí a jejím dalším směřováním. Významní zaměstnavatelé v kraji jsou mezi těmi firmami, které se této spolupráci se školami, resp. spolupráci s výzkumem a školami, věnují.

Hodnocení stavu oblastí ovlivňující vzdělávání v krajském je zpracováváno, z hlediska hospodářství a především z hlediska ne/zaměstnanosti, ve zcela specifickém období. Nezaměstnanost v Pardubickém kraji již nemá prakticky kam klesnout, aktuálně je nejnižší z celé ČR a volných míst je cca 5x více. Nejvyšší poptávka je po středoškolských pracovnících v technických oborech a řemeslnících technických a stavebních oborů. Přestože nezaměstnanost v Pardubickém kraji je aktuálně na naprostém minimu, stále se projevuje dlouhodobý jev, kdy nezaměstnanost čerstvých absolventů je vyšší, jak krajský průměr. I z tohoto důvodu je nezbytné, aby absolventi středních škol byli připraveni nabídnout kvalitní praktické znalosti a dovednosti, odpovídající požadavkům rychle se vyvíjejících oborů. Firmy také dlouhodobě hledají strojírensky vysokoškolsky vzdělané odborníky, ale Univerzita Pardubice nemůže konkurovat školám se strojírenskými fakultami. Toto je však problematika, kterou střední školství přímo ovlivnit nemůže.

Z výše uvedených hodnocení vyplývá, že střední školy by měly ještě více než dosud reagovat na to, co region potřebuje, je třeba rozvíjet i celoživotní učení a připravovat již nyní žáky na skutečnost, že v průběhu svého pracovního života budou měnit několikrát svoji profesi. Střední škola by měla rozvíjet kompetence žáků, které získali na základní škole a navázat na ně kompetencemi pro 21. století. Současně je třeba, aby se zvyšovala finanční, ekonomická a jazyková gramotnost obyvatel, i zde by měly střední školy hrát důležitou roli.

Krajský akční plán ve vzdělávání čerpá z těchto zjištění podněty, které budou zapracovány do prioritizace KAP II.

- **Prohloubit spolupráci s MAP v kraji.**
- **Ve vztahu k problematice Práce 4.0 připravit aktuální podněty pro školy.**
- **Podpořit spolupráci škol a firem na různých úrovních a to od MŠ.**
- **Podpořit spolupráci škol s výzkumnými centry všech sektorů.**
- **Cíleně pracovat jak s mimořádně nadanými žáky, tak se žáky talentovanými.**
- **Podpořit sdílení informací o vývoji na trhu práce mezi školami a aktéry trhu práce.**

5. Vyhodnocení uplatňování klíčových témat KAP (oblastí intervence)

V rámci krajského akčního plánování je s ohledem na dlouhodobé cíle rozvoje vzdělávání a na posílení prvků strategického řízení věnována zvýšená pozornost klíčovému tematickému oblastem, tzv. oblastem intervencí. Oblasti intervencí, jako klíčová témata krajského akčního plánování, přispívají ke sladění celostátní strategie vzdělávání se specifiky regionu a s plány jednotlivých škol v kraji. Témata jsou rozdělena na povinná a nepovinná.

Témata povinná:

Odborné vzdělávání a spolupráce škol se zaměstnavateli
Podpora polytechnického vzdělávání (přírodovědné, technické, environmentální)
Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě
Rozvoj škol jako center celoživotního učení
Rozvoj kariérového poradenství (včetně prevence předčasných odchodů ze vzdělávání)
Podpora inkluze (společné vzdělávání)

Témata nepovinná:

Digitální kompetence (ICT kompetence)
Rozvoj výuky cizích jazyků
Čtenářská a matematická gramotnost

SWOT analýza

Zhodnocení stavu uplatňování oblastí intervencí bylo provedeno prostřednictvím metody SWOT analýzy. Podpůrným podkladem byly zdroje informací a dílčí SWOT analýzy pro klíčové tematické oblasti obecně platné pro národní úroveň, dodané projektem P-KAP. SWOT analýza pro jednotlivé oblasti intervencí na krajské úrovni identifikuje již více konkrétní výsledky ve vazbě na charakter a specifika řešeného území.

SWOT analýza dílčích tematických oblastí zahrnuje rovněž nalezení optimální oboustranné interakce jednotlivých faktorů silných a slabých stránek vůči příležitostem a hrozbám*:

Jak pomocí silných stránek využít příležitostí?
Jak využít příležitostí k odstranění slabých stránek?
Jak využít silné stránky k odstranění hrozeb?
Jak snížit hrozby ve vztahu ke slabým stránkám?

Pozn.:

Interakce jsou popsány u jednotlivých oblastí intervencí.

5.1 ODBORNÉ VZDĚLÁVÁNÍ VČETNĚ SPOLUPRÁCE ŠKOLA A ZAMĚSTNAVATELŮ

Úvod k tématu

Střední odborné vzdělávání představuje nejvýraznější vzdělávací proud na úrovni středního školství, které připravuje žáky nejen pro přímý vstup na trh práce, ale i pro další studium na VOŠ nebo VŠ. Jeho posláním je vytvořit důstojné podmínky, kde se současní a budoucí odborníci setkávají, ať už na půdě školy nebo na pracovišti zaměstnavatele.

Oborová struktura škol by měla odrážet stávající a budoucí potřeby trhu práce s vazbou na požadavky zaměstnavatelů v regionu. Cílem odborného vzdělávání je, aby si žáci osvojili znalosti a dovednosti, které odpovídají určité kvalifikaci a které je možné přímo uplatnit na trhu práce při výkonu povolání.

Strategické dokumenty na národní úrovni k problematice

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020

Nová opatření na podporu odborného vzdělávání (MŠMT 2013)

Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015-2020

Projekt Pospolu - duální vzdělávání

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020

Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020 je klíčovým dokumentem a zároveň podmínkou pro čerpání prostředků z Evropské unie. Dokument obsahuje tři klíčové priority:

- Snižovat nerovnosti ve vzdělávání.
- Podporovat kvalitní výuky učitele, s čímž souvisí dokončení a zavedení kariérního systému či posílení kvalitní výuky budoucích pedagogů na vysokých školách.
- Odpovědně a efektivně řídit vzdělávací systém.

Nová opatření na podporu odborného vzdělávání

V dokumentu jsou popsány problémy týkající se odborného vzdělávání a jsou také navrženy opatření k podpoře odborného vzdělávání:

- Zvýšení prostupnosti vzdělávací soustavy.
- Motivační program spolupráce škol a zaměstnavatelů.
- Doporučení pro vzdělávací politiky krajů (úprava systému financování regionálního školství).
- Zlepšení podmínek pro spolupráci škol, zřizovatelů škol, zaměstnavatelů a dalších subjektů.
- Vytvoření systému odborné kvalifikace pedagogických pracovníků a zkvalitnění jejich úrovně vzdělávání.

Akční plán na podporu hospodářského růstu a zaměstnanosti ČR

Prioritou je podpora spolupráce školské a zaměstnavatelské sféry a rovněž predikce kvalifikačních potřeb trhu práce, a to vše založené na spolupráci SŠ a zaměstnavatelů.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR na období 2015-2020

Zde je kladen důraz na zkvalitnění spolupráce škol a zaměstnavatelů při implementaci prvků duálního vzdělávání do praxe. Zvyšování úrovně vzdělávání žáků SŠ a VOŠ je posuzováno z pohledu uplatnění jejich teoretických znalostí a dovedností. Dále je třeba podpořit atraktivitu odborného vzdělávání, a to vybavováním pracovišť praktického vyučování moderními technologiemi, vytvářením nových dílen a pracovišť odborného výcviku, posilovat společný základ v oborech středního vzdělání, vzdělání s výučním listem a středního vzdělání s maturitní zkouškou.

V oblasti středního vzdělávání nenavyšovat počet oborů, ale efektivněji je provázet s potřebami trhu práce. Do společné části maturitní zkoušky povinně zařadit matematiku, a to nejdříve od roku 2020.

Velmi důležité je podpořit další profesní růst absolventů oborů středního vzdělávání bez maturitní zkoušky zavedením mistrovské zkoušky.

Dlouhodobý záměr ČR v souladu se Strategií vzdělávací politiky ČR do roku 2020 stanovuje hlavní cíle regionálního vzdělávání. V těchto hlavních cílech jsou definovány i cíle týkající odborného vzdělávání, a to:

- Podpora středního odborného vzdělávání.
- Přiměřený rozvoj sítě škol a školských zařízení vzhledem k dlouhodobé uplatnitelnosti absolventů ve společnosti a na trhu práce.

Duální vzdělávání

Duální vzdělávání je označení systému odborného vzdělávání, kde školy realizují ve spolupráci se zaměstnavateli primárně odborné vzdělávání. Pardubický kraj spíše prosazuje model spolupráce školy se zaměstnavateli v rámci odborného vzdělávání. Modelu typického duálního vzdělávání není tolik rozvinutý, a to z důvodu, že v České republice chybí některé základní předpoklady, zejména vůle zaměstnavatelů a zaměstnavatelských svazů převzít za financování a realizaci odborného vzdělávání odpovědnost.

Je žádoucí rozvíjet spolupráci škol a zaměstnavatelů ve stávajícím systému a posilovat v něm tzv. prvky duálního vzdělávání. To v praxi znamená aktivní zapojení zaměstnavatelů do vzdělávacího procesu žáka na základě dobrovolnosti, které se děje na základě smlouvy zaměstnavatele se školou.

Specifika území Pk

V Pardubickém kraji dlouhodobě probíhá spolupráce mezi školami a zaměstnavateli, a to formou odborného výcviku, odborných praxí, exkurzí stáží žáků a pedagogů hlavně v tradičních oblastech (technické obory - elektrotechnika, strojírenství, chemie...). Významným aktérem této spolupráce v kraji je Konsorcium zaměstnavatelů Orlicka sdružující firmy, jejichž společné aktivity směřují k rozvoji technického vzdělávání v regionu a podpoře a motivaci žáků, studentů absolventů pracovat v moderních firmách, které obory technicky a odborně podporují. (www.konsorcium.eu)

Krajská hospodářská komora Pardubického kraje

Krajská hospodářská komora je významným aktérem, který přispívá rozvoji odborného vzdělávání v Pardubickém kraji zejména propagací příkladů dobré praxe spolupráce zaměstnavatelů se ZŠ, SŠ a VOŠ v Pardubickém kraji. KHK dále realizuje řadu tematických aktivit podporujících prohloubení spolupráce škol a zaměstnavatelů, jako je například soutěž Talenty pro firmy – „T-PROFI“ nebo přehlídky firem pro žáky ZŠ a SŠ o možnostech uplatnění v technických profesích. KHK Pk je partnerem projektu KAP.

CzechInvest Pardubice

Agentura CzechInvest je významným partnerem v oblasti vzdělávání a propojování škol s firmami v kraji. Organizuje semináře, workshopy pro žáky ZŠ a SŠ, pedagogické pracovníky, výchovné a kariérové poradce. Dále pořádá exkurze do firem s cílem podpořit studium technických oborů a představit možnosti spolupráce základních škol se středními školami a místními podniky.

P-Pink

Pardubický podnikatelský inkubátor, který zahájil svou činnost počátkem r. 2018, je dalším významným subjektem působícím v oblasti veřejné, vzdělávací a firemní sféry. Podporuje vznik inovativních myšlenek a projektů, nabízí programy odborného vzdělávání apod.

Stipendia

Cílem zavedení stipendií ve SŠ zřizovaných Pk je zvýšit zájem mladých lidí o obory vzdělání, po jejichž absolventech je poptávka na trh práce. Peněžní podpora motivuje žáky k zodpovědnějšímu přístupu ke studiu, pravidelné docházce do školy a dobrému chování. Záměrem rostoucích odměn během studia je udržet žáky v podporovaných oborech: obráběč kovů, strojní mechanik strojírenská práce, kominík, zedník, zednické práce, tesař, tesařské práce, vodař, montér vodovodů a kanalizací a obsluha vodárenských zařízení, řezník-uzenář, potravinářská výroba, chemik, knihař, mechanik strojů a zařízení, opravář zemědělských strojů, opravářská práce, zemědělec – farmář, zemědělské práce, nástrojař, autolakýrník, výrobce potravin.

 SWOT analýza Podpory odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů

<u>SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)</u> ▪ Rozvinutá průmyslová tradice – velký podíl velkých a středních podniků na území Pardubického kraje – uplatnění pro absolventy. ▪ Spolupráce a podpora rozvoje odborného vzdělávání ze strany Pk prostřednictvím stipendií, Technohrátek, projektů a soutěží, SŠ a zaměstnavatelů. ▪ Podpora začínajících podnikatelů (CzechInvest, P-Pink podpůrné programy pro začínající podnikatele). ▪ Zvýšení informovanosti žáků, studentů a rodičů včetně propagace řemesel – prostřednictvím veletrhů a festivalů.	<u>SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)</u> ▪ Nízká prestiž odborného vzdělávání, malý zájem žáků o odborné vzdělávání a tedy malá naplněnost odborného vzdělávání. ▪ Zastaralé materiálně technické vybavení odborných učeben (nenavazuje na rychlý vývoj výrobních technologií, postupů). ▪ Nedostatek odborně specializovaných pedagogických pracovníků. ▪ Minimální vztah k fyzické práci (špatné pracovní návyky, minimální vzory v rodině). ▪ Nízká ochota zaměstnavatelů vstupovat/investovat do vzdělávání a vstupovat do dlouhodobé spolupráce se školou.
<u>PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)</u> ▪ Dlouholetá průmyslová tradice v kraji (na straně škol i zaměstnavatelů). ▪ Zastoupení univerzitního školství (Univerzita Pardubice). ▪ Zvyšování kvality a vybavenosti materiálně technického zázemí učeben odborného výcviku. ▪ Rozvíjení spolupráce škol při organizování školních vědomostních a praktických soutěží žáků. ▪ Podpoření dalšího vzdělávání pedagogů, vznik pedagogických kabinetů. ▪ Implementace Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání na přípravu lidských zdrojů pro potřeby trhu práce a dalších projektů vzdělávání. ▪ Zintenzivnění využití prvků duálního vzdělávání. ▪ Intenzivnější podpora propagace klíčových oborů pro uplatnění absolventů na trhu práce. ▪ Nové možnosti zapojení se do projektů dle výzev operačních programů vč. zapojení do šablon, realizace mimoškolních aktivit.	<u>HROZBY (THREATS)</u> ▪ Přijímání studentů s nízkými studijními předpoklady. ▪ Velmi rychlé zastarávání materiálně technického vybavení včetně pomalé obnovy technologií. ▪ Nedostatek a stárnutí pedagogů ochotných a schopných kvalitně učit. ▪ Absence externích spolupracovníků škol z řad zaměstnavatelů, omezená ochota a možnosti zaměstnavatelů uvolňovat pro výuku své odborníky. ▪ Neodpovídající vzdělávání a výchova absolventů pro potřeby éry Průmysl 4.0 - Vzdělávání 4.0 - Práce 4.0. – nepřipravenost rovná se neschopnost adaptace absolventů na transformaci struktur pracovních míst.

Tabulka prezentuje shrnutí nejdůležitějších aspektů SWOT k dílčí tematické oblasti „Podpora odborného vzdělávání včetně spolupráce škol a zaměstnavatelů“

Jak pomocí silných stránek využít příležitosti? (S-O hodnocení)

- Podpora průmyslové tradice v Pk prostřednictvím spolupráce SŠ a zaměstnavatelů v klíčových oborech.
- Využití materiálního vybavení k rozvoji odborného vzdělávání v kraji.
- Aktivní využití dalších možností podpory – realizace projektů.
- Zintenzivnění využití prvků duálního vzdělávání.
- Budování spolupráce mezi školami, partnery z veřejné a soukromé sféry (např. podnikatelské inkubátory).

Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek? (W-O hodnocení)

- Využití dlouhodobé průmyslové tradice v Pk k zvýšení prestiže odborného vzdělávání, které by vedlo k zvýšení zájmu žáků o odborné vzdělávání.
- Využití potenciálu odborníků z praxe pro vstup do výuky či vedení žáků nejen na pracovištích zaměstnavatelů.
- Dále posilovat ochotu zaměstnavatelů spolupracovat a využít ji ke zkvalitnění vzdělávacích aktivit a potřeb školy (včetně finanční a materiální podpory).
- Podpoření nových možností zapojení se do projektů dle výzev operačních programů, realizace mimoškolních aktivit.

Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb? (S-T hodnocení)

- Využít spolupráce se zaměstnavateli k posílení kvality a rozsahu praktických složek výuky a jejich souladu s aktuální situací a trendy v oboru vedoucí k lepšímu propojení s teorií.
- Schopnost škol úspěšně realizovat projekty připínavající k inovaci systému, tj. vyhodnotit dopad projektové aktivity na kvalitu a následně dát aktivitám, které se osvědčily, dlouhodobý charakter a stabilní financování.
- Povýšit střediska odborné přípravy a podobná zařízení pro více škol z daného regionu, pro počáteční i další vzdělávání, včetně firemního, pro spolupráci s terciárním vzděláváním a výzkumem a umožnit také vnitrostátní a zahraniční mobilitu žáků a vyučujících.

Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám? (W-T hodnocení)

- Zvýšit prestiž učitelského povolání ve všech aspektech (včetně adekvátní odměny, která v důsledku zvedne motivaci učitele překonávat stávající slabiny).
- Posílit praktickou složku v programech odborného vzdělávání - předat zaměstnavatelům alespoň část zodpovědnosti za odborné vzdělávání (formálně, fakticky i finančně).

Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území – potřebné rozvojové priority

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Problém uplatnitelnosti absolventů škol na trhu práce	Nedostatek vhodných lidských zdrojů pro uspokojení poptávky na trhu práce včetně nevyhovující přípravy žáků na přechod do praxe.	Rychlejší a průběžné mapování potřeb požadavků firem, posílení spolupráce zaměstnavatelů a vzdělávací sféry k zajištění kvalitního odborného vzdělávání.	Průmysl 4.0 Vzdělání 4.0 Práce 4.0
Nedostatečné a zastaralé materiálově technické vybavení škol	Dlouhodobé podcenění potřeb materiálně technického (včetně moderních ICT), laboratorního a sociálního vybavení škol ve vztahu k oboru vzdělávání.	Porovnat stav materiálně technické vybavenosti škol s nároky zaměstnavatelů na zázemí pro výuku pro budoucí absolventy škol. Výstavba, rekonstrukce a vybavení odborných učeben, laboratoří, dílen pro výuku. Zavádění inovativních technologií do výuky a její vyšší propojení s moderními výukovými metodami.	
Nedostatečná podpora duálního vzdělávání	Chybí vůle zaměstnavatelů převzít zodpovědnost za financování a realizaci odborného vzdělávání.	Podpora rozvíjení spolupráce škol a zaměstnavatelů ve stávajícím systému a zintenzivnění prvků duálního vzdělávání (aktivní zapojení zaměstnavatelů do vzdělávacího procesu žáka).	
Špatné pracovní návyky, klesající manuální zručnost žáků, neznalost pracovních postupů	Nedostatečný počet hodin praktického učení na ZŠ, nezáměr o fyzickou práci, absence vzorů v rodině. A během studia získané pouze teoretické znalosti.	Prohloubení praktické výuky během studia, praxe, stáže, brigády ve firmách, aktivní účast na projektech.	
Nízký zájem žáků a rodičů o prakticky orientované obory	Nedostatečná medializace a propagace oborů a zaměření firem v kraji.	Aktivity vedoucí ke zvýšení zájmu o technické vzdělávání (odborné přednášky, exkurze pro školy ve firmách), popularizace odborného vzdělávání a posílení spolupráce zaměstnavatelů a škol.	

Nedostatek kvalifikovaných pedagogických pracovníků odporných předmětů, generační výměna	Učitelské povolání není dostatečně atraktivní, nezájím nových pedagogů pracovat ve školství (nízké finanční ohodnocení) a promítá se také generační výměna.	Podpora v získání odborníků pro výuku a jejich udržení na škole. Zvýšit úroveň odborné způsobilosti pedagogických pracovníků sledující trendy v oboru.	
Nedostatečná komunikace mezi výzkumnými pracovišti a školami	Nezájím pedagogů o zapojení do dalších aktivit z důvodu pracovního přetížení.	Cílená podpora mobility pedagogických pracovníků škol za účelem výměny zkušeností a tvorby či inovace učebních materiálů pro výuku zejména technických a přírodovědných oborů a řemesel; zapojení odborníků z praxe.	

5.2. PODPORA POLYTECHNICKÉHO VZDĚLÁVÁNÍ (TECHNICKÉ, PŘÍRODOVĚDNÉ A EVVO)

Definice oblasti intervence

Polytechnické vzdělávání je definováno jako vzdělávání poskytující vědomosti o vědeckých principech a odvětvích výroby, znalosti z technických a jiných oborů a všeobecně technické dovednosti. Přispívá k rozšiřování poznatků, k vytváření pracovních dovedností a návyků, které jsou využívány v běžném a později i v pracovním životě. To je vázáno na technické myšlení jako aplikaci vědomostí, dovedností a zkušeností v členění na praktické, vizuální, intuitivní a koncepční myšlení (zdroj Pedagogický slovník, Mareš, Průcha, Walterová, 2013).

Cílem polytechnického vzdělávání je rozvíjet znalost o technickém prostředí a pomáhat vytvářet a fixovat správné pracovní postupy a návyky, rozvíjet spolupráci, vzájemnou komunikaci a volní vlastnosti a podporovat touhu tvořit, práci zdárně dokončit. Polytechnické vzdělávání posiluje zájem nejen o technické, ale i o přírodovědné a environmentální obory. (dostupné na <http://www.nuv.cz/p-kap/podpora-polytechnickeho-vzdelavani>)

Polytechnické vzdělávání je možno chápat jako vzdělávání integrující přírodovědné, technické a environmentální vzdělávání a jako komplex vzájemných implikací mezi složkami vzdělání a jednotlivými předmětovými oblastmi. Jedná se o integraci:

- všeobecné složky a odborné složky vzdělání
- společenskovedních a humanitních předmětů, matematiky, polytechnických a uměleckých předmětů.

Krajská úroveň – uplatňování oblasti intervence

V současné době je polytechnické vzdělávání významným prioritním tématem. Polytechnické vzdělávání reaguje na nedostatek pracovních sil zejména v technických povoláních, usiluje o přípravu kvalitně vzdělané, flexibilní

a odborně připravené pracovní síly, jejíž vzdělávání odpovídá struktuře a požadavkům trhu práce. Pardubický kraj se bohužel potýká s nedostatkem optimálně kvalifikovaných pracovních sil v klíčových oborech. Dochází k odlivu kvalifikovaných expertů do úspěšnějších regionů nebo do zahraničí, profil odborníků a pracovní síly neodpovídá zaměření firem v regionu. Rovněž chybí výraznější medializace polytechnického vzdělávání a motivace o studium technických, přírodovědných a environmentálních oborů a následný přesun pracovních sil do praxe v těchto oborech. Chybí také výraznější podpora inovačního podnikání a popularizace vědy a výzkumu.

Aktuálním tématem je Vzdělávání 4.0, které se plošně diskutuje napříč všemi kraji. Zástupci firem a škol poukazují na nedostatečný zájem žáků o technické studijní obory a zastaralý vzdělávací systém. Vzdělávání 4.0 se skloňuje v souvislosti s významnými změnami v průmyslu a službách zapříčiněných digitální revolucí, která se dotýká trhu práce a struktury pracovních míst. Nástupem Průmyslu 4.0 se projeví více faktor ceny práce versus ceny zařízení, firmy už nebudou postupně potřebovat pracovníky, kteří budou nahraditelní roboty. Předpokládá se, že ubudou místa pro méně kvalifikované pracovníky. Na druhou stranu, technologický pokrok zapříčiní vznik zcela nových podnikatelských oborů a pracovních pozic, které vzniknou kvůli větší produktivitě výroby a potřebě nových technologií, např. ve výzkumu, vývoji, ve službách, ale též v průmyslu. V následujících letech výrazně vzroste počet tzv. STEM pozic - pozice ve vědě, v technologii, ve strojírenství a v matematice. (zdroj dokument Národní iniciativa Průmysl 4.0, Prog. Ing. Vladimír Mařík, DrSc, dr.h.c, ČVUT).

Pardubický kraj reflektuje tuto dynamickou proměnu, z tohoto důvodu zaměřuje svoji pozornost v oblasti rozvoje vzdělávání na posilování klíčových kompetencí (nejenom v polytechnických oborech): především

schopnost komunikace a spolupráce, znalosti cizích jazyků, matematická a digitální gramotnost, kritické myšlení, kreativita, občanské kompetence a emoční inteligence.

Program rozvoje Pardubického kraje (2012-2020)

V rámci priority A. Kvalitní lidské zdroje byl stanoven strategický cíl „Zlepšit podmínky pro vzdělávání obyvatel a v souvislosti s životním cyklem zvýšit jejich uplatnitelnost na trhu práce“. Opatření: A. 1 Podpora kvalitního systému vzdělávání - zajistit optimalizaci systému školství v kraji a průběžně zvyšovat lidský potenciál kraje prostřednictvím odpovědné nabídky (z hlediska oborů) a vysoké kvality vzdělávacích aktivit s důrazem a vazbou na uplatnitelnost lidských zdrojů na trhu práce.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji (2016- 2020)

Záměrem Pardubického kraje je vytvořit efektivní síť škol a školských zařízení, která bude zajišťovat rovný přístup ke vzdělávání a poskytovat kvalitní vzdělávání a školské služby. Principem je neomezit přístup ke vzdělávání

a zachovat žádoucí spektrum oborů vzdělání, které bude odpovídat poptávce uchazečů o sekundární vzdělávání a poptávce po kvalifikovaných pracovnících na trhu práce. Cílem tohoto procesu je dosáhnout: - zvýšení efektivity využívání materiálně technického vybavení a odborného potenciálu škol a školských zařízení; - efektivní využívání kapacit škol a školských zařízení a jejich objektů; - vytvoření předpokladů pro zvýšení propustnosti a volitelnosti vzdělávacích cest a pro kvalitnější nabídku vzdělávacích služeb.

RIS 3 Pardubického kraje (Krajská příloha Strategie inteligentní specializace)

RIS 3 Pardubického kraje vymezuje klíčovou oblast změn A: Rozvoj lidských zdrojů pro výzkum, vývoj a inovace. Tato klíčová oblast změn se zaměřuje na kvalitu a relevanci vzdělávání jako jednoho z klíčových předpokladů pro posilování konkurenceschopnosti kraje v rámci globální znalostní ekonomiky. Cílem opatření je vytvořit podmínky pro růst kvality a praktické relevance ZŠ, SŠ a VŠ vzdělávání a s využitím různých forem rozvíjet zájem široké veřejnosti o vědu a techniku a získávat nadané mladé lidi pro kariéru v přírodovědných a technických oborech (vč. školství) v regionu.

Podpora a rozvoj polytechnického vzdělávání v Pardubickém kraji je podmíněno několika faktory: Pardubický kraj zaujímá strategicky významnou polohu, region těží z výborného dopravního napojení na páteřní komunikace,

z bohaté průmyslové tradice, velmi dobré úrovně středních škol včetně existence Univerzity Pardubice a kvalitní a vzdělané pracovní síly. Tyto faktory rovněž výrazně přispívají k růstu regionální konkurence.

Polytechnické vzdělávání v Pardubickém kraji je aktivně směřováno do oborové struktury v souladu s potřebami významných zaměstnavatelů působících v tomto regionu, jedná se především o polytechnické oblasti, ve kterých kraj exceluje: chemie, fyzika, matematika, informatika a robotika, strojírenství, elektrotechnika, potravinářství a zemědělské obory a další. Z výše uvedených důvodů je třeba řešit motivaci žáků, studentů a talentů uvnitř regionu, aby získali zájem o polytechnické vzdělání, vytvořili si vztah ke klíčovým oborům již během studia, měli zájem o profesní kariéru a následně po získání kvalifikace/praxe neodcházeli do jiných regionů. Polytechnické vzdělávání studentů SŠ a VOŠ v Pardubickém kraji je podporováno následovně:

Gymnázium: Polytechnické vzdělávání je realizováno v přírodovědných a technických předmětech a průřezově v dalších předmětech. Dochází k propojování polytechnického vzdělávání s matematikou a s oblastí společensko-vědní, humanitní, uměleckou. Polytechnické vzdělávání ve školách zaměřených na všeobecné vzdělávání probíhá zejména v rámci laboratorních cvičení v prostředí odborných učeben a laboratoří, kde žáci získávají znalosti a zkušenosti s ohledem na jejich předpokládané pokračování studia na VŠ.

SOŠ, VOŠ: Obdobně jako u gymnázií je polytechnické vzdělávání realizováno v přírodovědných a technických předmětech, zde však s mnohem větším důrazem na odbornou složku vzdělávání. V odborných školách probíhá polytechnické vzdělávání v podmínkách odborných učeben, laboratoří, dílen, polygonů a rovněž na dalších

specializovaných pracovištích vybudovaných pro výuku, nebo přímo v rámci odborných žakovských praxí a stáží na pracovištích u zaměstnavatelů.

V Pardubickém kraji úspěšně funguje spolupráce základních a středních škol při realizaci polytechnické výchovy. Školy zapojují žáky základních škol do mimoškolních aktivit na středních školách zaměřených na popularizaci zejména technických a přírodovědných oborů a řemesel (technicky zaměřené kroužky pro žáky ZŠ v odborných učebnách a dílnách na SŠ). V rámci implementační části projektu KAP, aktivita č. 2 „Podpora polytechnického vzdělávání“ byla vybudována síť středních a základních škol, které vzájemně aktivně spolupracují na podpoře PTV prostřednictvím tematicky zaměřených projektových dnů a kroužků určených pro žáky základních a středních škol. Pedagogové středních škol v rámci spolupráce se základními školami rovněž připravují pro žáky ZŠ aktivity, workshopy, školy rovněž samy rozšiřují nabídku volnočasových aktivit v oblasti polytechniky, zřizují polytechnické kroužky vedené odborníkem z firmy, inovují náplň klubů zaměřených polytechnickou výukou s cílem motivovat žáky k výběru polytechnického vzdělávacího proudu.

V rámci realizace polytechnické výchovy školy rovněž rozšiřují nabídku stáží pro žáky středních škol na odborných pracovištích u zaměstnavatelů. Žáci základních škol se zúčastňují exkurzí v odborných středních školách. Školy v kraji ve spolupráci s Krajskou hospodářskou komorou Pardubického kraje a agenturou CzechInvest realizují zajímavé exkurze pro žáky ZŠ, SŠ do významných firem v regionu. Pozitivně se rovněž rozšiřuje využití externích pracovníků školy a spolupráce s odborníky z praxe (z řad partnerů škol – firmy, VŠ). Zejména zapojení odborníka z praxe do výuky polytechnických předmětů přispívá velkou měrou k zatraktivnění výuky a zvýšení zájmu žáků o polytechnické obory. Rozvoj polytechnického vzdělání lze též podpořit netradiční formou výuky, jako je např. projektová či tandemová výuka. Tandemová výuka, speciální druh výuky, díky které se mohou žáci atraktivní formou vzdělávat pod vedením dvou pedagogů zároveň (nebo pedagog a odborník z praxe). Párová výuka je obohacující pro oba pedagogy, pro žáky bývá též vítaným zpestřením a motivací k aktivitě, která má pozitivní vliv na jejich studijní výsledky.

Pardubický kraj ve spolupráci se školami podporuje organizování polytechnických soutěží, realizaci projektů pro jednotlivá témata/obory polytechnické výchovy s hlavním cílem medializovat doposud nepříliš populární obraz polytechnického vzdělávání a s tím spojené zvýšení prestiže a veřejného zájmu o technické vzdělání a výkon odborných pracovních pozic. Žáci ZŠ, SŠ, VOŠ se aktivně zapojují do soutěží v oblasti polytechniky, vykazují úspěchy v krajských, národních i mezinárodních soutěžních kolech. Pardubický kraj podporuje projekty zaměřené na podporu polytechnického vzdělávání - TECHNOhrátky, Řemeslo/Skill, Hledáme nejlepšího mladého chemika. Pardubický kraj finančně podporuje soutěže organizované Asociací pro mládež, vědu a techniku (AMAVET), kde se vedle dalších oborů rozvíjejí i vědomosti studentů z automatizace a robotizace. Pod záštitou AMAVET se žáci středních škol v Pardubickém kraji úspěšně prezentovali na mezinárodní soutěži RoboRAVE International (rok 2018 česká výprava z Pk – Střední průmyslová škola elektronická Pardubice obsadila 2. místo na mezinárodní robotické soutěži RoboRAVE v Jižní Americe).

Významné projekty z oblasti polytechniky s celokrajským dopadem:

- *Podpora přírodovědného a technického vzdělávání v Pk:* cílem projektu je zkvalitnění podmínek pro výuku přírodovědných a technicky zaměřených předmětů, navázání spolupráce mezi SŠ, ZŠ a sociálními partnery.
- *Prohloubení spolupráce odborných škol a zaměstnavatelů v Pk:* střední odborné školy zajišťují absolvování stáží pedagogických pracovníků u zaměstnavatelů. Stáže probíhají ve dvou vlnách a po každé z nich následují výměny poznatků a zkušeností prostřednictvím profesních workshopů v šesti sekcích (strojírenská, elektro vč. ICT, automobilní včetně dopravy, službová, zemědělská a stavební).
- *TECHNOhrátky:* cílem projektu je popularizace řemeslných a technických oborů, navázání a prohloubení spolupráce ZŠ, SŠ, VOŠ a zaměstnavatelů.
- *Festival vědy a techniky pro děti a mládež v Pk:* soutěž vědeckých a technických projektů v kategoriích Junior (žáci 6. až 9. ročníku ZŠ) a Středoškolák (žáci SŠ), ve spolupráci s AMAVET a Univerzitou Pardubice.

- *Hledáme nejlepšího mladého chemika ČR*: Soutěž je typickým příkladem průřezové spolupráce v oblasti přírodovědného vzdělávání realizovaného v partnerství Univerzity Pardubice, Střední průmyslové školy chemické Pardubice, Svazem chemického průmyslu v ČR.
- *Stipendijní program Pardubického kraje*: Cílem zavedení stipendií ve SŠ zřizovaných Pardubickým krajem je zvýšit zájem mladých lidí o obory vzdělání, po jejichž absolventech je poptávka na trhu práce. Peněžní podpora motivuje žáky k zodpovědnému přístupu ke studiu, řádné docházce do školy a dobrému chování.
- *Implementace krajského akčního plánu PK*: v rámci aktivity 2 „Podpora polytechnického vzdělávání“ byla vybudována síť SŠ a ZŠ, které vzájemně spolupracují na podpoře polytechnického vzdělávání v kraji.

Neopomenutelnou oblastí polytechnického vzdělávání je environmentální vzdělávání, výchova a osvěta (EVVO). Pojetí EVVO v Pardubickém kraji vychází z Konceptu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty PK. Cílem je přispět k trvale udržitelnému rozvoji Pardubického kraje, zvyšovat úroveň environmentálního vědomí obyvatel a zvyšovat odpovědnost každého jednotlivce za současný i budoucí stav životního prostředí ve svém okolí.

Kraj aktivně podporuje začleňování EVVO do výuky, EVVO v oblasti mimoškolní výchovy a vzdělání, medializaci a prezentaci školní EVVO, environmentální vzdělávání žáků středních škol a studentů vyšších odborných škol, vzdělávání pedagogů, vzdělávání provozních zaměstnanců a ekologizaci škol.

- *Projekt ENERSOL*: cílem je vzdělávat žáky SŠ v environmentálních tématech současného světa a uvědomovat si důsledky ekonomického růstu pro budoucnost planety Země. Žákovské práce zaměřené na otázky trvale udržitelného rozvoje společnosti ovlivňují pohled žáků na problémy hospodářského vývoje s jeho dopadem na ekosystémy. Tato aktivita (vedle motivace žáků k systematické odborné práci při vytváření projektů) přispívá k rozvíjení schopnosti žáků prezentovat a obhájit svoji práci před odbornou porotou a veřejností.

Role pedagoga, jakožto průvodce výukou polytechnických předmětů, je velmi důležitá a náročná. Předpokladem je především umět motivovat žáky kučení, podnítit jejich zájem o polytechnické obory, vyzdvihnout výhody jejich budoucího profesního uplatnění na trhu práce. Na pedagogy jsou rovněž kladeny nároky na jejich profesní rozvoj spojený s osvojováním nových poznatků, které následně využívají ve své praxi. Podstatným předpokladem pro kvalitní výuku je zejména osobní a profesní motivace vyučujících dále se vzdělávat prostřednictvím nejrozličnějších forem dalšího vzdělávání a využívání nových metod výuky, jako je např. využívání metody CLIL (integrováná výuka předmětu a cizího jazyka, Content and Language Integrated Learning) - vyučovací metoda založená na výuce školního předmětu prostřednictvím cizího jazyka, při které si žák aktivně osvojuje znalosti a dovednosti v obou předmětech současně (vhodnými předměty jsou např. matematika, fyzika, biologie, dějepis, zeměpis, a další). Další zajímavou příležitostí pro profesní rozvoj, získávání informací a zkušeností představují stáže pro pedagogy přímo na pracovišti zaměstnavatelů, jejichž cílem je podpořit pedagogy ve zvyšování kvality jejich každodenní práce při vzdělávání a výchově žáků.

Neodmyslitelná část podpory polytechnického vzdělávání rovněž spočívá ve zlepšování podmínek pro výuku polytechnických oborů včetně modernizace odborných učeben a jejich vybavení. Školy úspěšně realizují projekty (z IROP, OP ČR-PL, CLLD) zaměřené na rekonstrukce/modernizace učeben, laboratoří a dílen pro PTV (včetně venkovních odborných učeben pro celoroční výuku). V rámci modernizace či úprav prostor dochází postupně

k zajištění bezpečnosti, fyzické dostupnosti a bezbariérovosti prostor, dále se řeší vnitřní konektivita a připojení internetu. Školy realizují projekty zaměřené na pořízení materiálního vybavení a pořízení pomůcek pro rozvoj polytechnické výchovy a polytechnických dovedností. Dochází k vybavení či dovybavení technických učeben, dílen, laboratoří a nákupu výukových pomůcek podporujících rozvoj manuální činnosti a zručnosti v oblasti pracovní výchovy, dále přírodovědného a technického vzdělávání (tj. stavebnice, nářadí, vybavení dílen atd.) a pořízení výukových pomůcek zaměřených na podporu environmentálního vzdělávání, výchovy a osvěty (EVVO).

SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS) ▪ Silná průmyslová tradice (chemie, elektrotechnika, strojírenství), velký počet škol zaměřených na polytechnické obory a široká nabídka učebních a studijních oborů. ▪ Výrazný podíl středních a malých podniků v technických oborech – atraktivní možnosti profesního uplatnění pro absolventy. ▪ Podpora technických oborů ze strany Pardubického kraje (stipendia, projekty, soutěže, podpora odborného vzdělávání talentovaných žáků), aktivity motivující žáky pro výběr polytechnického vzdělávacího proudu. ▪ Množství podpůrných aktivit pro rozvoj polytechnického vzdělávání ze strany firem a škol (workshopy, stáže, brigády ve firmách). ▪ Informovanost žáků a rodičů - propagace polytechnického vzdělání, prezentace škol a oborů, spolupráce s Úřadem práce Pardubice. ▪ Vzdělávání pedagogů v oblasti polytechnického vzdělávání - profesní zájem pedagogů, zájem ze strany trhu práce.	SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES) ▪ V RVP pro ZŠ je nízký počet hodin praktického učení vedoucí k zájmu o polytechniku. ▪ Zastaralé materiálně technické vybavení pro PTV, nedostatečné a neodpovídající prostory ve škole, nedostatečná údržba vybavení a zajištění spotřebních materiálů. Nedostatek finančních prostředků na úhradu vedení volitelných předmětů a kroužků na školách. ▪ Nízká prestiž polytechnického vzdělávání, malý zájem žáků a rodičů o polytechnické vzdělávání. Nedostatečná naplněnost oborů a dalších aktivit PTV. ▪ Aktivity škol nekorespondují s aktuálními požadavky trhu práce. Nedostatečná absorpce potřeb firem do ŠVP na SŠ. ▪ Špatné podmínky pro vedení volitelných předmětů a kroužků PTV. Nízký zájem o využívání nových nástrojů pro podporu PTV. ▪ Špatné pracovní návyky žáků, mizivý vztah k fyzické práci, absence zacházení s nářadím, neznalost pracovních postupů. Nedostatečná polytechnická způsobilost absolventů ve vazbě na nároky na další studium nebo při nástupu do zaměstnání. ▪ Dlouhodobé podcenění potřeb polytechnického vzdělávání. Nízké kompetence pedagogů pro polytechnickou výuku. Vysoké náklady na specializované vzdělávání pro pedagogy polytechnické výuky. Nízká osobní motivace pedagogů pro další vzdělávání. ▪ Nízký zájem pedagogů o změny ve výuce (mezipředmětové vazby) a nezájem o zapojení do projektů (pracovní přetížení).
PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES) ▪ Spolupráce v oblasti PTV, zapojení partnerů a klíčových aktérů: CzechInvest, Krajská hospodářská komora Pk, Podnikatelský inkubátor P-Pink ▪ Existence vysokého školství univerzitního typu, spolupráce s Centrem transferu technologií a znalostí při Univerzitě Pardubice. ▪ Zkvalitnění školních vzdělávacích programů (ŠVP) – flexibilita při tvorbě ŠVP dle Rámcového vzdělávacího programu (RVP); řešení mezipředmětových vazeb – spolupráce předmětových oborových komisí; změny u oborů – provádění všeobecných předmětů, teorie a odborné výuky, nové metody ve výuce (např. CLIL). ▪ Medializace polytechnického vzdělávání - uplatnění na trhu práce. ▪ Optimalizace středního školství ve vazbě na požadavky trhu práce. Posilování spolupráce zaměstnavatelů, škol a dalších aktérů trhu práce. Otevřenost firem a škol k různým formám spolupráce (praxe, exkurze, stáže pro žáky a pedagogy, brigády pro žáky). ▪ Implementace Krajského akčního plánu rozvoje vzdělávání na přípravu lidských zdrojů pro potřeby trhu práce a dalších projektů na podporu rozvoje vzdělávání v kraji. ▪ Zkvalitnění materiálně technického vybavení pro PTV (technické učebny, dílny, laboratoře). ▪ Nové možnosti zapojení se do projektů dle výzev operačních programů vč. zapojení do šablon, realizace mimoškolních aktivit.	HROZBY (THREATS) ▪ Negativní image PTV a upadající zájem o výkon technických pracovních pozic. Rostoucí nezáměr žáků o technické a přírodovědné vzdělání a naopak vysoká preference netechnických oborů s cílem navazujícího studia na VŠ. ▪ Nedostatečná adaptace na rychlý vývoj technologií, udržitelnost trendů, turbulence změn a s tím související zaostávání v zavádění trendů a novinek do výuky (zapracování do ŠVP). ▪ Nedostatečná kapacita a zkušenosti kariérových poradců pro vzdělávání a profesní rozvoj. ▪ Nevyhovující vzdělání budoucích pedagogů v oblasti PTV (zaměření pedagogických fakult). Nezáměr nových pedagogů pracovat ve školství, nedostatek odborníků s praxí. Stárnutí pedagogů a demotivace. ▪ Nízký podíl externích spolupracovníků škol (z řad zaměstnavatelů, VŠ), nedostatek externích firemních specialistů pro vzdělávání žáků středoškolském stupni. ▪ Neodpovídající vzdělávání a výchova absolventů pro potřeby éry Průmysl 4.0 - Vzdělávání 4.0 - Práce 4.0. – nepřipravenost rovná se neschopnost adaptace absolventů na transformaci struktur pracovních míst. Hrozí negativní dopady digitalizace, informatizace a kybernetizace na trh práce a s tím spojené sociální aspekty.

Tabulka prezentuje shrnutí nejdůležitějších aspektů SWOT k dílčí tematické oblasti „Podpora polytechnického vzdělávání“. SWOT analýza oblasti intervence zahrnuje rovněž nalezení optimální oboustranné interakce jednotlivých faktorů silných a slabých stránek vůči příležitostem a hrozbám:

Jak pomocí silných stránek využít příležitosti? (S-O hodnocení)

- Využít a dále rozvíjet potenciál pedagogů, partnerů a dalších aktérů v oblasti PTV.
- Modernizovat, obnovovat a využít materiálního vybavení k rozvoji PTV.
- Aktivně využívat další možnosti podpory PTV – realizace projektů.
- Vybudování spolupráce s partnery z veřejné a soukromé sféry.
- Inspirovat se a využít příkladů dobré praxe aplikovatelných ve vlastních podmínkách.

Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek? (W-O hodnocení)

- Využít vhodné nástroje dobré praxe školy k informování žáků, veřejnosti o PTV. Vytvoření pozitivního obrazu polytechnického vzdělávání, využití medializace PTV k naplnění technických a přírodovědných oborů.
- Připravit vhodné projekty pro moderní vybavení škol, zajištění materiálně technického zázemí.
- Trvale motivovat pedagogy k profesnímu vzdělávání a zvyšování kompetencí.
- Aktivní škol zapojení do šablon, spolupráce s relevantními partnery.

Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb? (S-T hodnocení)

- Aktualizace oborové nabídky školy a inovace ŠVP dle aktuálních požadavků trhu práce.
- Využít tradice polytechnických oborů, zviditelnit úspěchy školy, využít výsledků dobré praxe školy a materiálního vybavení pro informovanost veřejnosti a nábor zájemců o studium.
- Dále vzdělávat pedagogy a motivovat k zapojení do atraktivních projektů a aktivit.

Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám? (W-T hodnocení)

- Aktivně podporovat prestiž PTV, neustálou medializací polytechniky informovat veřejnost a vzbudit zájem o studium.
- Sledovat trendy, adaptovat se na turbulentní změny ve vývoji technologií, zavádět novinky do výuky, investovat do rozvoje a údržby materiálního vybavení a personálního zajištění PTV.

 Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území, potřebné rozvojové priority podpory polytechnického vzdělávání (PTV)

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Nízká prestiž polytechnického vzdělávání a nedostatečná naplněnost polytechnických oborů	Malý zájem žáků a rodičů o PTV v důsledku obtížnosti, nízké popularity a atraktivity výkonu technických pracovních pozic.	Zlepšení propagace PTV v návaznosti na silnou průmyslovou tradici v kraji (chemie, elektrotechnika, strojírenství, potravinářství).	Informování veřejnosti o rostoucím zájmu zaměstnavatelů o pracovníky v technických oborech a budoucí uplatnitelnosti absolventů na trhu práce.
Zastaralé materiálně technické vybavení pro PTV, dále neodpovídající prostory ve škole, nedostatečná údržba vybavení a zajištění	Dlouhodobé podcenění potřeb polytechnického vzdělávání, spočívající především nedostatečné adaptaci na progresivní	Sledovat trendy, adaptovat se na dynamické změny ve vývoji technologií, zavádět novinky do výuky, investovat do rozvoje a	

spotřebních materiálů	vývoj technologií, dále v zastaralosti materiálně technického vybavení a nedostatku finančních zdrojů k modernizaci.	údržby materiálního vybavení a personálního zajištění PTV.	
Aktivity škol nekorespondují s požadavky trhu práce	Nedostatečná aktualizace oborové nabídky školy, nedostatečná absorpce potřeb firem dle ŠVP na SŠ.	Aktualizace oborové nabídky školy a inovace ŠVP dle aktuálních požadavků trhu práce.	Připravenost na éru Vzdělávání 4.0 v návaznosti na potřeby Průmyslu 4.0.
Neodpovídající jazyková vybavenost absolventů pro potřeby technických oborů	Podceňování potřeby znalosti cizích jazyků v technických oborech ze strany žáků i pedagogů.	Zkvalitnění výuky cizích jazyků pro potřeby odborných předmětů a podpora aktivit zaměřených na oblast jazykového vzdělávání a zvýšení povědomí o nutnosti jazykové vybavení v praxi.	Využití metody CLIL
Špatné pracovní návyky, klesající manuální zručnost žáků, neznalost pracovních postupů	Nedostatečný počet hodin praktického učení na ZŠ, mizivý vztah k fyzické práci, absence vzorů v rodině vedoucí k nízkému zájmu o polytechniku.	Podpora rozvoje manuálních dovedností již od MŠ, ZŠ, SŠ (zájmové kroužky, soutěže, olympiády) a plošná popularizace vědy a techniky.	
Nedostatek pedagogických pracovníků technických předmětů	Generační výměna, nezáměr budoucích pedagogů pracovat ve školství (neatraktivní finanční ohodnocení).	Intenzivnější podpora mladé generace pedagogických pracovníků (spolupráce VŠ a praxe).	
Nedostatek specializovaných odborníků pro oblast PTV	Rostoucí nároky na zvyšování odbornosti pedagogů a sledování vzdělávacích trendů, a s tím spojené vysoké náklady na specializované vzdělávání pro pedagogy polytechnické výuky. Nízká osobní motivace pedagogů pro další vzdělávání.	Efektivní tlak na zvyšování motivace (např. formou finančního ohodnocení) k dalšímu odbornému vzdělávání (kurzy, samostudium) a osvojení si moderních výukových metod. Sdílení zkušeností a poznatků dobré praxe mezi školami.	
Nedostatečná kapacita a zkušenosti kariérových poradců pro vzdělávání a profesní rozvoj	Nízká kvalita kariérového poradenství ve školách.	Cílené vzdělávání kariérových poradců pro vzdělávání a profesní rozvoj a prohloubení spolupráce se školními psychology.	Kariérové centrum Pk, poskytující služby kariérového poradenství žákům, školám i rodičům, a současně poskytující podporu výchovným a kariérovým poradcům na školách.
Nízký zájem pedagogů o zapojení do projektů na podporu PTV	Nezájem pedagogů o zapojení do realizace projektů a dalších aktivit spojených s rozvojem polytechniky z důvodu pracovního zatížení, mizivého finančního ohodnocení a vysoké administrativní zátěže.	Dále vzdělávat pedagogy a motivovat k zapojení do atraktivních projektů a aktivit.	Nové možnosti zapojení se do projektů dle výzev operačních programů vč. zapojení do šablon, realizace mimoškolních aktivit.

5.3. PODPORA KOMPETENCÍ K PODNIKAVOSTI, INICIATIVĚ A KREATIVITĚ

Definice oblasti intervence

V současném, dynamicky se proměňujícím, globalizovaném světě představuje výchova k podnikavosti klíčový faktor ekonomického růstu, konkurenceschopnosti a kvality života. Z pohledu Evropské unie je téma podpory podnikavosti akcentováno již několik let. V doporučení Evropského parlamentu a Evropské rady o klíčových schopnostech pro celoživotní učení je podnikavost označována za jednu z 8 klíčových kompetencí.

Podnikavost lze chápat jako soubor kompetencí a postojů vedoucích ke zvyšování uplatnitelnosti na trhu práce a konkurenceschopnosti ve společnosti. Podnikavost je vysoce přínosná pro profesní a sociální rozvoj jednotlivce, pomáhá jedinci pochopit souvislosti vlastní práce a umožňuje chopit se příležitostí.

Výchova k podnikavosti, jako souhrnný termín pro podporu kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě, zahrnuje všechny výukové metody směřující k posílení podnikatelských přístupů a postupů, znalostí a dovedností. Součástí výchovy k podnikavosti je mimo jiné nauka o podnikání a problematika etiky v podnikání (vč. společenské odpovědnosti firem).

Kompetence podporující podnikavost, iniciativu a kreativitu:

- *Kritické myšlení* – schopnost orientovat se v informacích a vyhodnocovat je.
- *Vidění příležitostí, iniciativa a proaktivita* – schopnost aktivně vyhledávat vhodné příležitosti a využívat je.
- *Kreativní myšlení a tvořivost* – schopnost přicházet s nápady a dále je rozvíjet.
- *Strategické řízení* – kombinační schopnosti, schopnost zpracovat nápady do podoby záměrů, schopnost předvídat a dlouhodobě plánovat.
- *Týmová práce* – leadership a schopnost práce v týmu.
- *Flexibilita* – schopnost přizpůsobovat se změnám.
- *Vytrvalost a smysl pro zodpovědnost*.
- *Přijímání rizika* – schopnost vyhodnocovat a akceptovat přiměřené riziko.
- *Finanční a ekonomická gramotnost* – schopnost vidět věci ve finančních souvislostech.

(Dostupné na NÚV <http://www.nuv.cz/p-kap/podpora-kompetenci-k-podnikavosti-a-kreativite>)

V dokumentu „ET 2020 Strategický rámec evropské spolupráce ve vzdělávání a odborné přípravě“ je stanoven cíl „Podporovat kreativitu a inovace rozvojem specifických metod výuky a učení“. Cílem je podpora a rozvoj výchovy k podnikavosti na všech typech středních a vyšších odborných škol s přesahem směrem k základním školám. Dále identifikovat a dále rozvíjet metody a aktivity podporující rozvoj iniciativy, kreativity a podnikavosti napříč všemi vyučovacími předměty. (Dostupné na <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/et-2020>)

Přestože se problematika kompetencí k podnikavosti zdůrazňuje v evropských/národních dokumentech, včetně odkazu na závěry Evropské komise v dokumentu Strategie Evropa 2020 („... každý žák počátečního vzdělávání musí mít do konce roku 2020 praktickou zkušenost s výchovou k podnikavosti“), tak zatím **neexistuje jednotná celostátní strategie na podporu této oblasti**. Výchova k podnikavosti probíhá na národní úrovni nekoordinovaně, koncepčnější pojetí oblasti se teprve vytváří a do budoucna je zapotřebí vybudovat kvalitní metodickou podporu a bázi znalostí pro pedagogy věnující se tomuto tématu.

Krajská úroveň – uplatňování oblasti intervence

Výchova k podnikavosti v Pardubickém kraji má poměrně výrazný rozvojový potenciál. Školy postupně získávají dobré zkušenosti s realizací aktivit a projektů zaměřených na podporu podnikavosti u žáků i pedagogů, a to i přesto, že provádění výchovy k podnikavosti je často roztržité a nekoordinované. K systematictějšímu pojetí oblasti kompetencí k podnikavosti by však do budoucna mohly přispět revize RVP, kde by řešená oblast byla mnohem více akcentována než doposud.

Nedílnou součástí kompetencí k podnikavosti je také kreativita. Tvořivost představuje zvláštní soubor schopností, které umožňují uměleckou, vědeckou nebo jinou tvůrčí činnost. Ta se projevuje jako vynalézavost, jako vznik něčeho nového a originálního. Kreativní jedinec musí být sebevědomý a nezávislý, což jsou vlastnosti, jejichž projevy mohou být ve školním prostředí vnímány poněkud problematicky. (Zdroj Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J. *Pedagogický slovník*. Praha: Portál, 2003).

V RVP gymnaziálního vzdělávání se kreativita objevuje explicitně v kategorii personálních a sociálních kompetencí a dále je zahrnuta společně s podnikavostí v rámci tzv. „kompetencí k podnikavosti“, které v RVP pro gymnázia již představují samostatný celek v rámci klíčových kompetencí.

V RVP pro střední odborné vzdělávání, v části věnované kompetencím ve všeobecné vzdělávací složce, se s pojmy kreativita/podnikavost téměř nepracuje. Tvořivost a zvláště podnikavost je začleněna do jednotlivých oborových oblastí (obory H, M, L), tzv. „kompetence k pracovnímu uplatnění a podnikatelským aktivitám“.

Podpora rozvoje měkkých kompetencí

Rozvoj podnikavosti, iniciativy a kreativity je důležitým úkolem pro vzdělávací instituce. Školy by měly žákům umožnit získat v průběhu vzdělávání alespoň jednu praktickou zkušenost s podnikáním, např. jak řídit fiktivní firmu nebo řešit podnikatelský či sociální projekt. Cílená podpora výchovy k podnikavosti ve školách přispěje k rozvoji podnikatelských start-upů, sociálních podniků a projektů, pomůže výrazně zvýšit uplatnitelnost mladých lidí na trhu práce ve všech sektorech. Význam podnikavosti podtrhuje nástup éry Průmyslu 4.0 - Práce 4.0, která do jisté míry představuje existenční hrozbu pro mnohá (ne)kvalifikovaná povolání. Nemalé procento lidí bude muset právě v důsledku digitalizace, automatizace, robotizace a dalších vlivů hledat nové pracovní uplatnění, které může najít právě např. v podnikání. Školy by měly reagovat na nový trend a připravit své žáky na požadavky a podmínky budoucího trhu práce. Nastupující období si bude vyžadovat několikéré změny povolání v průběhu ekonomicky aktivního života jedince, a zároveň bude spojeno s požadavkem na flexibilitu, výkonnost, odolnost, tvořivé myšlení, komunikaci, schopnost orientovat se a zpracovat velké množství informací.

Měkké kompetence (tzv. soft skills) jsou souborem požadavků potřebných pro kvalitní výkon práce, nezávislých na konkrétní odbornosti, ale na komplexních schopnostech jedince. Jsou přenositelné, uplatnitelné napříč obory. Představují rozhodující faktor při výběru nejlepšího z možných adeptů a jsou klíčem k úspěšnému sebeuplatnění člověka v profesním a osobním životě.

Efektivní komunikace	Plánování a organizování práce
Spolupráce	Celoživotní vzdělávání
Flexibilita	Objevování a orientace v informacích
Kreativita/podnikavost	Zvládání zátěže
Výkonnost a proaktivní přístup	Řešení problémů
Samostatnost	Leadership – ovlivňování ostatních

Zdroj: Národní soustava povolání www.nsp.cz

Dle názorů zaměstnavatelů v Pardubickém kraji vzdělávací systém nepříliš dostatečně přispívá k rozvoji měkkých kompetencí u žáků, které jsou podstatné pro jejich uplatnění na trhu práce. Doporučení se týkají zintenzivnění rozvoje kompetencí k podnikavosti, kreativitě a iniciativě prostřednictvím opatření jako např. posílení hodin výchovy k podnikavosti v rámci ŠVP včetně podpory teoretické výuky (ekonomické vzdělávání), dále podpora zážitkového učení jako např. praktická cvičení zaměřená na rozvoj kompetencí k podnikavosti, dále zapojení žáků do realizace školních aktivit a projektů, posílení výukových metod formou přednášek, workshopů s podnikateli, spolupráce s odborníky z praxe, exkurze žáků a pedagogů do firem, start-upů, podnikatelských hubů, založení fiktivní či reálné firmy.

Zaměstnavatelé se rovněž shodují, že hlediska stupně dosaženého vzdělání není podstatný rozdíl mezi preferencí měkkých dovedností u absolventů s maturitním vysvědčením a žáků s výučním listem. Rozdíl se promítá víceméně v pořadí klíčových kompetencí z pohledu priorit jednotlivých zaměstnavatelů (resp. v požadavcích pracovních pozic). Mezi nejvíce preferované klíčové kompetence patří především ochota učit se nové věci, schopnost týmové práce, orientace a porozumění textu, komunikační schopnosti, prezentační schopnosti a řešení problémů. Další preference v návaznosti na soft skills se týkají znalosti cizích jazyků. Nároky na jazykovou vybavenost se přirozeně zvyšují se stupněm dosaženého vzdělání. V současné době je úroveň ovládání cizího jazyka nedostatečná, stejně tak dalším zřetelným nedostatkem je mnohdy neodpovídající čtenářská a finanční gramotnost jedince.

Neopomenutelnou skutečností v rámci tématu je rovněž fakt, že oblast podpory kompetencí k podnikavosti je u středních škol úzce provázána s oblastí kariérového poradenství. Podnikavost je vnímána jako významná klíčová kompetence pro celoživotní učení a témata výchovy k podnikavosti jsou začleněna do RVP na úrovni primárního a sekundárního vzdělávání. V rámci rozvoje podnikavosti vyvstává aktuální potřeba budovat a posilovat aktivní přístup žáků k sebeuplatnění na trhu práce a zároveň oblast kariérového poradenství rozšiřovat o segment podnikatelské činnosti. Významnou cílovou skupinou, u které by měly být aplikovány prvky výuky výchovy k podnikavosti, jsou žáci učebních oborů kategorie H. Absolventi velké části těchto oborů vzdělávání, kteří nacházejí profesní uplatnění jako drobní řemeslníci, se mohou v budoucnu uplatnit jako živnostníci. Školy by tak měly směřovat pozornost na rozvoj podnikatelských kompetencí žáka v návaznosti na profesní uplatnění jedince.

Výchova k podnikavosti není na školách v kraji ve většině případů vyučována jako samostatný předmět, ale její prvky jsou více či méně integrovány v rámci několika předmětů. Výuka je mnohdy zaměřována s obecným ekonomickým či hospodářským studiem a chybí nedostatečné využití metod projektového učení. Naopak velmi pozitivní ohlasy mají přednášky, besedy s úspěšnými podnikateli a osobnostmi, kteří slouží jako pozitivní vzory. Motivujícím prvkem pro samotné žáky je také zapojení do různých projektů a aktivit školy, účast na veletrzích, soutěžích, realizace fiktivních či reálných firem, projektové dny apod.

Vynikající příležitostí a efektivním nástrojem podpory výchovy k podnikavosti je zapojení škol v Pardubickém kraji do aktivit na národní úrovni v podobě **Centra fiktivních firem (CEFIF)** při Národním ústavu pro vzdělávání, které koordinuje činnost sítě efektivních firem v České republice a poskytuje podporu a poradenství žákům a učitelům působícím ve fiktivních firmách. V Pardubickém kraji je rozvinuta aktivita fiktivních firem, zejména u ekonomicky zaměřených oborů vzdělání SŠ/VOŠ. Systém fiktivních firem je vynikající pro přípravu žáků pro reálné podnikání – žáci si zakládají a registrují vlastní fiktivní firmy při CEFIF, a to většinou v rámci projektu či předmětu (Firemní praxe, Fiktivní firma). Jedná se o projektovou výuku, posilování mezipředmětových vazeb (praktické procvičování předmětů: personalistika, management, marketing, ekonomika, finance, účetnictví, logistika, řízení výroby, cizí jazyk), a dále spolupráce s reálnou firmou, se kterou svou fiktivní firmu konzultují. V rámci těchto aktivit se žáci účastní veletrhů fiktivních firem, kde obchodují s ostatními majiteli fiktivních firem.

Alternativním nástrojem je Junior Achievement - celosvětová organizace, která učí mladé lidi podnikatelskému myšlení, českou kancelář založil v r. 1992 Jan Baťa. Studentům SŠ a VOŠ pomáhá v rámci aktivity **JA Studentská firma** zakládat reálné obchodní firmy, s cílem vyzkoušet si podnikání v praxi.

Uvedené nástroje podpory podnikavosti využívají pouze některé ze středních škol, a to zejména školy s oborem vzdělání Obchodní akademie či Ekonomika a podnikání. V roce 2019 (zdroj NÚV) bylo v rámci Pardubického kraje v CEFIF registrováno 26 fiktivních firem celkem z 6 středních škol:

Název školy	Počet fiktivních firem
Anglické gymnázium, Střední odborná škola a Vyšší odborná škola Pardubice	5
Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Pardubice	8
Střední průmyslová škola chemická Pardubice	4
EDUCA Pardubice - Střední odborná škola	1
SOŠ a SOU Polička	8
CELKEM	26

V rámci Junior Achievement Czech Republic pouze 2 SŠ v Pardubickém kraji provozují tzv. „reálnou obchodní firmu“ (Obchodní akademie a Střední odborná škola cestovního ruchu Choceň; Obchodní akademie Chrudim). Vzhledem k celkovému počtu SŠ/SOU všech zřizovatelů v rámci Pk (75 škol a 1 konzervatoř) a v kontextu s počtem ekonomicky zaměřených oborů je využití účinných nástrojů výchovy k podnikavosti (CEFIF či Junior Achievement) stále poměrně nízké.

Nový koncept v oblasti podpory podnikavosti žáků středních škol nabízí program „**Soutěž a Podnikaj**“ – jedná se o soutěž pro žáky, kteří mají zájem o inovativní řešení problémů a tvorbu svého vlastního podnikání na střední škole a později při svém dalším studiu či praxi. Od roku 2018 se soutěž rozšířila do Pardubického kraje, kde se uskutečnilo regionální finále ve spolupráci s agenturou CzechInvest a Pardubickým podnikatelským inkubátorem. V regionu se nacházejí talentovaní středoškolská žáci, kteří čekají na svou příležitost rozvíjet své podnikatelské nápady, v rámci regionálních kol soutěží proti žákům z ostatních středních škol v kraji.

Podstatná je podpora všech příležitostí k zavádění a rozvíjení výchovy k podnikavosti do vzdělávacích programů všech středních škol, zintenzivnění využívání nabídky firem v regionu ke spolupráci se středními školami, dále vybudování kooperace s aktivními firmami, odborníky z praxe a dalšími významnými aktéry (Krajská hospodářská komora Pardubického kraje, CzechInvest, úřad práce). Významnou příležitostí pro rozvoj podnikavosti rovněž představuje existující inovační potenciál Pardubického kraje a postupně se rozvíjející infrastruktura pro podporu vědy, výzkumu a inovací. Aktivita VaV jsou soustředěny převážně v Pardubicích ve velkých průmyslových firmách. Dalšími centry inovačního podnikání jsou Lanškroun, Vysoké Mýto, Ústí nad Orlicí a Letohrad. VaV se věnuje také Centrum pro transfer technologií a znalostí při Univerzitě Pardubice. Velký potenciál pro rozvíjení podnikavosti představuje trend start-upů (rozvoj start-upového prostředí je poměrně rychlý a doprovází jej zájem investorů) a další aktéři podporující aktivity k podnikavosti v regionu, jako jsou agentura CzechInvest a od r. 2018 fungující Pardubický podnikatelský inkubátor (P-Pink). Tyto subjekty nabízejí pomoc začínajícím podnikatelům, akcelerační a inkubační programy pro start-upy, vzdělávací akce a coworking. Pardubický kraj aktivně buduje spolupráci a společné aktivity s aktéry podporující rozvoj podnikavosti v regionu.

Výchova k podnikavosti má svou prioritu, školy považují oblast výchovy k podnikavosti za důležitou a nedílnou součást vzdělávání, která má být akcentována napříč všemi obory. Role školy/pedagogů je tak zcela zásadní. Vzhledem k faktu, že výchova k podnikavosti není většinou samostatným vyučovacím předmětem a vyžaduje jiné, specifické výukové metody (projektové, zkušenostní učení), je třeba, aby pedagogové ovládali široké spektrum kompetencí. V tomto ohledu je žádoucí podporovat další vzdělávání pedagogů (kurzy, e-learning, samostudium, stáže, exkurze do firem), které přispěje ke zkvalitnění profesního působení pedagogů se zaměřením na podporu podnikavosti, s cílem zakomponovat nové náměty do výuky a podnitit tak podnikavost u žáků SŠ/studentů VOŠ. Rovněž je třeba spolupracovat s pedagogickými fakultami vysokých škol připravující budoucí učitele středních škol, aby věnovaly pozornost tématu výchovy k podnikavosti již v pregraduální přípravě učitelů, a nejen v rovině teoretické, ale především praktické. K šíření výchovy k podnikavosti může významně přispět také NIDV či další vzdělávací instituce prostřednictvím nabídky vhodných vzdělávacích programů v systému DVPP. Škála metod i nabídka na vzdělávacím trhu na podporu výchovy k podnikavosti je poměrně široká.

Neodmyslitelná část podpory rozvoje výchovy k podnikavosti na školách spočívá rovněž v rozvoji/modernizaci infrastruktury škol, v adekvátním technickém a technologickém zázemí (kvalitně vybavené učebny pro výuku a nácvik praxe v oblasti podnikatelských kompetencí). S tím souvisí také zajištění, pořízení a efektivní využívání atraktivních výukových materiálů, moderních technologií a programů (např. podnikatelské hry, on-line aplikace), pomůcek a literatury, které zatraktivňují výuku tématu a napomáhají rozvíjet u žáků kompetence k podnikavosti, kreativě a iniciativě.

SWOT analýza Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativě

SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS) - Výchova k podnikavosti podporuje a rozvíjí kompetence pro úspěšné uplatnění v pracovním a osobním životě jedince. - Aktivizační metody rozvíjí žáky po stránce znalostí, dovedností a postojů. Výchova k podnikavosti podporuje a rozvíjí též gramotnosti jedince (čtenářská, finanční, digitální). - Silná průmyslová tradice a významná role malých a středních podniků v kraji, solidní inovační potenciál kraje. - Existující spolupráce zaměstnavatelů a SŠ (stáže, besedy, workshopy s podnikateli, eventy s úspěšnými osobnostmi v kraji). - Spolupráce s partnery v kraji (Krajská hospodářská komora, CzechInvest, P-Pink, Univerzita Pardubice, úřad práce). - Zkušenosti s realizací projektů fiktivních firem, aktivní účast žáků na soutěžích, veletrzích, realizace školních aktivit a projektů, pořádání charitativních a společenských akcí žáků.	SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES) - Malý zájem žáků o ekonomické aktivity, neochota vzdělávat se. - Malý zájem pedagogů o podporu podnikavosti (časové nároky na pedagogy při přípravě a realizaci akcí). - Nedostatečné zkušenosti pedagogů v oblasti podpory podnikavosti, iniciativy a kreativity. Nedostatečné zaměření na rozvoj klíčových kompetencí. - Nedostatek výukových materiálů a metodik, nedostatečná znalost a využití již existujících programů, projektů na podporu podnikavosti. - Nedostatek finančních prostředků pro realizaci aktivit mimo výuku. - Reálné podnikání studentů ztěžuje současná legislativa. - Odliv absolventů z regionu (do Prahy či jiných velkých měst).
PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES) - Revize/aktualizace RVP, posílení hodin výuky v rámci ŠVP. - Podpora teoretické výuky i zážitkové/zkušenostní výuky. Zavádění inovativních metod výuky, specifické metody učení vč. využívání nových nástrojů informačních a komunikačních technologií. - Průmysl 4.0 – Práce 4.0 – Vzdělávání 4.0 – požadavek na rozvoj klíčových kompetencí. - Rozvoj kariérového poradenství na školách (podnikavost jako významná kompetence pro celoživotní učení). - Podpora vzdělávání pedagogů (vhodné vzdělávací kurzy v systému DVPP), podpora rozvoje klíčových kompetencí pedagogů, mentoring, koučování. - Zintenzivnění akcentu k tématu výchovy k podnikavosti již v pregraduální přípravě učitelů v rovině teoretické a praktické. - Nové možnosti zapojení se do projektů vč. zapojení do šablon, zapojení se do mezinárodních programů a spolupráce. - Projekty a aktivity soukromých firem a dalších organizací, soutěže různých organizací, zintenzivnění spolupráce s firmami, zapojení odborníků z praxe, spolupráce se sociálními partnery, stáže pro učitele a žáky. - Implementační projekty Krajského akčního plánu (I-KAP).	HROZBY (THREATS) - V rámci revize RVP nedojde k posílení rozvoje kompetence k podnikavosti na školách. - Změna priorit státní vzdělávací politiky, nevznikne strategie výchovy k podnikavosti na národní či krajské úrovni. - Nedostatek finančních prostředků pro materiálně technické zázemí pro kvalitní rozvoj výuky v oblasti podnikavosti, iniciativy a kreativity. - Školy nebudou mít dostatek finančních prostředků na podporu kompetencí k podnikavosti po skončení evropských dotačních programů, dále na zajištění propagace rozvoje podnikavosti. - Změna legislativy – zpřísnění podmínek pro realizaci podnikání při škole. - Průmysl 4.0 – Práce 4.0 – Vzdělávání 4.0 – nedostatečně rozvinuté kompetence žáků pro uplatnění na trhu práce, nedostatečná připravenost absolventů škol na podnikatelskou praxi.

Tabulka prezentuje shrnutí nejdůležitějších aspektů SWOT k dílčí tematické oblasti „Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativě“. **SWOT analýza oblasti intervence zahrnuje rovněž nalezení optimální oboustranné interakce jednotlivých faktorů silných a slabých stránek vůči příležitostem a hrozbám:**

Jak pomocí silných stránek využít příležitosti? (S-O hodnocení)

- Předávat zkušenosti inspirativní praxe na další školy, podpořit zážitkovou, tandemovou výuku.
- Podpořit zapojení škol do projektů fiktivních firem, podpořit tzv. podnikavé školy („školní firmy“), které propojí výchovu k podnikavosti s odborným výcvikem a hospodářskou činností školy (návlek reálného podnikání).
- Zintenzivnit spolupráci s odborníky z praxe a s partnery v kraji (semináře pro žáky s podnikateli, exkurze do podnikatelského prostředí, letní podnikatelské školy, podnikatelské kroužky v rámci mimoškolní zájmové činnosti).
- Aktivně se zapojovat do aktivit, tuzemských i mezinárodních projektů.
- Zapojení do projektu Modernizace odborného vzdělávání (MOV) – modernizace ŠVP ve vztahu k potřebám trhu práce.

Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek? (W-O hodnocení)

- Vytvořit vhodné metodické a výukové materiály pro školy.
- Podpořit žákovské a učitelské iniciativy, využít spolupráce s partnery a firmami v kraji.
- Zapojit se do projektů, do aktivit soukromých firem a ostatních organizací.
- Vzdělávat a rozvíjet pedagogy v oblasti výchovy k podnikavosti, začít již v pregraduální přípravě učitelů na pedagogických fakultách.

Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb? (S-T hodnocení)

- Osvěta tématu a propagace podnikavosti, zdůraznění důležitosti klíčových kompetencí. Sdílení příkladů dobré praxe, prezentace školních úspěchů.
- Dále vzdělávat pedagogy a motivovat k zapojení do atraktivních projektů a aktivit.

Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám? (W-T hodnocení)

- Sjednotit strategie směřující k podpoře kompetencí k podnikavosti.
- Posílit význam a důležitost tématu na školách i mezi veřejností.
- Akcentovat toto téma při revizích RVP, posílit rozvoj podnikavosti jako klíčové kompetence.

 Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území, potřebné rozvojové priority - Podpora kompetencí k podnikavosti, iniciativě a kreativitě

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Neexistence jednotné strategie podpory podnikavosti	Nejednotný přístup v oblasti vzdělávání k podpoře výchovy k podnikavosti na školách; absence podpory na národní (regionální) úrovni - výchova k podnikavosti stále není na školách příliš rozšířena, vedení k podnikavosti se neprolíná napříč všemi vyučovacími předměty.	Podpora vzniku jednotné strategie, revize/aktualizace RVP, posílení výuky v rámci ŠVP. Existence koncepce na podporu podnikavosti, kreativity a iniciativy na školách v kraji. Zintenzivnit podporu, neboť podnikavost by měla být vnímána jako klíčová kompetence pro celoživotní učení. Osvěta podnikavosti směrem žákům, rodičům a veřejnosti.	
Nedostatečné materiálně technické zázemí pro kvalitní rozvoj výuky v oblasti podnikavosti, kreativity a iniciativy	Nedostatek finančních prostředků na materiálně technické vybavování škol (včetně moderních technologií).	Podpora a nové možnosti financování aktivit spojených s realizací výchovy k podnikavosti - aktivní zapojení do dotačních výzev, realizace projektů zaměřených na rozvoj infrastruktury škol, technického a technologického zázemí (kvalitně vybavené učebny pro výuku a nácvik praxe v oblasti podnikatelských kompetencí).	
Nízká úroveň kompetencí žáků k podnikavosti, iniciativě a kreativitě, nedostatečná připravenost absolventů na podnikatelskou praxi	Malý zájem žáků o problematiku podnikavosti, kreativity a iniciativy. Podnikání nepatří mezi preferovaný druh kariéry. Nízká návaznost výuky ve školách na potřeby podnikatelské praxe. Nedostatečná kvalita osvojení měkkých kompetencí u žáků, nedostatečné využívání nástrojů k podpoře podnikavosti ze strany škol.	Zavedení aktivit/programů na rozvoj měkkých kompetencí (Průmysl 4.0 - požadavek na rozvoj klíčových kompetencí), aktivní zapojení žáků do aktivit podporujících rozvoj kompetencí k podnikavosti - podpora fiktivních či reálných firem. Účast žáků na soutěžích a veletrzích, semináře a besedy žáků s podnikateli, exkurze ve firmách, start-upech, podnikatelské kroužky v rámci mimoškolní zájmové činnosti. Oblast kariérového poradenství rozvíjet o segment podnikatelské činnosti.	Projekty na fiktivní firmy (CEFIF) či reálné firmy Junior Achievement, případně jiných nástrojů. Propagace aktivit a projektů na školách.
Nedostatečné kompetence pedagogů v oblasti podnikavosti, kreativity a iniciativy	Nedostatečné pochopení významnosti a komplexnosti podnikatelské výchovy ze strany pedagogů a s tím související malý zájem o podporu k podnikavosti. Absence kvalitních metodických materiálů vedoucích ke komplexní připravenosti pedagogů na podporu k podnikavosti a kreativitě. Nedostatečná motivace (finanční) pedagogů ze strany školy.	Komplexní nabídka vzdělávacích aktivit a rozvoj kompetencí pedagogů v oblasti výchovy k podnikavosti (kurzy DVPP) a motivace pedagogů k dalšímu vzdělávání; propojení školy a podnikatelského sektoru, možnost spolupráce pedagogů s podnikateli v kraji, spolupráce s odborníky z praxe a dalšími aktéry.	P-Pink, Krajská hospodářská komora Pk, CzechInvest, Univerzita PCE

5.4. ROZVOJ ŠKOL JAKO CENTER DALŠÍHO PROFESNÍHO A ODBORNÉHO ROZVOJE

Rozvoj škol jako center celoživotního učení – charakteristika oblasti intervence

Dlouhodobě představuje celoživotní učení (CŽU) důležitou koncepční změnu pojetí tradičního vzdělávání, protože zahrnuje všechny možnosti učení od dětství do celého průběhu dospělosti, a to jak v tradičních vzdělávacích institucích fungujícího vzdělávacího systému tak i mimo něj. Celoživotní učení umožňuje získávat stejné kompetence různými cestami v průběhu života a podporuje flexibilní přechod mezi vzděláváním a zaměstnáním. Celoživotní učení si vyžadují dynamicky se rozvíjející technologie a proměnlivý trh práce, kdy se průběžné vzdělávání stává nezbytnou nutností, pro kariérní rozvoj a osobní růst každého jednotlivce. Tedy trh práce řekne „co chce a potřebuje“ a v rámci CŽU jedinec projde vzděláváním „na míru“ konkrétním požadavkům zaměstnavatele.

Díky tomu se stává celoživotní učení jedním z rozhodujících faktorů ovlivňujících kvalitu lidských zdrojů a tedy i konkurenceschopnost dané země v globálním měřítku, právě v souvislosti s nástupem Práce 4.0. Podmínkou úspěšné realizace celoživotního učení je zapojení klíčových aktérů od úrovně vlády a ministerstev, přes regiony a organizace regionální působnosti, k podnikům a jednotlivcům. Investice vložené do celoživotního učení jsou investicemi do rozvoje celé společnosti a je nezbytné je označit jako investice s nejvyšší prioritou.

Krajská úroveň – uplatňování oblastí intervence

Vzhledem k nepříznivému demografickému vývoji počtu obyvatelstva v kraji a tím i počtu žáků ve středním vzdělávání umožnilo vzdělávání dospělých středním školám využít volné personální i materiální kapacity. Střední školy nabízely a realizovaly vzdělávací aktivity zaměřené na další vzdělávání počínaje různými typy rekvalifikačních kurzů, školení a seminářů až po dálkové, večerní a kombinované formy vzdělávání či zkrácené studium. (DZVSPk)

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Pardubického kraje (2016 – 2020) a dosud realizované projekty ESF

V Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji 2016-2020 je uveden záměr pokračovat v dobrých zkušenostech z realizovaných projektů OP VK řady UNIV, v nichž bylo ověřeno zaměření škol jako center dalšího profesního rozvoje. Do projektu OP VK Ministerstva školství UNIV 3, který systematicky podporoval střední školy v rozvoji nabídky kurzů celoživotního vzdělávání, se zapojilo 21 středních škol a Centrum uznávání a celoživotního učení Pardubického kraje o.p.s. V rámci projektu bylo připraveno celkem 350 modulových rekvalifikačních programů vycházejících z potřeb trhu práce. V Pardubickém kraji bylo pilotně ověřeno 65 programů. Tyto programy byly posléze ve společné databázi k dispozici všem subjektům poskytujícím rekvalifikační vzdělávání a současně byly využívány i v procesu akreditace rekvalifikací. (Dlouhodobý záměr vzdělávací soustavy Pardubického kraje - DZVSPk).

Záměry Pardubického kraje v oblasti celoživotního učení

Pro další rozvoj a zvyšování konkurenceschopnosti Pardubického kraje je žádoucí v oblasti dalšího vzdělávání vytvořit fungující systém odpovídající potřebám znalostní společnosti. Další vzdělávání dospělých bude stále více nabývat na významu a potřeba celoživotního vzdělávání poroste. Záměrem Pardubického kraje je v oblasti dalšího vzdělávání v rámci celoživotního učení v následujícím období podporovat zejména:

- provázanost dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním;
- informovanost o významu dalšího vzdělávání a seznamovat prostřednictvím Školského portálu Pardubického kraje se vzdělávacími aktivitami v Pk;
- zvyšování kvality dalšího vzdělávání;
- přenos požadavků trhu práce do vzdělávacího procesu;
- spolupráci s Úřadem práce ČR v oblasti zabezpečené či zvolené rekvalifikace, včetně možnosti ovlivňovat strukturu rekvalifikačních kurzů podle zjištěných požadavků trhu;
- spolupráci firem a středních škol v rámci Národní soustavy kvalifikací (NSK);

- vzdělávání „ na míru a podle specifických požadavků „ znevýhodněných skupin na trhu práce (např. matek na rodičovské dovolené, osob se zdravotním omezením, osob se základním nebo nedokončeným vzděláním, apod.);
- vytváření podmínek k dialogu mezi školami, zaměstnavateli a vzdělávacími institucemi.

Další vzdělávání ve školách přináší dospělým, kteří vzdělávací systém opustili předčasně a nezískali vzdělání podle svých potřeb, dodatečnou možnost dosáhnout chybějícího stupně vzdělání. Vyšší odborné vzdělání si doplňují ti, kdo pracují na pracovních pozicích, vyžadujících vyšší stupeň vzdělání nebo ti, kterým při odpovídající praxi chybí teorie, případně ti, kteří chtějí změnit své dosavadní zaměstnání.

Trh práce a celoživotní učení

Podle údajů poskytnutých od krajské pobočky ÚP v Pardubicích je největší zájem o vzdělávání dospělých ze strany matek vracejících se z RD, ze strany osob, které ztratili část své dovednosti z důvodu zdravotního omezení a osob, které mají nedokončené základní nebo střední vzdělání. V případě rekvalifikačních kurzů, je zájem o následující profese – řidič včetně profesního průkazu, obsluha vysokozdvizných vozíků, profese pečovatele a chůvy, tradičně kadeřnictví a pedikúra, elektromontér. Jako významná překážka pro poskytování dalšího profesního vzdělávání v rámci rekvalifikací zajišťovaných ÚP ČR je však systém soutěžení poskytovatelů vzdělávání (v případě rekvalifikací zabezpečených ÚP ČR), který je nepružný a zdlouhavý.

SWOT analýza oblasti celoživotního vzdělávání / učení

<u>SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)</u>	<u>SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)</u>
▪ doposud existující infrastruktura na některých školách v kraji, která je potřebná k dalšímu vzdělávání včetně profesního vzdělávání; ▪ aktuální nabídka oborů dalšího vzdělání na jednotlivých školách; ▪ zkušenosti CCV a CUCU v oblasti ČŽU; ▪ dosavadní zkušenosti některých škol z dalšího vzdělávání; ▪ silné průmyslové podnikatelské zázemí a diverzifikovaný průmysl v kraji, ▪ iniciativní práce jednotlivých MAP v kraji v oblasti dalšího vzdělávání, zejména pedagogických pracovníků; ▪ využití výstupů již realizovaných projektů OPVK řady UNIV v kraji; ▪ pořádání seminářů a workshopů v rámci projektu KAP k tématu ČŽU; ▪ aktuální projekty OPZ a rekvalifikační aktivity ÚP ČR, Krajské pobočky v Pardubicích, které jsou zaměřeny na další vzdělávání zaměstnanců (včetně OSVČ) a nezaměstnaných; ▪ podpora KÚ Pk všem aktivitám ČŽU, která je deklarována v Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji 2016 - 2020.	▪ malý zájem o poskytování dalšího vzdělávání ze strany škol v návaznosti na náročnou administrativu spojenou se získáním akreditace rekvalifikací i při získávání autorizace podle z. 179/2006 Sb.; ▪ nedostatečně rozvinutá spolupráce SŠ s ÚP ČR a dalšími partnery v oblasti vzdělávání, rozdílná úroveň této spolupráce v rámci kraje; ▪ nedostatečně nastavená spolupráce škol s rozhodujícími firmami regionu, Krajskou hospodářskou komorou a ÚP ČR v oblasti poskytování celoživotního vzdělávání na SŠ a VOŠ v návaznosti na počáteční vzdělávání; ▪ nedostatečná podpora poskytování dalšího vzdělávání v kraji v souladu s požadavky zaměstnavatelů, úřadů práce a veřejnosti; ▪ různá kvalita vybavení sítě škol s ohledem na aktuální i budoucí potřeby ČŽU, a to včetně aktuálního nedostatku prostor ve školách; ▪ neexistence pozic pro pracovníky vyčleněné pro problematiku výběrových řízení a legislativy v oblasti dalšího vzdělávání; ▪ nedostatečně rychlá reakce na tvorbu nových oborů podle konkrétních potřeb zaměstnavatelů.
<u>PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)</u>	<u>HROZBY (THREATS)</u>
▪ zlepšení propagace dalšího vzdělávání mezi cílovými skupinami a jejich podpora při zapojení do trhu práce – v koordinované spolupráci s ÚP ČR; ▪ podpora vzájemné spolupráce škol, CCV, CUCU, ÚP ČR a dalších organizací, včetně soukromých, působících v dalším vzdělávání, se zaměstnavateli a zájemci o zaměstnání, resp. se zájemci o další vzdělávání; ▪ využití možností projektu KAP pro nastolení koordinované spolupráce mezi výše uvedenými aktéry ČŽU a vytvoření podmínek k dialogu mezi poskytovateli ČŽU, jejich sociálními partnery a odběrateli dalšího vzdělávání; ▪ zapojení Hospodářské komory Pk a CzechInvestu do aktivit podporujících ČŽU;	▪ nedostatečná provázanost dalšího vzdělávání s počátečním vzděláváním, i nedostatečná prostupnost a volitelnost vzdělávacích cest pro zkvalitnění nabídky vzdělávacích služeb v oblasti dalšího profesního vzdělávání; ▪ nedostatečné propojení dalšího vzdělávání a zaměstnavatelské sféry; ▪ vzhledem k faktu, že dlouhodobě na volném trhu práce chybí lidi s technickým vzděláním všech kvalifikačních stupňů, je nyní příležitost k vytvoření „otevřeného systému vzdělávání zaměstnanců firem“ tak, aby byla prostupnost mezi jednotlivými pozicemi uvnitř firmy, což umožní pracovníkům s nižším vzděláním doplnit si potřebnou část odbornosti v ČŽU pro výkon vyšší pozice a na jeho původní místo přijmout, či

▪ vzdělávání autorizovaných osob v oblasti realizace závěrečných zkoušek ČŽU a využívání diagnostických nástrojů pro zjištění vstupní úrovně frekventantů vstupujících do programů dalšího vzdělávání; ▪ zavádění inovativních technologií do výuky a jejich vyšší propojení s moderními výukovými metodami; ▪ uskutečnění stáží pedagogů ve firmách, a to i v zahraničních firmách; ▪ průběžné vzdělávání pedagogických pracovníků v oblasti moderních technologií a v oblasti používání nových forem a metod práce; ▪ rozvíjení lektorských dovedností pedagogických pracovníků v oblasti vzdělávání dospělých; ▪ podpora vzniku vzdělávacích a výcvikových center v regionu a přeměna škol na Centra celoživotního učení; ▪ umožnění dostupnosti vzdělávacích a výcvikových center i osobám s nízkou kvalifikací a osobám znevýhodněným na trhu práce; ▪ podpora vzniku konsorcií škol pro maximální využití materiálně technického vybavení; ▪ podpora tvorby, akreditace a následné realizace programů dalšího vzdělávání v souladu s požadavky trhu práce, a to včetně podpory marketingu dalšího vzdělávání; ▪ zapojení zaměstnavatelů do přípravy odborných programů dalšího vzdělávání a lektorské využití odborníků z mimoškolního prostředí. ▪ využití možností podpory z fondů EU pro výše uvedené aktivity.	posunout, člověka s nižším vzděláním; ▪ nedostatečná odborná úroveň a následná adaptabilita pracovníků ve vztahu k potřebám trhu práce; ▪ nedostatečná informovanost cílových skupin o možnostech dalšího vzdělávání a nezáměr o další vzdělávání ze strany cílových skupin; ▪ omezený počet standardů profesních kvalifikací NSK; ▪ administrativní náročnost přípravy akreditace programů ČŽU a vlastní realizace a vedení těchto programů; ▪ konkurence soukromých firem v oblasti ČŽU; ▪ systém poskytování rekvalifikací ÚP, upřednostňování poskytovatelů mimo školství; ▪ nezáměr škol o ČŽU vzhledem k pomalu zvyšujícímu se počtu kmenových žáků; ▪ aktuální stav trhu práce, kdy v podstatě „nejdou lidi“; ▪ nedostatečné všeobecné povědomí o nezbytnosti ČŽU v důsledku nároků vyplývajících z akcelerace rozvoje průmyslových oborů – Průmysl 4.0 a Práce 4.0; ▪ možné otřesy na trhu práce v důsledku makroekonomických změn, možnost nástupu recese.
--	---

Hodnocení optimální interakce jednotlivých faktorů SWOT analýzy

V následujících odstavcích je provedena analýza vzájemné interakce silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb.

S-O hodnocení – Jak pomocí silných stránek využít příležitosti?

- Využití zkušeností CCV a CUCU ve spolupráci s ÚP ČR pro zlepšení propagace ČŽU.
- Využití KAP pro vytvoření sítě spolupracujících aktérů ČŽU v rámci kraje.
- Využití stávajících zkušeností škol, které již realizují programy ČŽU pro předávání zkušeností v rámci seminářů o jejich dobré praxi.
- Využití silného podnikatelského potenciálu v kraji s vysokým stupněm automatizace, a tedy s vysokou potřebou technicky vzdělaných osob k vytvoření fungujících systémů vzdělávání vlastních zaměstnanců.

S-T hodnocení – Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb?

- Využití KAP pro informování cílových skupin ČŽU o možnostech vzdělávání.
- Využití nástrojů KAP (tematická setkání a workshopy) pro metodickou podporu škol při přípravě programů ČŽU a jejich akreditaci.
- Využití koordinované spolupráce s Místními akčními skupinami pro zavedení a rozvoj spolupráce jednotlivých aktérů ČŽU v mikroregionech.
- Vytvoření „otevřeného systému vzdělávání zaměstnanců firem“ podle potřeb firem v mikroregionech.
- Propagace problematiky Práce 4.0 a Vzdělávání 4.0 jak mezi pedagogy, tak i mezi širokou veřejností.

W-O hodnocení – Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek?

- Nástroje KAP (tematická setkání a workshopy) přiblíží problematiku ČŽU včetně související tematiky a podpoří tak zájem škol o zavedení ČŽU.

- Připravit v rámci KAP první tematická setkání a workshopy vedoucí k vzájemnému poznání potřeb trhu práce a zaměstnavatelů, což by mělo vést k vytváření nových oborů vzdělávání a jejich využití jak ve středním vzdělávání, tak i v programech ČŽU.

W-T hodnocení – Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám?

- Metodicky připravit školy na akreditaci programů ČŽU.
- Výrazně zlepši přípravu budoucích lektorů v programech ČŽU, za využití nástrojů KAP (tematická setkání a workshopy).
- Zlepšit spolupráci KAP a ÚP ČR v oblastech spojených s ČŽU zaměstnanců i uchazečů o zaměstnání.

Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území – potřebné rozvojové priority

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Malý zájem o poskytování dalšího vzdělávání ze strany škol o získání akreditace rekvalifikací i při získávání autorizace podle z. 179/2006 Sb.	Časově náročná administrativa spojená s přípravou žádosti o udělení akreditace a náročná příprava vlastního vzdělávacího programu ČŽU.	Průběžně se zvyšující počet škol, které zavedou programy ČŽU (profesní, občanské vzdělávání apod.).	<i>Zajištění vzdělávacích kurzů na podporu pedagogů v přípravě programů ČŽU.</i>
Nedostatečně rozvinutá spolupráce SŠ a VOŠ s ÚP ČR a dalšími partnery v oblasti vzdělávání, rozdílná úroveň této spolupráce v rámci kraje.	Podcenění nutnosti rozvíjet úzkou spolupráci SŠ s ÚP ČR a s dalšími partnery v oblasti vzdělávání.	Střední školy v jednotlivých regionech zavedou, resp. rozšíří a/nebo inovují nabídku vzdělávacích programů ČŽU podle potřeb regionálního trhu práce.	<i>Využití příkladů dobré praxe ze škol, které již tyto programy realizují.</i>
Nedostatečná připravenost pedagogů v oblasti vzdělávání dospělých.	Doposud tato odbornost nebyla třeba, ČŽU není časté.	Pedagogové jsou proškoleni v oblasti vzdělávání dospělých a získané znalosti a dovednosti aktivně využívají ve vzdělávacích programech.	<i>Zajištění vzdělávacích kurzů na vzdělávání pedagogů v oblasti vzdělávání dospělých.</i>
Nedostatečně nastavená spolupráce škol s rozhodujícími firmami regionu, Krajskou hospodářskou komorou, firmou CzechInvest a dalšími subjekty trhu práce v oblasti poskytování celoživotního vzdělávání na SŠ a VOŠ.	Spolupráce škol s uvedenými subjekty je většinou pouze formální, není na ni kladen potřebný důraz ve strategických dokumentech školství.	Rozvinutá všestranná spolupráce škol a firem při zapojení Krajské hospodářské komory a CzechInvestu, při přípravě, propagaci a vlastní realizaci vzdělávacích programů ČŽU.	<i>Využití stávajících programů Krajské hospodářské komory a CzechInvestu v této oblasti.</i>

5.5. ROZVOJ KARIÉROVÉHO PORADENSTVÍ

Definice oblasti intervence

Kariérové poradenství je systém poradenských služeb, jejichž cílem je pomáhat jednotlivcům jakéhokoliv věku při rozhodování v otázkách vzdělávání, profesní přípravy, volby zaměstnání a rozvoji kariéry v kterékoliv fázi jejich života. Pod kariérové poradenství zahrnujeme individuální nebo skupinové poradenství zaměřené na volbu vzdělávací a profesní dráhy, na volbu prvního zaměstnání, na změnu zaměstnání, na další vzdělávání (vzdělávání dospělých, celoživotní učení), na návrat do pracovního procesu, případně i na změnu původní kvalifikace a původního povolání. Služby kariérového poradenství jsou poskytovány různými organizacemi a jednotlivci, jak ve školství (výchovní poradci, pedagogicko-psychologické poradny, vysokoškolské poradny, školní psychologové) a v oblasti práce a sociálních věcí (ÚP ČR), tak v soukromé sféře (personální agentury, soukromé zprostředkovatelny práce, centra bilanční diagnostiky, koučing centra).

Krajská úroveň – uplatňování oblastí intervence

Kariérové poradenství ve školství je součástí systému poskytovaných kariérových služeb na úrovni školských poradenských zařízení a škol, kde je součástí úkolů kariérových poradců. V Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji 2016 -2020 je uvedeno, že v oblasti kariérového poradenství bude kladen důraz na spolupráci jednotlivých pracovníků škol a dalších institucí. Součástí bude návrh souboru aktivit, které mohou vést ke snížení opakované školní neúspěšnosti žáků a studentů.

Aktivita KAP Pk

V rámci projektu KAP se uskutečnilo celkem 18 tematických setkání a workshopů, které byly věnovány kromě aktuálních témat kariérového poradenství také příkladům dobré praxe v této oblasti s důrazem na nestereotypní přístup k žákům. Oblast kariérového poradenství je rovněž výrazně řešena v implementačním projektu I-KAP.

Potřeby v oblasti kariérového poradenství

V oblasti kariérového poradenství ve školství bude činnost všech zainteresovaných subjektů směřovat především do oblastí rozvíjení informačního systému na podporu kvalifikovaného rozhodování o volbě profese a podpory metodického vedení školských a školních poradenských služeb. Za důležité je nutné považovat i zajištění lepší dostupnosti vzdělávání v oblasti kariérového poradenství pro stávající pracovníky a především směřování kariérového poradenství na poznání reálného pracovního prostředí.

Kariérové poradenství a trh práce

Z hlediska vývoje na trhu práce je důležité podpořit vznik a posilování spolupráce a koordinace poskytovatelů kariérového poradenství z různých sektorů a oblastí kariérového poradenství. V oblasti základního a středního školství je velmi důležité připravit cílené programy pro žáky, které budou prohlubovat jejich individuální zájmy a schopnosti, a podpoří tak jejich zájem o vzdělávání a následné zaměstnání v oborech, které jsou naléhavě poptávány na trhu práce. Tomu napomůže zejména prohloubení spolupráce, vzájemné koordinace a informovanosti o aktivitách realizačních týmů projektů KAP a I-KAP na straně jedné a poradenských a analytických pracovišť ÚP ČR na straně druhé.

Vztah kariérového a výchovného poradenství

Za prioritní ve školách je však nutné považovat oddělení kariérového poradenství od výchovného poradenství na školách všech typů. Dojde tak k významnému zvýšení kvality práce obou poradců. V rámci projektu OP VVV Šablonu personální podpora – školní kariérový poradce zařadilo do svého projektu 19 SŠ a 11 SŠ je od března 2018 zapojeno do projektu I-KAP jako pilotní školy, v rámci vytváření a nastavení metodiky práce kariérového poradce na SŠ. Současně jsou kariérovým poradcům pilotních škol poskytovány mentorské služby externími

odbornými poradci. Oddělení výchovného a kariérového poradenství rozdělením činností výchovného poradce využily některé školy prostřednictvím realizace projektu Šablony formou zařazení šablony personální podpory Školní kariérový poradce. Ve většině škol však výchovní poradci v tuto chvíli plní současně i roli kariérových poradců. Nastavení rozsahu, způsobu a metod práce výchovného poradce je ukotveno v zákoně o pedagogických pracovnících. Pozice kariérového poradce v současné době není zákonem ukotvena, což vede k nejednotnosti v poskytování kariérového poradenství v podmínkách jednotlivých škol a současně to způsobuje nejistotu a snižování motivace pedagogických pracovníků při výkonu kariérového poradenství.

Kariérové centrum Pardubického kraje

V rámci realizace projektu I-KAP bylo vytvořeno Kariérové centrum Pardubického kraje, které zahájilo svoji činnost 1. 3. 2018. Mezi hlavní činnosti Kariérového centra patří poskytování služeb kariérového poradenství žákům, školám i rodičům, poskytování podpory výchovným a kariérovým poradcům na školách a jejich metodické vedení, organizace vzdělávání pro kariérové poradce ZŠ a SŠ i realizace akcí pro rodiče žáků.

V prvním roce existence se Kariérové centrum zaměřilo především na vzdělávání interním a externím pracovníků centra. Do vzdělávání byli současně zapojeni kariéroví poradci pilotních škol (11 SŠ a 6 ZŠ). Současně probíhaly aktivity metodického poradenství a mentoringu, tyto aktivity budou pokračovat i v dalších dvou letech. Od prosince 2018 začali pracovníci KP centra realizovat poradenské aktivity pro žáky ZŠ a SŠ Pardubického kraje.

SWOT analýza Rozvoje kariérového poradenství

<u>SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)</u>	<u>SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)</u>
▪ funkční síť poradenských pracovišť na území Pardubického kraje – PPP SK a školní poradenská pracoviště ▪ vytvoření Kariérového centra Pardubického kraje při CCV Pardubického kraje a jeho dosavadní práce v oblasti kariérového poradenství ▪ předávání zkušeností PPP Pk prostřednictvím dalšího vzdělávání pracovníků školních poradenských pracovišť ▪ pořádání tematických setkání a workshopů v rámci projektů KAP a I-KAP k tématu kariérového poradenství ▪ dosavadní exkurze pro žáky, učitele i rodiče ve školách i firmách ▪ činnost projektu I-KAP v oblasti kariérového poradenství a v příbuzných oblastech ▪ realizace projektů OP VVV Šablony a Šablony II v oblasti kariérového poradenství ve školách ▪ zřízení pozice kariérového poradce na některých školách, což nese možnost předávání jejich zkušeností novým kolegům na této pozici ▪ propagace vzdělávacích oborů SŠ prostřednictvím organizace pravidelných dnů otevřených dveří na středních školách pro žáky, učitele a rodiče žáků základních škol.	▪ nízká regionální dostupnost služeb kariérového centra při CCV Pardubice; ▪ kompetence čerstvých absolventů ne vždy odpovídající aktuální poptávce na trhu práce ▪ nedostatečná časová dotace na práci kariérového poradce, jeho nedostatečné finanční ohodnocení a nedostatek vhodných pracovníků, majících zájem pracovat na této náročné pozici ▪ nezáměr žáků a studentů vykonávat práci v oboru, ve kterém získali vzdělání, neboť žáci si neidentifikují své vzdělání s konkrétním oborem a rodiče zajímá především dosažená úroveň vzdělání ▪ předčasné odchody žáků ze vzdělávání ▪ nedostatečná příprava pedagogů na řešení problematiky předčasných odchodů žáků ze vzdělávání
<u>PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)</u>	<u>HROZBY (THREATS)</u>
▪ důsledná podpora kariérových poradců na všech typech škol včetně jejich metodického vedení; ▪ podpora spolupráce škol se zaměstnavateli pro zajištění naplnění studijních oborů jimi poptávaných na trhu práce; ▪ poskytování všestranně kvalifikovaných informací pro podporu volby vhodného vzdělávacího oboru a budoucího povolání ze strany žáků a studentů, i jejich rodičů;	▪ obtížná identifikace potřeb zaměstnavatelů a následná včasná reakce kariérových poradců; ▪ pozice kariérového poradce v současné době není zákonem ukotvena, což vede k nejednotnosti v poskytování kariérového poradenství v podmínkách jednotlivých škol a současně to způsobuje nejistotu a snižování motivace pedagogických pracovníků při výkonu kariérového poradenství; ▪ nedostatečná informovanost cílové skupiny dospělých o

▪ zkvalitnění a prohloubení vzájemně koordinované spolupráce mezi jednotlivými pracovišti kariérního poradenství; ▪ větší míra zapojení zaměstnavatelů do propagace poptávaných oborů s využitím spolupráce s Krajskou hospodářskou komorou a regionálním pracovištěm CzechInvestu; ▪ další vzdělávání všech pedagogických pracovníků v oblasti aktuálních problémů kariérového poradenství; ▪ zkvalitnění metodického řízení kariérového poradenství v rámci kraje, ČR i EU; ▪ využití nabídky zřízení pracovních pozic a dalších opatření ze Šablon II.	možnostech a poptávce pracovního trhu; ▪ nedostatečná vnitřní motivace zaměstnavatelů aktivně vyhledávat nebo nabízet v rámci rekvalifikací, resp. dalšího vzdělávání, vzdělávání pro cílovou skupinu dospělých; ▪ změna situace na trhu práce v důsledku makroeko-nomických změn.
---	--

Hodnocení optimální interakce jednotlivých faktorů SWOT analýzy

V následujících odstavcích je provedena analýza vzájemné interakce silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb.

S-O hodnocení - Jak pomocí silných stránek využít příležitosti?

- Síť poradenských pracovišť v kraji podporuje a metodicky vede kariérové poradce na školách;
- vytvoření sítě kariérových center v okresech umožní navázání spolupráce se zaměstnavateli a ve svém důsledku povede ke zlepšení informovanosti žáků i jejich rodičů o oborech poptávaných na trhu práce.
-

S-T hodnocení - Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb?

- Navázání spolupráce Kariérového centra při CCV s Hospodářskou komorou a CzechInvestem, jejímž výsledkem bude společná příprava vhodných propagačních materiálů o profesích aktuálně poptávaných na trhu práce.
- Využití aktivity Kariérového centra při CCV a PPP v kraji směrem ke kariérovým poradcům pro zlepšení motivace žáků a jejich rodičů při volbě vzdělávacích oborů, které jsou poptávány na trhu práce.

W-O hodnocení - Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek?

- Podpora setkávání a spolupráce škol a zaměstnavatelů, které umožní bližší poznání a navázání neformálních vztahů vedoucích k dobrému poznání problémů obou stran.
- Včas řešit situace, které vedou k předčasným odchodům žáků ze vzdělávání. Na tuto problematiku připravit kariérové poradce tak, aby byli schopni tyto situace odpovídajícím způsobem řešit.

W-T hodnocení - Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám?

- Zlepšit spolupráci mezi školami na jedné straně a ostatními aktéry vzdělávání (ÚP ČR, HK, Czech Invest) tak, aby jejich další spolupráce vedla k hledání a využívání nových možností v oblasti kariérového poradenství a volby budoucího povolání.

 Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území – rozvojové priority pro oblast kariérového poradenství

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Nízká regionální dostupnost služeb Kariérového centra při CCV Pardubice	Existence pouze jednoho pracoviště v krajském městě.	Rozšíření služeb Kariérového centra do okresů, včetně personálního obsazení, prostorového a materiálně technického zajištění.	
Kompetence čerstvých absolventů ne vždy odpovídající požadavkům firem.	Zastaralé vybavení škol pro praktickou výuku, RVP neodpovídající aktuálnímu stavu vývoje průmyslu.	Modernizace vybavení škol pro praktickou výuku, intenzivní spolupráce s firmami při zajištění praktické výuky po materiální i personální stránce.	
Nedostatek pedagogů ochotných pracovat na pozici kariérového poradce. Nezájem žáků a studentů vykonávat práci v oboru, ve kterém získali vzdělání, v důsledku špatné volby oboru vzdělávání.	Nedostatečná časová dotace pro práci, nedostatečné platové ohodnocení. Žáci nemají konkrétní představu o zvoleném oboru a rodiče zajímá především dosažená úroveň vzdělání.	Vytvoření pozice kariérového poradce na školách, kteří budou mít dostatek času pro svoji práci a budou náležitě ohodnoceni. Žáci mající zájem o zvolený obor, neboť jsou odpovídajícím způsobem motivováni a mají představu o náplni svého vzdělávání.	<i>Jde o problém, který musí být řešen ze strany legislativních orgánů, proto kraj musí tuto informaci přenést kompetentním orgánům.</i>
Nedostatečná informovanost rodičů a žáků o možnostech a poptávce trhu práce.	Roztříštěnost informací a prognóz o vývoji na trhu práce.	Ucelené informace o aktuální situaci na trhu práce, kvalifikované prognózy o dalším vývoji situace na trhu práce.	<i>Měl by řešit projekt MPSV „Predikce trhu práce – KOMPAS“, jehož výstupem má být web s komplexními informacemi, které by měly napomoci rozhodování žáků při volbě povolání.</i>
Předčasné odchody žáků ze vzdělávání. Nedostatečná příprava pedagogů na řešení problematiky předčasných odchodů žáků ze vzdělávání.	Žáci nemají konkrétní představu o zvoleném oboru. Sociální problémy v rodinách žáků. Problematika předčasných odchodů byla doposud na okraji pozornosti.	Prevence předčasných odchodů ze vzdělávání.	<i>Jde o komplexní problém, který zahrnuje primárně včasnou detekci ohrožení předčasným odchodem ze strany školy, následnou spolupráci s rodinou, PPPP, OSPOD a NNO. Tuto problematiku nemohou školy řešit samy.</i>
Často obtížná identifikace potřeb jednotlivých zaměstnavatelů a následná včasná reakce kariérových poradců.	Omezená komunikace mezi školami a zaměstnavateli v regionu.	Navázání bližší spolupráce mezi školami a zaměstnavateli.	

5.6. PODPORA SPOLEČNÉHO VZDĚLÁVÁNÍ (INKLUZE)

Definice oblasti intervence

Podstatou společného vzdělávání je snaha poskytnout všem dětem, žákům a studentům adekvátní vzdělání nezávisle na jejich schopnostech, individuálních zvláštěnostech, znevýhodnění nebo nadání. Hlavním principem společného vzdělávání je především přizpůsobování edukačního prostředí žákům, založeném na schopnosti pedagoga diferencovat vzdělávací obsahy.

Dítětem, žákem a studentem se SVP se rozumí dítě, žák či student, který k naplnění svých vzdělávacích nároků potřebuje poskytnutí podpůrných opatření. Podpůrnými opatřeními se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta.

Za **nadaného žáka** se považuje především žák, který při adekvátní podpoře vykazuje ve srovnání s vrstevníky vysokou úroveň v jedné či více oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Za **mimořádně nadaného žáka** se považuje především žák, jehož rozložení schopností dosahuje mimořádné úrovně při vysoké tvořivosti v celém okruhu činností nebo v jednotlivých oblastech rozumových schopností, v pohybových, manuálních, uměleckých nebo sociálních dovednostech.

Společné vzdělávání vychází z předpokladu, že základní míra podpory musí být součástí standardního modelu vzdělávání. Spočívá především v profesních kompetencích pedagoga a měla by vyplývat zcela samozřejmě z toho, že učitel má znát svého žáka a mít k němu osobní a zároveň profesionální přístup. Nástrojem k zajištění společného vzdělávání žáků je systém podpůrných opatření ve vzdělávání žáka. Společné vzdělávání staví na pojmu podpůrná opatření a na principu, že důležité je najít a realizovat v praxi taková podpůrná opatření, která budou nástrojem pro překonání překážek ve vzdělávání žáka. Volí se vždy tak, aby odpovídala žákově potřebě upravit průběh jeho vzdělávání a eliminovat tak případné nepříznivé důsledky jeho zdravotního stavu, souběhu okolností jeho aktuálních životních podmínek nebo dalších okolností, které mohou být způsobeny jak kulturním prostředím, tak sociální situací žáka.

V oblasti podpory nadání je hlavním cílem zajištění maximálního rozvoje a plného využití potenciálu všech dětí, žáků a studentů, tzn., respektuje se právo na přiměřenou podporu nadání, schopností a dovedností každého jednotlivce. Ne u každého však tato podpora musí mít institucionalizovaný rámec. Spíše naopak, standardní model vzdělávání by měl vést k naplnění práva jednotlivce na vzdělání ve většině případů. To by mělo platit v základním vzdělávání bezvýhradně, na vyšších stupních vzdělávání potom s určitou korekcí vzhledem k přirozeným rozdílům mezi lidmi, pokud jde o vlohy a nadání. Podpora má směřovat k tomu, aby byla nastavena rovnost podmínek ve vzdělávání, která tak otevírá cestu i k rovnosti příležitostí.

Možnosti vzdělávání a podpory nadaných jsou vymezeny v právních předpisech resortu školství, nejsou však zahrnuty v normativním systému financování, což vede k výrazným rozdílům v oblasti finančního zajištění vzdělávání nadaných a mimořádně nadaných dětí a žáků mezi jednotlivými kraji.

Krajská úroveň – uplatňování oblasti intervence

Zpracování Analýzy v oblasti společného vzdělávání vychází z Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Pardubického kraje 2016-2020, Výročních zpráv za období 2016 – 2018, Dlouhodobého záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ČR 2015-2020 a Strategie boje proti sociálnímu vyloučení na období 2016 až 2020.

Ve školním roce 2017/2018 se v základních školách v regionu Pardubického kraje vzdělávalo 4 908 žáků se zdravotním znevýhodněním uvedeném v § 16 odst. 9 školského zákona. Na 1. stupni ZŠ se v 65 speciálních třídách vzdělávalo 457 žáků a na 2. stupni v 67 třídách 517 žáků (v předchozím školním roce ve speciálních třídách celkem 1 038 žáků).

V základním školství se projevil účinek inkluzivního vzdělávání dalším navýšením počtu žáků se zdravotním znevýhodněním integrovaných do hlavního vzdělávacího proudu. V běžných třídách základních škol se jich vzdělávalo 3 934, v předchozím školním roce 2 970. Nejvíce byli zastoupeni žáci se závažnými vývojovými poruchami učení a chování a žáci se závažnými vadami řeči. S jiným zdravotním znevýhodněním se vzdělávalo celkem 1 146 žáků. Se znevýhodněním souvisejícím s kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami, které brání v naplnění jejich vzdělávacích možností na rovnoprávném základě s ostatními, se vzdělávalo celkem 517 žáků.

Dále se v základních školách vzdělávalo 35 nadaných žáků, z toho 23 mimořádně nadaných, jejichž nadání bylo potvrzeno na základě vyšetření školským poradenským zařízením.

Ve středních školách se ve školním roce 2017/2018 v běžných třídách vzdělávalo 849 žáků se zdravotním znevýhodněním uvedeném v § 16 odst. 9 školského zákona (v předchozím školním roce 695 žáků). Převládajícím znevýhodněním byly závažné vývojové poruchy učení. Ve 132 speciálních třídách se vzdělávalo 974 žáků (v předchozím školním roce ve 136 speciálních třídách bylo 1 037 žáků). Žáci zařazení do speciálních tříd měli diagnostikováno zejména mentální postižení.

Ve školním roce 2017/2018 se ve středních školách vzdělávalo 14 nadaných žáků, z toho 6 mimořádně nadaných, jejichž nadání bylo potvrzeno na základě vyšetření školským poradenským zařízením.

Přehled o počtu dětí a žáků vzdělávajících se v běžných třídách jednotlivých druhů škol podle druhu zdravotního znevýhodnění ve školním roce 2017/2018 dává tabulka 1.34.

Tabulka 1.34 – Počet integrovaných dětí a žáků se zdravotním znevýhodněním

Druh znevýhodnění (podle §16 odst. 9)	Počet integrovaných dětí a žáků v jednotlivých druhích škol		
	MŠ	ZŠ	SŠ
Mentální	15	117	19
Sluchové	9	29	14
Zrakové	3	20	4
Závažné vady řeči	30	245	15
Tělesné	15	47	12
Více vad	24	178	13
Vývojové poruchy učení	x	2 758	718
Poruchy chování	33	436	37
Autismus	19	104	17
Celkem	148	3 934	849

Zdroj dat: Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v Pk za školní rok 2017/2018

S jiným zdravotním znevýhodněním se vzdělávalo celkem 213 žáků. Se znevýhodněním souvisejícím s kulturním prostředím nebo jinými životními podmínkami, které brání v naplnění jejich vzdělávacích možností na rovnoprávném základě s ostatními, se vzdělávalo celkem 42 žáků.

Dětem, žákům nebo studentům se speciálními vzdělávacími potřebami jsou poskytována konkrétní podpůrná opatření většinou na základě doporučení školského poradenského zařízení (podpůrné opatření prvního stupně uplatňuje škola nebo školské zařízení i bez doporučení školského poradenského zařízení). Podpůrná opatření spočívala zejména v poradenské pomoci škol a poradenských zařízení, úpravě organizace, obsahu, hodnocení, forem a metod vzdělávání a školských služeb, úpravě podmínek přijímání ke vzdělávání a ukončování vzdělávání, vzdělávání podle individuálního vzdělávacího plánu, využití asistenta pedagoga nebo dalšího pedagogického pracovníka. Vedle využívání speciálních metod, postupů a forem vzdělávání byly žákům se speciálními vzdělávacími potřebami v rámci podpůrných opatření poskytovány kompenzační pomůcky, speciální učebnice a speciální učební pomůcky.

V souladu s Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pk je naplněnost speciálních škol průběžně sledována a na významný pokles žáků kraj reaguje citlivým omezením počtu stávajících škol. V síti

speciálních škol došlo tak ve školním roce 2017/2018 k význačné změně, kdy se k 1. 9. 2017 sloučily Speciální základní škola, mateřská škola a praktická škola Ústí nad Orlicí a Základní škola praktická Česká Třebová do jednoho právního subjektu, nástupnickou organizací se stala Speciální základní škola, mateřská škola a praktická škola Ústí nad Orlicí. Počet středních škol poskytujících střední vzdělání s výučním listem kategorie dosaženého vzdělání E (koncipována s nižšími nároky v oblasti všeobecného i obecně odborného vzdělání) se nezměnil.

Nadaní a mimořádně nadaní jedinci tvoří specifickou a zároveň vnitřně poměrně různorodou skupinu. Jejich vzdělávací potřeby se v různé míře a různým způsobem odlišují od vzdělávacích potřeb běžných dětí a žáků. Pro naplnění vzdělávacích potřeb a potenciálu každého (nadaného) jednotlivce je nezbytné vytvořit ucelený soubor podmínek, které jsou vzájemně synergicky propojeny a působí dlouhodobě. Proto je důležité, kromě individuální práce s každým nadaným dítětem a žákem, rozvíjet systém podpory nadání a péče o nadané na koncepční úrovni. Rozvíjení systému podpory nadání považuje Pardubický kraj za jeden z hlavních úkolů krajského akčního plánu vzdělávání.

Jednou z nejčastějších forem práce s nadanými žáky ve školách je zapojování žáků do soutěží. Podpora práce s nadanými žáky prostřednictvím soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání je jedním z opatření, kterým jsou plněny úkoly vyplývající ze Strategie vzdělávací politiky České republiky do roku 2020, z Koncepce podpory mládeže na období 2014–2020 ČR a z Koncepce podpory rozvoje nadání a péče o nadané na období let 2014 - 2020 MŠMT. Jedná se o úkoly v oblasti stimulace rozvoje a využití potenciálu žáků a rozvoje jejich tvořivosti.

Na podporu soutěží vyhlašuje MŠMT rozvojový program Podpora okresních a krajských kol soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání, který napomáhá k plnění úkolů v oblasti identifikace a rozvoje nadání a péče o nadané žáky. Na zabezpečení okresních a krajských kol soutěží a přehlídek obdržel Pardubický kraj pro rok 2018 dotaci ve výši 1.102.000 Kč z rozvojového programu MŠMT „Podpora soutěží a přehlídek v zájmovém vzdělávání“. Z rozpočtu Pardubického kraje bylo vynaloženo 189.900 Kč na organizaci a odborné zajištění soutěží (celkem 180 postupových kol předmětových, uměleckých a ostatních soutěží). Další finanční prostředky poskytl Pardubický kraj na koordinaci soutěží a přehlídek (350.000 Kč), na činnost krajských komisí, odborných garantů, okresních metodiků a administrátorů (250.000 Kč), na zajištění regionálních funkcí souvisejících s realizací rozvojových programů MŠMT zaměřených na podporu soutěží (299.400 Kč) a na správu a servis informačního systému soutěží (72.600 Kč).

Odbor školství současně realizoval „*Program podpory nadaných žáků*“ vyhlášený Pardubickým krajem s cílem podporovat odborné zájmy žáků a napomáhat k identifikaci a uplatnění nadání. Součástí programu je udílení cen Mladý talent Pardubického kraje ve dvou kategoriích (ZŠ a SŠ).

Ve školním roce 2017/2018 proběhl za finanční podpory Pardubického kraje již XI. ročník soutěže „Festival vědy a techniky pro děti a mládež v Pardubickém kraji“, která je součástí Programu vytváření a rozvíjení zájmu žáků o vědecké a technické obory v Pardubickém kraji organizovaném Asociací pro mládež, vědu a techniku AMAVET, z.s. Do soutěže se zapojilo 34 škol. Na 365 soutěžních projektech pracovalo celkem 460 žáků, z toho 225 žáků bylo ze základních škol a 235 žáků ze středních škol.

SWOT analýza Společné vzdělávání (SV)

<u>SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)</u> ▪ Kvalifikovanost odborných pracovníků poradenských pracovišť a jejich dostupnost na celém území Pardubického kraje. ▪ Ochota některých škol vytvářet příznivé podmínky pro úspěšnou inkluzi. ▪ Inkluze nadaných žáků zvyšuje prestiž školy. ▪ Rozvinutá dotační politika v oblasti začleňování národnostních menšin. ▪ Na řadě škol probíhají cílená školení – např. pro práci s žáky s autismem. ▪ v důsledku lepší diagnostiky se zvyšuje počet žáků s přiznanou potřebou podpůrných opatření (dále PO) – a v důsledku toho dochází k lepšímu zohlednění jejich vzdělávacích potřeb. ▪ existence krajské PO poskytující metodickou podporu a DVPP v celém regionu PK.	<u>SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)</u> ▪ Nepřipravenost (obavy) pedagogů hlavního vzdělávacího proudu pružně reagovat na potřeby dětí, žáků a studentů se SVP, nízký zájem o vzdělávání v oblasti inkluze. ▪ U populačně silných ročníků náročnost inkluze. ▪ Slabá motivace v rodinách a nezájem rodičů i žáků, problémy s komunikací s rodinami z vyloučených lokalit. ▪ Předčasné odchody žáků ze vzdělávání. ▪ Nedostatečná metodická podpora odborných poradců ve věci inkluze. ▪ Stále nízká informovanost o platné legislativě v pedagogických sborech. ▪ Překážky a bariéry bránící přístupnosti budov, dopravy, informací a informačních technologií, technické vybavení škol. ▪ Omezené kapacity pracovníků ŠPZ. ▪ Nekoncepční práce ve školách s nadanými žáky a studenty - chybějící koncepce a pravidla práce s nadanými žáky a studenty. ▪ Nedostatek prostoru a příležitostí pro soustavnou práci s nadanými. Nedostatečná propojenost jednotlivých aktivit v oblasti péče o nadané.
<u>PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)</u> ▪ Snaha MŠMT a NÚV o zajištění metodické podpory a zjištění současného stavu na školách. Snaha o zajištění finanční podpory ze strany státního rozpočtu. ▪ Odpovědnější přístup MŠMT k rovnováze inkluze a speciálního vzdělávání. ▪ Nabídka aktivit různých subjektů cíleně zaměřených na nadané. ▪ Projekty podpory z Evropských fondů.	<u>HROZBY (THREATS)</u> ▪ Nedostatečné finanční zajištění inkluzivních kroků. ▪ Nedostatečná motivace některých ředitelů a pedagogů. ▪ Zvýšení nároků na činnost ŠPP a ŠPZ, nárůst výkonů i administrativy. ▪ Neadekvátní posouzení předpokladů ke studiu (zejména zdravotní způsobilosti) u žáků se SVP, chybná volba oboru a následný problém s uplatněním v praxi, a mnohdy již při studiu samotném. ▪ Nedostatek relevantních odborných pracovníků. ▪ Neadekvátní příprava pedagogů pedagogickými fakultami v oblasti inkluze – chybějící provázanost studia a reálné praxe, chybějící metody, formy a způsoby práce v rámci aprobací bez zaměření na speciální pedagogiku. ▪ Možnosti vzdělávání a podpory nadaných jsou vymezeny v právních předpisech resortu školství, nejsou však zahrnuty v normativním systému financování. ▪ Nejistota ohledně možností podpůrných opatření pro nadané a způsobu jejich financování na úrovni školy. ▪ Malá informovanost veřejnosti i pedagogů o specifických problémech (vzdělávání) mimořádně nadaných dětí a žáků.

Tabulka prezentuje shrnutí nejdůležitějších aspektů SWOT k dílčí tematické oblasti „Společné vzdělávání“. SWOT analýza oblasti intervence zahrnuje rovněž nalezení optimální oboustranné interakce jednotlivých faktorů silných a slabých stránek vůči příležitostem a hrozbám:

Jak pomocí silných stránek využít příležitosti? (S-O hodnocení)

- Posílit metodickou a konzultační podporu školám ke společnému vzdělávání (příklady dobré praxe, diskuzní skupiny...).
- Posílit prakticky orientované další vzdělávání pedagogů ve specifických oblastech (nové informace v inkluzi, pedagogická diagnostika, spolupráce s asistentem pedagoga atd.).
- Zajistit plnou funkčnost školního poradenského pracoviště (tzv. rozšíření ŠPP nad úroveň základní formy) všude, kde je to možné.
- Deklarovat a definovat požadavky pedagogů vůči asistentům, včetně konkretizace představ o jejich působení.

- Využít finanční podporu z evropských fondů ke zbudování bezbariérového přístupu studentů s handicapem do školy, zajištění možnosti orientace žáků po budově (bezpečný pohyb).
- Podpořit vzájemnou prostupnost informací o obsahu studia, profesních kompetencích směrem k žákovi a jeho příprava na profesní dráhu (adekvátně k možnostem žáka v rámci kariérového poradenství), včetně provázanosti informací o žákovi mezi úrovní ZŠ a SŠ.
- Posílit ŠPP o pozici kariérového poradce (využití projektů ESF).

Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek? (W-O hodnocení)

- Informovat o studijních oborech a jejich podmínkách žáky (studenty) a jejich zákonné zástupce, včetně negativního dopadu na žáka při nerespektování studijních předpokladů (zejména zdravotních).
- Využít možnosti rozšíření ŠPP s cílem vést zainteresované lékaře k adekvátnímu posouzení způsobilosti ke studiu a výkonu povolání (spolupráce pracovníků ŠPP s lékaři, vyjasnění zodpovědnosti za neadekvátní posudky způsobilosti atd.).
- V rámci metodické podpory urychlit implementaci společného vzdělávání.
- Zajistit dlouhodobé finanční zdroje pro podporu společného vzdělávání, zejména pak na personální podporu (viz nyní např. Šablony).
- Formou správné a odborně podložené argumentace měnit negativní postoje části pedagogů vůči společnému vzdělávání, zejména na odborných školách, a přesvědčit je o potřebnosti přijmout změny.
- Využít synergie spolupráce s dalšími projekty pro posílení spolupráce škol s dalšími subjekty (neziskovky atd.).
- Využít metodické podpory a spolupráce se ŠPZ k zainteresování pedagogů odborných škol do procesu inkluze v odborné praxi žáků (návštěva pracovníků ŠPZ na odborných výcvicích, vzájemná konzultace v praxi, v rámci odborného výcviku doporučení PO pro žáky se SVP na míru atd.).
- Iniciovat konstruktivní diskuse pedagogů s cílem podpořit jejich erudici a autoritu.
- Supervize, zážitkové semináře přímo pro sborovnu, jako jeden z prostředků zabránění syndromu vyhoření nebo spolupráce s profesionálními supervizory nebo mentory,...
- Metodicky podpořit tvorbu školní inkluzivní koncepce – přinést metodiku „jak na věc“.

Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb? (S-T hodnocení)

- Nezapomínat při zavádění inkluze na žáky nadané a sladění pedagogického procesu s žáky intaktními – společné vzdělávání.
- Využít školních poradenských pracovišť pro posílení identifikace nadání, a posílení jednotného vnímání nadání aktéry pedagogického procesu.
- Prezентovat příklady dobré praxe, které by dostatečně pregnantně předvedly reálnost a potřebnost inkluzivního (společného) vzdělávání - modelové situace řešení např. školního neúspěchu žáka s PO (case study).
- Jasně definovat práci s asistenty pedagoga (zamyslet se nad potřebami a očekáváními vůči práci asistenta pedagoga napříč všemi aktéry – asistent x učitel, asistent x žák, asistent x rodiče – všichni v systému, jako podpora žáka v pedagogickém procesu a jako podpora učitele).
- Podpořit pravidelnou supervizi této práce (individuální i skupinovou).
- Využít ŠPP s konkrétním zadáním vedení školy k monitoringu potřeb jednotlivých žáků cílenou podporou žákům ohroženým školním neúspěchem, depistáží ve spolupráci s pedagogy za účelem objevování nadaných žáků. Důraz by měl být kladen na cílenou a adekvátní podporu.
- Podporovat a rozvíjet nabídku krajské PO v oblasti DVPP, podpořit vznik metodických služeb školám v širším rozsahu se zaměřením na zavádění inkluze a podpory vzdělávání nadaných žáků.

Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám? (W-T hodnocení)

- Vést pedagogy k osvojení metody mapování třídního kolektivu – pedagogická sebezkušenost – semináře a programy ESF – pojmenování rolí, třídní dynamika, screening nadání (jak a co hledat).
- Mapovat potřeby evidovaných žáků ze strany ŠPP – cílená, indikovaná a limitovaná podpora, zpracování plánu podpory, na kterém je žák zainteresován.
- Vést pedagogy ke snaze zaznamenat potenciál žáka, vhodné je využití skrytého potenciálu – hledání originality v řešení.
- Využít spolupráce neziskového sektoru k podpoře komunit, práce s cílovými skupinami, provázání spolupráce se školami – konkrétní zakázka – doprava – doučování – motivační stimuly pro žáky dle kulturního vzorce.
- Spolupracovat s neziskovým sektorem na základě grantů a projektů – podpora žáků s nadáním v odpovídajících aktivitách (partnerství), sociální programy pro školy – krizová intervence.
- Využít podpůrných pracovníků (např. sociální asistent) pro podporu žáka v jeho sociálním prostředí a doplnit ŠPP o další pracovníky z podpory ESF.

Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území, potřebné rozvojové priority - podpora Společného vzdělávání (SV)

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Vysoké nároky kladené na pedagogy při realizaci společného vzdělávání. Preference odborného vzdělávání učitelů, nízký zájem o vzdělávání v oblasti inkluze. Nezájem a neochota sboru o inkluzivní vzdělávání.	Obtížná orientace a neochota se vzdělávat ve speciálně pedagogické oblasti a nezkušenost práce s žáky se SVP. Vysoké počty žáků ve třídách. Stále nízká informovanost o platné legislativě v pedagogických sborech.	Prohlubování znalostí a dovedností učitelů pro práci s žáky se SVP - zprostředkovat informace o programech dalšího vzdělávání pedagogických pracovníků směřujících k získávání znalostí a dovedností potřebných pro práci se žáky se SVP.	
Nedostatečně uzpůsobené prostředí škol pro společné vzdělávání (nevyhovující materiálně technické vybavení pro práci s žáky se SVP, překážky a bariéry bránící přístupnosti budov.	Chybějící bezbariérové přístupy a další technické vybavení školních budov. Nedostatek finančních prostředků pro zajištění inkluzivního vzdělávání.	Vytvářet podmínky ke zkvalitnění vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami prostřednictvím vybavení škol včetně zajištění bezbariérového přístupu a možnosti pohybu tělesně postižených žáků v SŠ a VOŠ, školských zařízeních.	
Nízká motivace pedagogů speciálních škol sdílet zkušenosti pro práci s žáky se SVP, přetíženost pedagogů, obavy pedagogů speciálních škol z budoucnosti.	Koncepční změny v systému vzdělávání žáků se SVP ze strany MŠMT nepříznivě ovlivňující stabilitu speciálních škol a jejich naplněnost, absence finančního pokrytí odměn pro realizaci aktivit příkladů dobré praxe.	Využít odborného a materiálního potenciálu speciálních škol k podpoře společného vzdělávání dětí a žáků v hlavním vzdělávacím proudu.	
Malá informovanost veřejnosti i pedagogů o specifických problémech (vzdělávání) mimořádně nadaných dětí a žáků.	Chybějící koncepce včasného podchycení talentů, chybějící kariérové poradenství.	Podporovat metodické vedení škol v oblasti diagnostiky a využívání vhodných postupů a opatření ve vzdělávání nadaných dětí, žáků a studentů.	
Nekoncepční práce ve školách s nadanými žáky a studenty.	Chybějící koncepce a pravidla práce s nadanými žáky, nízká erudovanost učitelů v oblasti práce s nadanými, chybějící finance. Nízká informovanost	Rozvíjet systém podpory nadání a péče o nadané, podporovat rozvoj odborných kompetencí pedagogických pracovníků při	

	pedagogů o specifických problémech (vzdělávání) nadaných dětí a žáků.	práci s nadanými žáky.	
Složitý systém organizace, různá pravidla v různých soutěžích. Nízká motivace učitelů v zapojení do systému řízení soutěží (krajské komise, metodici).	Nedostatek financí na zajištění koordinace a metodického vedení organizátorů soutěží.	Podpora zkvalitnění systému řízení a zabezpečení soutěží na všech úrovních. Zajištění koordinace a metodické podpory při organizaci soutěží, odborných garantů a krajských komisí.	

5.7. ROZVOJ ICT KOMPETENCÍ

Úvod k tématu

Pod pojmem ICT chápeme veškeré informační technologie, které se používají pro komunikaci a práci s informacemi. Ovládání propojení informací a komunikace patří mezi klíčové kompetence. Tato oblast se velmi rychle rozvíjí a je tedy kladen velký nárok i na úroveň ICT znalosti a kompetencí pedagogických pracovníků.

Specifika území Pardubického kraje - Záměry kraje v oblasti ICT

Z Dlouhodobého záměru vzdělávání v Pk vyplývá podpořit v následujícím období:

- Zajištění ICT vybavenosti škol a školských zařízení.
- Zlepšování podmínek pro zavádění inovativních technologií do výuky a jejich vyšší propojení s moderními výukovými metodami.
- Zkvalitnění výuky technických a přírodovědných oborů prostřednictvím modernizace digitální, multi-mediální techniky včetně bezpečnostních, ale i systémových aktualizací.

Hlavní cíle rozvoje ICT kompetencí v našem kraji:

1. Modernizovat školy v oblasti ICT, tj. výpočetní techniky, programového vybavení, projekční techniky, infrastruktury.
 - Vybavení tříd mobilními pomůckami.
 - Vybavení tříd technologiemi.
 - Realizace vysokofrekvenčního internetu a infrastruktury.
 - Udržovat aktuální programové vybavení nejen bezpečnostních, ale i systémových aktualizací.
2. Provést analýzu stavu ŠVP ve vztahu k modernizaci ICT prostředků a způsobů jejich využívání, rozbor úrovně a kvality vědomostí a schopností pedagogů ve vztahu k moderním prostředkům a nástrojům ICT techniky.
3. Rozvíjet a inovovat ICT kompetenci žáků, pedagogů a IT specialistů včetně výuky zaměřené na rozvoj informatického myšlení.

Informatické myšlení se uplatňuje při efektivním řešení problémů. Vede k pečlivé formulaci (v čem problém spočívá a čeho chceme dosáhnout, hledání a testování různých postupů řešení), z nichž pak vzhledem k okolnostem se vybírá ten nejvhodnější postupů, které jsou tvořeny tak, aby se už nemuseli provádět sami.

ICT gramotnost lze charakterizovat následujícími složkami:

- Praktické dovednosti a vědomosti, které jedinci umožňují s porozuměním účinně používat jednotlivé ICT.
- Schopnost s využitím ICT shromažďovat, analyzovat, kriticky vyhodnocovat a použít informace.
- Schopnost využít ICT v různých kontextech a k různým účelům na základě porozumění odborným pojmům, konceptům, systémům a operacím z oblasti ICT.
- Vědomosti, dovednosti, schopnosti, postoje a hodnoty, které vedou k zodpovědnému a bezpečnému využití ICT.
- Schopnost přijímat nové podněty v oblasti ICT a kriticky je posuzovat, porozumět rychlému vývoji technologií, jejich významu pro osobní rozvoj a jejich vlivu na společnost.

Výše nutné změny TEDY vyžadují pedagogy, ředitele škol i ICT metodiky ovládající ICT kompetence. Může to být například užití cloudových služeb, moderních komunikačních nástrojů, nejrůznějších forem E-learningu, sdílení vzdělávacích materiálů, efektivního využívání informačního systému pro školy, vedení elektronické třídnice a další využívání ICT ve všech předmětech (nástroje, pracovní pomůcky i využití moderního zabezpečovacího

systému škol). Obecně by mělo platit, že vybavení školy tvoří komplexní systém, který vychází z použití moderních technologií v běžném používání.

Rozdíly v plánování podle typu školy

Ve všech školách bez rozdílu by měl být rozvoj ICT kompetencí žáků a studentů dlouhodobou prioritou. Dlouhodobou prioritou pro všechny školy v kraji by měl být rozvoj ICT znalostí a kompetencí žáků, podpora rozvoje DVPP pedagogů v oblasti ICT a v neposlední řadě rovněž stávající vybavení škol z důvodu zaostávání ICT technologií.

Gymnázia – jsou ideálním kandidátem na propojení většiny předmětů a ICT. Je nezbytná modernizace ŠVP. Ukazuje se pravděpodobné pořízení a využití digitálních učebních materiálů, jejich úprava a sdílení, realizace projektů i v koordinaci se zahraničím.

SOŠ, VOŠ – bude zapotřebí se specializovat na spolupráci obecně vzdělávacích předmětů a ICT podle zaměření školy. Nutno se zaměřit na nákupy speciálního vybavení nebo licencí softwaru, využití např. v rámci tandemové výuky, či uplatnění odborníka z praxe.

Konzervatoře – kromě uplatnění ve všeobecně vzdělávacích předmětech jsou pravděpodobné nákupy licencí hudebního softwaru případně speciálních periférií pro jeho ovládání, jako jsou klávesy, mikrofony, mixážní pulty a další.

Jazykové školy – kladen důraz na realizaci projektů v koordinaci se zahraničím. Zaměření na pořízení digitálních materiálů.

Toto vše by mělo vést ke zlepšení materiálně technického vybavení škol a podpoře profesního rozvoje pedagogických pracovníků škol a školských zařízení.

Použité dokumenty a zdroje

Pro analýzu úrovně a identifikaci problémů v oblasti ICT kompetencí byly využity následující strategické dokumenty, zdroje a šetření:

- ITI strategie Hradecko-pardubické aglomerace
- Krajská příloha k národní strategii RIS3 Pk
- Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji (2016-2020)
- KAP Pk I

Závěr

Na základě provedené analýzy byly identifikovány následující problémy:

- Nedostatečné vybavení odborných učeben škol v oblasti ICT, nižší úroveň konektivity škol.
- Nedostatečné informace školám o vývoji ICT, stagnující obnova IT parku včetně instalovaných IT sítí.
- Absence profesionálů ve školních týmech (např. správci počítačových sítí atp.).
- Nižší úroveň ICT kompetencí pedagogů i žáků a kladen důraz na její rozvoj.
- Důraz na aktualizaci ŠVP.
- Nedostatečné kompetence učitelů vyučujících ICT na školách, zaostávání pedagogů v oblasti ICT.

SWOT analýza Rozvojové priority ICT kompetence

<u>SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)</u> ▪ Rozvinutá síť malých a středních průmyslových podniků – silné ICT zázemí ▪ Možnost navázání spolupráce mezi školou a firmami (možnost stáží, stipendií v těchto firmách) ▪ Existence vysokého školství univerzitního typu, dostupnost kvalitních a aktuálních informací ▪ Kvalitní pracovní síla	<u>SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)</u> ▪ Nedostatečné vybavení odborných učeben škol v oblasti ICT, nízká úroveň konektivity škol ▪ Nedostatečné informace školám o vývoji ICT, stagnující obnova IT parku včetně instalovaných IT sítí ▪ Nízká úroveň ICT kompetencí a znalosti pedagogů, žáků ▪ Absence profesionálů ve školních týmech (např. správci počítačových sítí atp.) ▪ Nedostatečná aktualizace ŠVP pro využití úrovně ICT kompetencí pedagogických pracovníků a žáků
<u>PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)</u> ▪ Realizace projektů pro podporu a rozvoj ICT ve školách ▪ Využití zkušeností a vzorů z nabídky odborných firem, zvýšení motivace žáků o odbornou oblast ICT ▪ Propagace infromatického myšlení ▪ Zvýšit motivaci pedagogů účastnit se DVPP na využití ICT techniky ve výuce	<u>HROZBY (THREATS)</u> ▪ Zpomalení či byrokratické překážky při výběru IT techniky ▪ Narůstající mezigenerační rozdíly v IT gramotnosti (pomalejší růst dovedností pedagogických pracovníků než žáků) ▪ Odchod odborných pracovníků ze školství do lépe hodnocených firem

Tabulka prezentuje shrnutí nejdůležitějších aspektů SWOT analýzy k dílčí oblasti Rozvojové priority ICT kompetence

Jak pomocí silných stránek využít příležitosti? (S-O hodnocení)

- Existence vysokého školství univerzitního typu, dostupnost kvalitních a aktuálních informací.
- Vzdělanost lidského potenciálu.
- Možnost využití spolupráce s Univerzitou Pardubice, Fakultou elektrotechniky a informatiky, s odbornými SŠ a VOŠ.

Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek? (W-O hodnocení)

- Aktivní zapojení do dotačních výzev – kvalitně směřovat a podporovat potřeby škol pro zvyšování digitálních kompetencí pedagogů což povede k zvyšování kompetencí žáků.

Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb? (S-T hodnocení)

- Podpora a rozvoj ICT kompetence žáků v návaznosti na požadavky trhu práce.
- Podpora externích spolupracovníků z řad zaměstnavatelů jako pedagogů.
-

Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám? (W-T hodnocení)

- Podporovat obnovu materiálně technické vybavení včetně obnovy technologií.
- Podpora pedagogických pracovníků se nadále vzdělávat v oblasti ICT.
- Vyšší využití externích spolupracovníků škol z řad zaměstnavatelů, která je limitována nižší ochotou je uvolňovat pro výuku.
- Zvýšit prestiž učitelského povolání ve všech aspektech.
- Přijímat žáky dle jejich schopností a předpokladů k danému vybranému oboru.

Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území – potřebné rozvojové priority

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Stagnující vybavení odborných učeben v oblasti ICT, včetně instalovaných IT sítí	Rychlý vývoj IT. Nedostatek finančních prostředků na jejich obnovu a modernizace.	Podpora a nové možnosti pro zvýšení vybavenosti škol – aktivní zapojení do projektu.	

Nedostatečné personální zajištění správy ICT – nedostatek kvalifikovaných pracovníků ve školách na pozici správců školních sítí	Nedostatečné vzdělání a finanční podpora škol pro pracovníky na těchto pozicích, eventuálně možnost zajištění těchto služeb.	Zlepšení znalostí a dovedností pedagogů na potřebných pozicích. Zajistit podporu kvalifikované správy ICT z prostředků zřizovatele. Zvýšit dovednosti a znalosti učitelů a správců lokálních sítí, posílit jejich kvalifikovanost. Aktualizace systémových služeb pro správu a monitoring sítí.	
Nedostatečná informovanost ve školách o vývoji ICT	Rychlý vývoj v oblasti ICT.	Modernizace ICT vybavení škol a udržení pokroku s novinkami v tomto oboru.	
Rizikové chování v kyberprostoru	Nedostatečná znalost rizik, existence kyberšikany.	Vybudování či upgrade lokálních sítí. Osvěta, vzdělání a podpora při řešení IT problémů.	
Nedostatek odborně vzdělaných pedagogických pracovníků	Učitelské povolání není dostatečně atraktivní, nezáměr nových pedagogů pracovat ve školství (nízké finanční ohodnocení) a promítá se také generační výměna. Mezigenerační rozdíly ve schopnosti ovládání technologií učitel x žák. Absence motivace pro osobní rozvoj digitálních kompetencí.	Podpora v získání odborníků pro výuku a jejich udržení na škole. Zvýšit úroveň odborné způsobilosti pedagogických pracovníků sledující a ovládající trendy v oboru. Intenzivnější využívání nabídek DVPP.	

5.8. ROZVOJ VÝUKY CIZÍCH JAZYKŮ

Definice oblasti intervence

Osvojování cizích jazyků pomáhá snižovat jazykové bariéry, pomáhá k získání uplatnění absolventů škol v zahraničí či v mezinárodních firmách a přispívá ke zvýšení mobility jednotlivců jak v jejich osobním životě, tak v dalším studiu a budoucím pracovním uplatnění. Jazykové vzdělávání je nutnou podmínkou pro nastavení spolupráce škol na mezinárodní úrovni. Schopnost komunikovat cizími jazyky je jedním z předpokladů pro jejich další studium.

Důležitými faktory, které výrazně ovlivňují úroveň jazykového vzdělávání, jsou jazykové kompetence a kvalifikace pedagogických pracovníků, pojetí výuky cizích jazyků včetně uplatňování mezipředmětových vazeb (metoda CLIL), materiálně technické vybavení škol a podpora mobility žáků, studentů a učitelů. Analýza podpory výuky cizích jazyků je zaměřena především na odstranění rozdílů mezi jazykovou vybaveností absolventů SŠ a VOŠ a jazykovými schopnostmi požadovanými jejich potencionálními zaměstnavateli.

Vyučované jazyky v Pardubickém kraji

V Pardubickém kraji se nejvíce žáků základních škol vzdělávalo v anglickém jazyce, výrazně nižší zastoupení měla v základních školách výuka německého jazyka. Třetím nejčastěji vyučovaným jazykem byl jazyk ruský, jehož obliba roste. V posledních letech ve středních školách vzrostl podíl anglického, ruského a španělského jazyka na úkor jazyka německého a francouzského. Ve vyšších odborných školách se vyučoval zejména anglický jazyk. Podíl výuky německého jazyka klesl za poslední čtyři roky na polovinu.

Výuka některých předmětů v cizím jazyce – základní školy

	1. stupeň ⁶⁾		6. ročník ⁷⁾		7. ročník		8. ročník		9. ročník		10. ročník	
	Počet		Počet		Počet		Počet		Počet		Počet	
	žáků	z toho dívek	žáků	z toho dívek	žáků	z toho dívek	žáků	z toho dívek	žáků	z toho dívek	žáků	z toho dívek
Anglický jazyk (2)	31	12	4	3	36	19	2	0	0	0	0	0
Španělský jazyk (1)	4	3	4	3	6	2	2	0	0	0	0	0
Celkem (267)	35	15	8	6	42	21	4	0	0	0	0	0

Zdroj: Statistické výkazy 2018

Žáci učící se cizí jazyk – střední školy *		Číslo řádku	Počet v běžných třídách	Počet ve speciálních třídách
Celkem		501	19 929	127
z toho živé jazyky	1. jazyk	502	10 802	127
	2. jazyky	503	8 975	0
	3. jazyky	504	152	0
z ř. 0501	anglický jazyk	505	19 873	127
	francouzský jazyk	506	787	0
	německý jazyk	507	5 569	0
	ruský jazyk	508	2 228	0
	španělský jazyk	509	740	0
	italský jazyk	510	22	0
	latinský jazyk	511	273	0
	klasická řečtina	512	0	0
	jiný evropský jazyk	513	0	0
	jiný jazyk	514	0	0

Zdroj: Statistické výkazy 2018

* Zahrnutý údaje za denní formu vzdělávání. V ř. 0501-0504 je uveden každý žák jen jednou. V ř. 0505-0514 je uveden každý žák tolikrát, kolika cizím jazykům se učí.

Ve školním roce 2017/2018 poskytovaly jazykové vzdělávání 2 jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky zřizované Pardubickým krajem, které jsou součástí středních škol (Gymnázium a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Svitavy a Obchodní akademie a Jazyková škola s právem státní jazykové zkoušky Pardubice, Štefánikova 325). Obě školy umožňují skládat státní jazykové zkoušky z cizích jazyků a pro cizince z češtiny.

Absolventi za školní rok 2017/2018

			Číslo řádku	Počet celkem	z toho vlastní žáci
Žáci, kteří složili státní jazykovou zkoušku			301	9	0
v tom	základní		302	9	0
	všeobecnou		303	0	0
	speciální		304	0	0
	v tom	překladačský obor	305	0	0
		tlumočnický obor	306	0	0
Cizinci, kteří konali zkoušku z českého jazyka ⁸⁾			307	92	0
z toho	konali zkoušku úspěšně		308	43	0
	konali zkoušku bezúplatně ⁹⁾		309	42	0

Zdroj: Statistické výkazy 2018

⁸⁾ Za účelem získání dokladu o znalosti českého jazyka podle zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

⁹⁾ Na základě poukazu (voucheru) ministerstva vnitra.

Celkový počet kurzů a žáků

	Číslo řádku	Kurzů	Žáků
	<i>b</i>	<i>2</i>	<i>3</i>
Základní kurzy	501	3	25
Střední kurzy	502	0	0
Přípravné kurzy ke SJZ	503	1	10
Konverzační kurzy	504	0	0
Speciální kurzy	505	6	78
Jednoleté kurzy ⁶⁾	506	X	0
Dálkové studium	507	0	0
Jiné kurzy ⁵⁾	508	0	0
Celkem	516	10	113

Zdroj: Statistické výkazy 2018

Celkový počet žáků v jazykových školách s právem státní jazykové zkoušky dlouhodobě klesá, stávající kapacity škol nejsou využity.

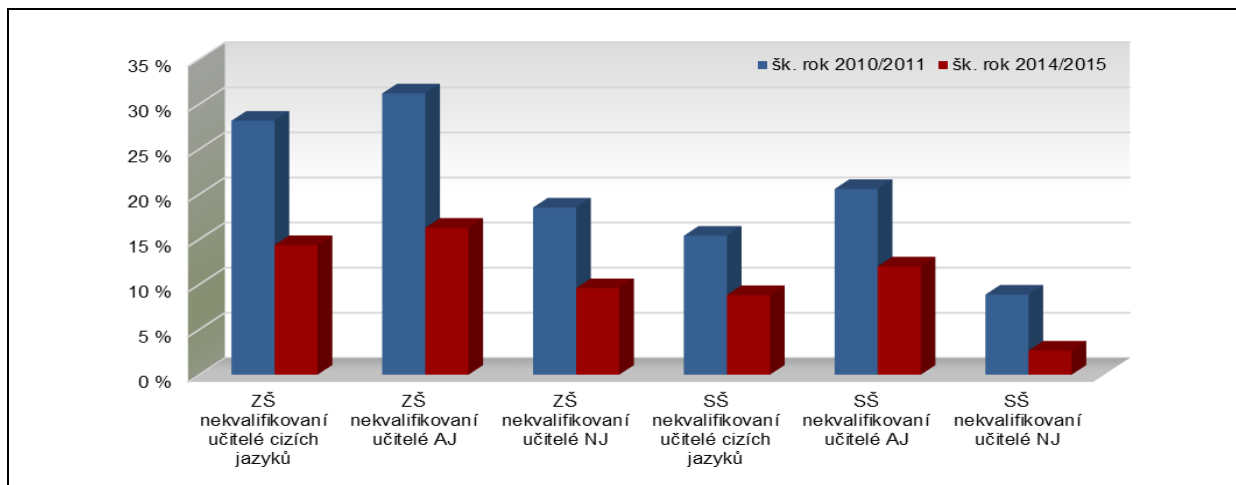

Připravenost pedagogických pracovníků pro výuku cizích jazyků

Jedním z aspektů výrazně ovlivňujících kvalitu výuky cizích jazyků je kvalifikovanost vyučujících cizích jazyků, jejich ochotu k dalšímu vzdělávání a schopnost pedagogických pracovníků nejazykových předmětů vést alespoň část výuky v cizím jazyce.

Podíl nekvalifikovaných pedagogů vyučujících cizí jazyky se v porovnání se školním rokem 2010/2011 snížil, k čemuž bezesporu přispěla končící lhůta pro doplnění kvalifikace stanovená zákonem o pedagogických pracovnících a také rostoucí počet kvalifikovaných učitelů cizích jazyků na trhu práce. Rozdílnou situaci ve školním roce 2010/2011 a ve školním roce 2014/2015 v základních a středních školách ilustruje graf.

Připravenost pedagogů k výuce jazyků

Zdroj: Dlouhodobý záměr vzdělávání v Pk

Podíl nekvalifikovaných pedagogů vyučujících cizí jazyky se v porovnání se školním rokem 2010/2011 snížil, k čemuž bezesporu přispěla končící lhůta pro doplnění kvalifikace stanovená zákonem 563/2004 Sb., o pedagogických pracovnících a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů, a také rostoucí počet kvalifikovaných učitelů cizích jazyků na trhu práce.

Výsledky maturitních zkoušek - porovnání úspěšnosti v předmětu Anglický jazyk pro rok 2018

	Průměrná úspěšnost	Počet přihlášených	Počet konajících	% přihlášených
Pardubický kraj	80,76%	2 732	2 468	75,12%
Česká republika	81,30%	51 638	46 472	74,40%

Zdroj: Cermat

Výsledky maturitních zkoušek - porovnání úspěšnosti v předmětu Německý jazyk pro rok 2018

	Průměrná úspěšnost	Počet přihlášených	Počet konajících	% přihlášených
Pardubický kraj	68,96	26	18	0,71
Česká republika	64,50	1 913	1 637	2,76

Zdroj: Cermat

SWOT analýza Podpora jazykového vzdělávání

<u>SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)</u> ▪ Systematické nastavení mobilit pro pedagogické pracovníky škol. ▪ Využit jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky pro systematické vzdělávání pedagogických pracovníků škol dle SERR. ▪ Využit šablon pro vzdělávání „nejazykářů“ pro metodu CLIL.	<u>SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)</u> ▪ Nižší průměrná úspěšnost u maturitní zkoušky z angličtiny. ▪ Nedostatečné jazykové dovednosti absolventů škol ve srovnání s požadavky trhu práce, zejména odborný jazyk. ▪ Nedostatečně vybavené nebo neexistující jazykové učebny. ▪ Nedostatečná nabídka kroužků a dalších mimoškolních aktivit rozvíjejí jazykové kompetence žáků. ▪ Nedostatečné využití metody CLIL ve výuce odborných předmětů. ▪ Nedostatečné pokrytí zájmu o zahraniční mobility, nesystematičnost. ▪ Nedostatečné využívání investičních dotačních titulů sloužících k zařízení či vybavení jazykových učeben. ▪ Nedostatečné kompetence pedagogických pracovníků „nejazykářů“ využívat odborný cizí jazyk. ▪ Nedostatečné využívání testování dosažených znalostí a dovedností žáků.
<u>PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)</u> ▪ Využívání možností projektu I-KAP na podporu zahraničních mobilit pedagogických pracovníků škol. ▪ Kvalitní vzdělávání pedagogických pracovníků vedoucích ke zvyšování jejich kompetencí v souladu se SERR; pro vzdělávání využívat jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky. ▪ Vybavit školy moderními didaktickými pomůckami, učebním materiály, potřebným hardware a software s využitím dotačních titulů. ▪ Zvýšit podíl škol využívajících zahraniční mobility pro žáky. ▪ Rozšířit využití metody CLIL v odborných školách. ▪ Klesající úspěšnost žáků a maturitních zkoušek. ▪ Nesoulad mezi výukou ve školách a požadavky zaměstnavatelů. ▪ Pedagogičtí pracovníci odborných předmětů nedisponující potřebnými jazykovými kompetencemi.	<u>HROZBY (THREATS)</u> ▪ Klesající úspěšnost žáků a maturitních zkoušek. ▪ Nesoulad mezi výukou ve školách a požadavky zaměstnavatelů. ▪ Pedagogičtí pracovníci odborných předmětů nedisponující potřebnými jazykovými kompetencemi. ▪

Tabulka prezentuje shrnutí nejdůležitějších aspektů SWOT k dílčí tematické oblasti „Rozvoj výuky cizích jazyků“. SWOT analýza oblasti intervence zahrnuje rovněž nalezení optimální oboustranné interakce jednotlivých faktorů silných a slabých stránek vůči příležitostem a hrozbám:

Jak pomocí silných stránek využít příležitosti? (S-O hodnocení)

- Systematické nastavení mobilit pro pedagogické pracovníky škol.
- Využit jazykové školy s právem státní jazykové zkoušky pro systematické vzdělávání pedagogických pracovníků škol dle SERR.
- Využit šablon pro vzdělávání „nejazykářů“ pro metodu CLIL.

Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek? (W-O hodnocení)

- Systematické nastavení zahraničních mobilit v projektu I-KAP pro podporu rozvoje jazykových dovedností pedagogických pracovníků škol.
- Vybavení škol kvalitními výukovými pomůckami, zvýšit počet vybavených jazykových učeben s využitím dotačních titulů.

Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb? (S-T hodnocení)

- Rozšířit realizaci výuky některých předmětů v cizím jazyce do odborných škol.
- Využívat zahraniční mobility včetně stáží ve firmách pro vyučující odborných předmětů.
- Využívat rodilé mluvčí pro mimoškolní aktivity.

Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám? (W-T hodnocení)

- Zlepšit spolupráci se zaměstnavateli s cílem správného nastavení požadovaných jazykových dovedností absolventů škol.
- Posílit realizaci mimoškolních aktivit s využitím cizího jazyka.

 Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území, potřebné rozvojové priority - rozvoj výuky cizích jazyků

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Nízká prestiž polytechnického vzdělávání a nedostatečná naplněnost polytechnických oborů	Malý zájem žáků a rodičů o PTV v důsledku obtížnosti, nízké popularity a atraktivity výkonu technických pracovních pozic.	Zlepšení propagace PTV v návaznosti na silnou průmyslovou tradici v kraji (chemie, elektrotechnika, strojírenství, potravinářství).	Informování veřejnosti o rostoucím zájmu zaměstnavatelů o pracovníky v technických oborech a budoucí uplatnitelnosti absolventů na trhu práce.
Zastaralé materiálně technické vybavení pro PTV, dále neodpovídající prostory ve škole, nedostatečná údržba vybavení a zajištění spotřebních materiálů	Dlouhodobé podcenění potřeb polytechnického vzdělávání, spočívající především nedostatečné adaptaci na progresivní vývoj technologií, dále v zastaralosti materiálně technického vybavení a nedostatku finančních zdrojů k modernizaci.	Sledovat trendy, adaptovat se na dynamické změny ve vývoji technologií, zavádět novinky do výuky, investovat do rozvoje a údržby materiálního vybavení a personálního zajištění PTV.	
Aktivity škol nekorespondují s požadavky trhu práce	Nedostatečná aktualizace oborové nabídky školy, nedostatečná absorpce potřeb firem dle ŠVP na SŠ.	Aktualizace oborové nabídky školy a inovace ŠVP dle aktuálních požadavků trhu práce.	Připravenost na éru Vzdělávání 4.0 v návaznosti na potřeby Průmyslu 4.0.
Neodpovídající jazyková vybavenost absolventů pro potřeby technických oborů	Podceňování potřeby znalosti cizích jazyků v technických oborech ze strany žáků i pedagogů.	Zkvalitnění výuky cizích jazyků pro potřeby odborných předmětů a podpora aktivit zaměřených na oblast jazykového vzdělávání a zvýšení povědomí o nutnosti jazykové vybavení v praxi.	Využití metody CLIL
Špatné pracovní návyky, klesající manuální zručnost žáků, neznalost pracovních postupů	Nedostatečný počet hodin praktického učení na ZŠ, mizivý vztah k fyzické práci, absence vzorů v rodině vedoucí k nízkému zájmu o polytechniku.	Podpora rozvoje manuálních dovedností již od MŠ, ZŠ, SŠ (zájmové kroužky, soutěže, olympiády) a plošná popularizace vědy a techniky.	
Nedostatek pedagogických pracovníků technických předmětů	Generační výměna, nezáměr budoucích pedagogů pracovat ve školství (neatraktivní finanční ohodnocení).	Intenzivnější podpora mladé generace pedagogických pracovníků (spolupráce VŠ a praxe).	
Nedostatek specializovaných odborníků pro oblast PTV	Rostoucí nároky na zvyšování odbornosti pedagogů a sledování vzdělávacích trendů, a s tím spojené	Efektivní tlak na zvyšování motivace (např. formou finančního ohodnocení) k dalšímu odbornému vzdělávání (kurzy, samostudium) a	

	vysoké náklady na specializované vzdělávání pro pedagogy polytechnické výuky. Nízká osobní motivace pedagogů pro další vzdělávání.	osvojení si moderních výukových metod. Sdílení zkušeností a poznatků dobré praxe mezi školami.	
Nedostatečná kapacita a zkušenosti kariérových poradců pro vzdělávání a profesní rozvoj	Nízká kvalita kariérového poradenství ve školách.	Cílené vzdělávání kariérových poradců pro vzdělávání a profesní rozvoj a prohloubení spolupráce se školními psychology.	Kariérové centrum Pk, poskytující služby kariérového poradenství žákům, školám i rodičům, a současně poskytující podporu výchovným a kariérovým poradcům na školách.
Nízký zájem pedagogů o zapojení do projektů na podporu PTV	Nezájem pedagogů o zapojení do realizace projektů a dalších aktivit spojených s rozvojem polytechniky z důvodu pracovního zatížení, nízkého finančního ohodnocení a vysoké administrativní zátěže.	Dále vzdělávat pedagogy a motivovat k zapojení do atraktivních projektů a aktivit.	Nové možnosti zapojení se do projektů dle výzev operačních programů vč. zapojení do šablon, realizace mimoškolních aktivit.

5.9. ČTENÁŘSKÁ A MATEMATICKÁ GRAMOTNOST

Definice oblasti intervence

V důsledku celospolečenských a ekonomických změn se naše společnost výrazně mění a my hovoříme o společnosti informační, postindustriální, technokratické, postkapitalistické a znalostní. Společnost se nachází v době zásadní transformace a vzdělávání hraje klíčovou roli při formování její současné a budoucí podoby.

Nová éra vzdělávání, často označována jako Vzdělávání 4.0, nastupuje v souvislosti se změnami a inovacemi v průmyslu a službách zapříčiněných digitální revolucí. Vzdělávání 4.0 je používáno ve smyslu transformace vzdělávání absolventů pro potřeby Průmyslu 4.0 a trhu práce jako celku, tak aby příští generace byla připravena úspěšně řešit situace a výzvy (ekonomické, sociální a environmentální), které v současnosti dokážeme jen obtížně předvídat a identifikovat.

Nové období důrazně vyžaduje se v oblasti vzdělávání zaměřit na gramotnosti, zejména na sledování podmínek a dosaženou úroveň ve vybraných gramotnostech s cílem podporovat výuku témat v úzké vazbě na rozvoj příslušných gramotností. V současné informační společnosti gramotnost zahrnuje nejenom znalost pojmů dané oblasti, jejich porozumění a pochopení, ale i dovednost využít získané poznatky v praktickém životě.

Čtenářská gramotnost

Klíčovou roli v rozvoji vzdělanosti žáků hraje schopnost porozumět textovému sdělení v nejrůznějších formách (ručně psaný text, tištěný textový materiál, texty v elektronické podobě).

„Čtenářská gramotnost představuje porozumění, využívání, posuzování a angažování se v psaných textech za účelem dosažení vlastních cílů jedince, rozšíření jeho znalostí a potenciálu a aktivní účasti ve společnosti.“

Výše uvedená definice zdůrazňuje důležité aspekty čtenářské gramotnosti: schopnost porozumět psanému textu; schopnost jednat/konat na základě přečteného textu; schopnost čerpat z vlastních myšlenek, zkušeností při práci s textem; být motivován ke čtení, mít zájem o čtení a potěšení z četby, zapojit se do společenské roviny čtení. (ČŠI (2019): Tematická zpráva - [Rozvoj čtenářské gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2017/2018](#)).

Matematická gramotnost

Pohled na matematickou gramotnost se v čase vyvíjí, nicméně bez ohledu na kontinuitu procesu, matematická gramotnost představuje schopnost jedince porozumět matematice, pochopit roli matematiky a účel praktického využití matematické gramotnosti v běžném životě.

Důležité aspekty matematické gramotnosti: porozumění různým podobám matematického textu (symbolický, slovní, obrázek, graf, tabulka), aktivní používání matematického jazyka; schopnost získat, třídit zkušenosti pomocí vlastní (badatelské) činnosti; objevování zákonitostí; vytváření modelů; schopnost práce s chybou jako podnětem k pochopení problematiky; argumentační schopnost (individuálně/v diskuzi) analyzovat stav; a v neposlední řadě získání zkušenosti z úspěšně vyřešené úlohy, pochopení nového pojmu, argumentu, situace a v důvěře ve vlastní schopnosti. (ČŠI (2019): Tematická zpráva - [Rozvoj matematické gramotnosti na základních a středních školách ve školním roce 2017/2018; Svět gramotností \(2018\)](#)).

Pojem matematická gramotnost je obsažen v RVP, na rozdíl od čtenářské gramotnosti a dalších gramotností. Důraz na edukaci žáků v obou gramotnostech je kladen především na základních školách, přičemž střední školy na jejich činnost navazují a rozvíjejí dále. Rozvoj gramotností vyžaduje vnitřní motivaci a pozitivní postoj jedince, nelze je uplatňovat bez osvojení čtenářských dovedností i obecných sociálních a poznávacích dovedností žáka, přičemž značný podíl na zvyšování úrovně čtenářské a matematické gramotnosti žáků má rovněž rodina a okolí.

Krajská úroveň – uplatňování oblasti intervence

V *Programu rozvoje Pardubického kraje (2012 -2020)*, v rámci podpory kvalitního systému vzdělávání, se klade důraz na vzdělanost a kvalifikovanost obyvatel kraje, jakožto klíčový předpoklad pro jejich úspěšné uplatnění na trhu práce. K tomu je nezbytné zajistit odpovídající školskou infrastrukturu, modernizovat vybavení škol, zvyšovat kvalitu výuky dalším vzděláváním pedagogických pracovníků a zavádět školní vzdělávací programy.

V rámci *ITI strategie Hradecko-pardubické aglomerace* se hovoří, že strategie vychází z potřeb regionu a mimo jiné obsahuje také požadavek na rekonstrukci a vybavení vzdělávacích zařízení pro rozvoj vybraných klíčových kompetencí, především v oblasti matematické gramotnosti a základních schopností v oblasti vědy a technologií a schopnosti práce s digitálními technologiemi.

V rámci *krajského akčního plánování* se pozornost cíleně zaměřuje na podporu rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti. Čtenářská a matematická (finanční) gramotnost jsou však pouze dvě z mnoha gramotností, které je třeba rozvíjet, neboť gramotnosti jsou nezbytnou podmínkou pro dosažení dalších vzdělávacích cílů i odborné přípravy, a zároveň také předpokladem pro rozvoj řady potřebných kompetencí, které jedinec uplatní ve svém budoucím osobním a profesním životě.

Rozvoj gramotností ve škole je obecně podmíněn mnoha faktory, jako je např.: realizace gramotností napříč vyučovacími předměty; sdílení zkušeností mezi pedagogy a podpora probíhající koordinovaně na úrovni školy; případně rovněž sdílení zkušeností mezi školami, vzájemné setkávání (včetně zapojení externích odborníků přímo do procesu vzdělávání), které přispívá k rozvoji pedagogických dovedností učitelů; rovněž využívání moderních digitálních technologií umožňujících rychlé, efektivní sdílení informací či netradiční a zábavnou práci ve výuce. (www.ppuc.cz).

Zásadním předpokladem pro rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti je vytvářet podmínky pro spolupráci pedagogů vhodnými organizačními úpravami, umožnit společnou přípravu, realizaci i reflexi výuky. Zavádět nové trendy do výuky, naučit a motivovat pedagogy aktivně vyhledávat inovativní přístupy při rozvoji gramotností, zejména pomocí neustálého zvyšování kvalit pedagogů (nesoustředit se pouze na klasické DVPP formou externích seminářů a kurzů).

Role pedagoga je v tomto ohledu nesmírně důležitá, neboť je třeba, aby pedagog dostatečně inspiroval žáky k aktivitě, vtáhl oblast četby mezi jejich přirozené zájmy, ukázal zábavnou a užitečnou stránku matematické (finanční) gramotnosti k řešení problémů každodenního života. Rozvoj gramotností ve výuce lze podpořit též netradiční formou výuky, jako je např. projektová či tandemová výuka. **Tandemová výuka** je speciální druh výuky, díky které se mohou žáci atraktivní formou vzdělávat pod vedením dvou pedagogů zároveň (nebo pedagog a odborník z praxe, IT specialista apod.). Tato tzv. párová výuka je obohacující pro oba pedagogy a pro žáky bývá tandem vítaným zpestřením a motivací k aktivitě, která bude mít pozitivní vliv na výsledky žáků.

Neodmyslitelná část podpory rozvoje všech gramotností taktéž spočívá v trvalé potřebě modernizovat vzdělávání prostřednictvím zkvalitnění materiálního zázemí a vybavení škol, pořízení výukových pomůcek a materiálů, nákup ICT a softwaru a interaktivních pomůcek a jejich efektivního využívání ve výuce.

V rámci projektu *Implementace Krajského akčního plánu Pardubického kraje (I-KAP)* se úspěšně pilotuje systém rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti na 11 zapojených školách v kraji (6 ZŠ, 5 SŠ). Za předpokladu, že se tento systém osvědčí, bude aplikován na další ZŠ, SŠ a VOŠ v rámci Pardubického kraje.

Čtenářská gramotnost

Současná čtenářská gramotnost v pardubickém regionu je srovnatelná s úrovní v ostatních krajích. Je akcentován požadavek na důraznější a promyšlenější podporu rozvoje čtenářské gramotnosti, neboť čtenářská úroveň žáků je nedostatečná, stejně tak jako jejich nedostatečná schopnost porozumět a analyzovat písemný text. S rychlým nástupem technologií, širokou dostupností internetu a rozmachem moderních forem komunikace postrádají žáci schopnost celkově rozvíjet čtenářskou (informační) gramotnost, ztrácejí schopnost pracovat s texty, orientovat se v záplavě informací, informace třídit a umět určovat, co je důležité, myslet tvořivě, kriticky a produktivně. Podstatný vliv na rozvoj čtenářské gramotnosti má bez pochyby čtenářská krize, kdy se projevuje nedostatečná čtenářská gramotnost žáků, především způsobená směřováním volnočasových aktivit žáků do zcela jiných oblastí a současně jejich nezájem o zvyšování čtenářské gramotnosti. V neposlední řadě se promítá faktor rodiny, a to podpora čtenářství v domácím prostředí vycházející ze sociálně-ekonomického zázemí rodiny. Podstatný je však vnitřní zájem o osvojení si čtenářské gramotnosti, který jedinec může získat ve škole, ve čtenářském kroužku či svém blízkém okolí.

Rozvoj čtenářské gramotnosti je třeba podpořit zavedením této gramotnosti napříč předměty, konkrétně prací s texty jako součástí výuky většiny předmětů. Žáci si musí osvojit **kritické myšlení**, které je podstatnou součástí komplexního vzdělávání. Aby jedinec uspěl v dnešním světě, musí umět informace analyzovat, vyhodnocovat a vysvětlovat. Takové kultivované myšlení bude do určité míry vyžadováno ve všech profesích, a proto je důležité, aby učitelé učili smysluplně s ohledem na komplexnost a zajistili, aby žáci ovládali schopnost kriticky myslet. Kritické myšlení a schopnost číst s porozuměním jsou dovednosti, které rozvíjejí žáky a určují jejich budoucnost.

Zvláštním tématem je čtenářská gramotnost také u jedinců se **specifickými poruchami učení** (dyslexie, dysgrafie, dysortografie), kdy je potřeba odborným přístupem a vhodnými metodami řešit daný deficit a speciální potřeby žáka v rámci rozvoje čtenářských dovedností.

Rozvoj čtenářské gramotnosti je mimo jiné úzce spjat s oblastí integrace žáků cizinců do českých škol. **Čtenářská gramotnost jinojazyčných žáků** je podporována výukou češtiny pro cizince, která vyžaduje speciální metody práce s žáky s odlišným mateřským jazykem v hodinách českého jazyka a literatury. Podpora gramotnosti této příslušné cílové skupiny je velice podstatná, neboť přispívá k inkluzi žáků cizinců do české třídy a připravuje je pro budoucí osobní a profesní uplatnění v českém národním prostředí.

Předpokladem pro rozvoj čtenářské gramotnosti je rovněž pořízení zařízení pro provoz školních knihoven včetně modernizace zázemí a potřebného vybavení škol, pořízení výukových pomůcek a materiálů (knihy, odborné časopisy a publikace, elektronické a audio knihy) pro odborné i všeobecně vzdělávací předměty, podpořit aktivity zaměřené na rozvoj čtenářské gramotnosti (např. dílny čtení, čtenářské kroužky, literární soutěže aj.).

Matematická gramotnost

Matematickou a čtenářskou gramotnost nelze oddělit, tyto gramotnosti jsou propojené a vzájemně se doplňují. Být matematicky gramotný znamená být schopen pracovat s čísly, porozumět matematickému textu (slovnímu, symbolickému či obrázkovému), umět si vybavit matematické pojmy, postupy a teorie, dokázat využít vhodných matematických nástrojů ve správném kontextu, řešit problémy a úlohy v reálném životě.

Osvojení matematické gramotnosti (ve spojení s dalšími ostatními gramotnostmi) je základním předpokladem pro bezprostřední uplatnitelnost žáků na trhu práce. Základem je rozvíjení gramotnosti napříč předměty, nikoli

jen v hodinách matematiky. Podstatná je podpora matematické komunikace (jakožto schopnosti porozumět matematickým sdělením), schopnost pochopit a srozumitelně se umět vyjadřovat k matematickým záležitostem, stejně tak jako znalost různých pomůcek a nástrojů včetně účelného využívání informačních a komunikačních technologií (práce s tabulkovými, grafickými a textovými editory) na pomáhající matematické činnosti (propojení matematické a ICT gramotnosti).

Dle šetření v Pardubickém kraji, v současné době stále převažuje celkově negativní postoj žáků k matematice a výrazně nedostatečná matematická gramotnost žáků je způsobená používáním konzervativních metod výuky s neodpovídající propagací významnosti matematiky při studiu ostatních předmětů a jejího dalšího využití v praxi. Promítá se zde do jisté míry i stagnující přístup a neochota vyučujících změnit a inovovat metody dosavadního způsobu výuky matematiky. Protipólem je angažovanost některých pokrokových pedagogů, kteří si uvědomují, že je třeba přesvědčit žáky učit se matematiku, naučit se aplikovat získané matematické znalosti do běžného života, osvojit si logické myšlení a naučit se nacházet řešení. Předpokladem pro rozmach matematické gramotnosti je rozvíjení myšlenky na všech vzdělávacích stupních, dále propojení matematické gramotnosti s dalšími předměty a budování systému při vytváření poznatků, zdůrazňování souvislostí. Podstatný předpokladem je motivace vyučujících a vnesení důrazné potřeby rozvoje matematické gramotnosti u žáků do přípravy budoucích pedagogů (zaměření pedagogických fakult).

V oblasti vzdělávání je aktuálním tématem **finanční gramotnost**, přičemž je třeba zdůraznit, že předpokladem pro budování finanční gramotnosti je dobře rozvinutá čtenářská a matematická gramotnost žáků. Finanční gramotnost je pro život v dnešní společnosti zcela zásadní. Pedagogové, kteří téma finanční gramotnosti v rámci standardního učiva vyučují, mají možnosti zapojit se do vzdělávacích programů pro doplnění informací a rozšíření vlastního vzdělání v dané problematice. Školy na základním a středním stupni se mohou zapojit do spolupráce s externími/komerčními subjekty, kdy se jim v rámci nejrozličnějších projektů zaměřených na podporu finančního vzdělávání nabízí možnosti zpestření výuky tématu finanční gramotnosti.

Zásadním předpokladem pro rozvoj matematické gramotnosti je zvýšení kvality/efektivity výuky matematiky prostřednictvím zavedení inovativních přístupů a moderních metod matematiky (projektové vyučování) do všech dalších souvisejících předmětů a oborů vzdělání a podporovat rozvoj matematické gramotnosti napříč všemi předměty. Ve školách v kraji se otvírají matematické kroužky a kluby matematiky v rámci neformálního a zájmového vzdělávání, žáci škol se prezentují v matematických soutěžích např. matematická olympiáda, Pythagoriáda, krajská a národní kola matematických soutěží. Školy taktéž potvrzují značný zájem o realizaci aktivit týkajících se práce s matematicky nadanými žáky. Školy projevují zájem o půlené hodiny matematiky, neboť výuka v menších skupinách je pro žáky mnohem efektivnější a přínosnější. Tato činnost je však realizována ve velmi omezeném rozsahu, neboť nastavení systému půlených hodin v rámci ŠVP je limitováno počtem disponibilních hodin a také nedostatkem finančních prostředků na mzdy pedagogických pracovníků. Neodmyslitelná část podpory rozvoje matematické gramotnosti spočívá rovněž v postupném pořizování vybavení a nákupu výukových materiálů (učební pomůcky, ICT, interaktivní pomůcky, literatura, pracovní listy zaměřené na výuku rozvoje matematické gramotnosti ve všech předmětech) s cílem prohloubit znalosti a dovednosti žáků a studentů v matematice a matematické gramotnosti.

SWOT analýza Čtenářská a matematická gramotnost

<u>SILNÉ STRÁNKY (STRENGTHS)</u> ▪ Uvědomění si potřeby rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti žáků na všech vzdělávacích stupních. ▪ Existence metodické podpory škol v rozvoji gramotností. ▪ Existence dostupných materiálů, výukových programů pro atraktivní výuku gramotností. ▪ Existence programů vzdělávání pro pedagogy vyučující téma gramotností v rámci standardního učiva. ▪ Zapojení se do projektů a aktivit na podporu rozvoje gramotností (podpora čtenářství, atraktivní výuka matematiky, rozvoj finanční gramotnosti).	<u>SLABÉ STRÁNKY (WEAKNESSES)</u> ▪ Neexistence jednotné strategie rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti na národní úrovni. ▪ Stagnující přístup některých vyučujících změnit metody dosavadní výuky. Neochota a nemotivovanost pedagogů se vzdělávat v dané oblasti a přenášet nové poznatky do výuky. ▪ Nedostatek pedagogů, kteří dokáží rozvíjet čtenářskou a matematickou gramotnost, časová náročnost rozvíjení gramotností. ▪ Omezené schopnosti/možnosti pedagogů efektivně využívat ICT ve výuce a s tím související nižší zaujetí žáků o předmět. ▪ Nedostatečná čtenářská gramotnost žáků způsobená směřováním volnočasových aktivit do jiných oblastí zájmu, nezáměr žáků o četbu, neschopnost analyzovat a vyhodnocovat informace, nedostatečná orientace a neschopnost práce s textem. ▪ Negativní vztah významného podílu žáků k matematice.
<u>PŘÍLEŽITOSTI (OPPORTUNITIES)</u> ▪ Zvyšující se povědomí o významu gramotností pro vzdělávání, masivnější prezentace gramotností jako všeobecné složky vzdělání. ▪ Rozvíjení myšlenky realizace matematické a čtenářské gramotnosti napříč vyučovacími předměty (propojování gramotností do výuky dalších předmětů). ▪ Rozvoj všech prvků čtenářské gramotnosti a realizace aktivit pro zlepšení čtenářské gramotnosti – čtení různých typů textů, rozbor textů, audio, video vizualizace, práce s internetem, kritické myšlení. ▪ Promítnutí moderních metod matematiky nejenom do tohoto předmětu, ale i dalších souvisejících předmětů a oborů. Rozvoj finanční gramotnosti. ▪ Podpora vzdělávání a rozvoj pedagogických dovedností učitelů, samostatné vyhledávání inovativních přístupů při rozvoji gramotností, sdílení poznatků dobré praxe mezi školami. ▪ Zapojení externích odborníků přímo do vzdělávání, spolupráce a zapojení do aktivit zaměřených na rozvoj gramotností. ▪ Podpora zanesení potřeby rozvoje gramotností u žáků do přípravy budoucích pedagogů (spolupráce s vysokými školami).	<u>HROZBY (THREATS)</u> ▪ Nekoordinovaný přístup jednotlivých aktérů v oblasti vzdělávání k rozvoji čtenářské a matematické gramotnosti (revize RVP, ČŠI, aktivity a podpůrné projekty). ▪ Riziko upozadění snahy o rozvoj čtenářské a matematické gramotnosti z důvodu neexistence jednotné národní strategie. ▪ Nedostatečné osvojení si základních gramotností u žáků nese značné riziko jejich neúspěšného uplatnění na trhu práce.

Tabulka prezentuje shrnutí nejdůležitějších aspektů SWOT k dílčí tematické oblasti „Čtenářská a matematická gramotnost“. SWOT analýza oblasti intervence zahrnuje rovněž nalezení optimální oboustranné interakce jednotlivých faktorů silných a slabých stránek vůči příležitostem a hrozbám:

Jak pomocí silných stránek využít příležitosti? (S-O hodnocení)

- Využít potenciál již proškolených pedagogů a motivovat ostatní vyučující k využití nabídky DVPP; dále sdílení zkušeností a poznatků dobré praxe uvnitř školy i mezi školami.
- Zaměřit se na podporu zanesení potřeby rozvoje gramotností u žáků do přípravy budoucích pedagogů; komunikovat s aktéry, kteří připravují budoucí učitele na praxi.
- Vybudovat a nastavit spolupráci s partnery z veřejné a soukromé sféry, zapojit se do aktivit zaměřených na rozvoj gramotností.
- Akcentovat důležitost a potřebu zlepšit a rozvíjet čtenářskou a matematickou gramotnost a apelovat na překonání obtíží spojených s čerpáním financí na rozvoj aktivit gramotností.
- Prostřednictvím rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti řešit problematiku „žáků ohrožených školním neúspěchem“ i rozvoj „žáků mimořádně talentovaných“.

Jak využít příležitosti k odstranění slabých stránek? (W-O hodnocení)

- Využít vhodné příležitosti ke vzdělávání pedagogů v kurzech či samostudiu (včetně využití e-learningu, sociálních sítí a kanálů).
- Zapojit se do projektů, včetně využití šablon a čerpat zdroje financí k rozvoji gramotností.
- Vytvořit efektivní tlak na zvyšování kvality výuky např. hodnocením učitelů, případně jejich motivací změnit a inovovat metody výuky.
- Vazbou na aktéry připravující budoucí učitele do praxe rozšířit plošně problematiku čtenářské a matematické gramotnosti do povědomí pedagogů.

Jak využít silné stránky k odvrácení hrozeb? (S-T hodnocení)

- Využít všeobecně vnímanou a diskutovanou potřebou zlepšit čtenářskou a matematickou gramotnost k podnícení MŠMT k sestavení jednotné strategie.
- Pokud by vznikla národní strategie, zainteresované strany by postupovaly v souladu s ní a odpadla by hrozba protichůdných tlaků na pedagogy.

Jak snížit hrozby ve vztahu k slabým stránkám? (W-T hodnocení)

- Intenzivní propagací a odpovídající argumentací opodstatněnosti a významu gramotností ve vzdělávání, podporou dalšího vzdělávání a rozvojem pedagogických dovedností učitelů, prezentací příkladů dobré praxe a spolupráce s ostatními školami a aktéry.

Finální souhrn výsledků analýzy potřeb v území, potřebné rozvojové priority - Čtenářská a matematická gramotnost

Problém	Příčina	Žádoucí změna/Cíl	Poznámka
Neexistence jednotné strategie rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti	Nejednotný přístup jednotlivých aktérů v oblasti vzdělávání k rozvoji čtenářské a matematické gramotnosti.	Podpora vzniku jednotné strategie rozvoje čtenářské a matematické gramotnosti, která by vyřešila problém protichůdných tlaků na pedagogy. Dále revize RVP, inovace ŠVP - podpora škol při tvorbě vlastní strategie rozvoje čtenářské gramotnosti žáků a rozvoje jednotlivých složek matematické gramotnosti napříč dalšími předměty.	
Nedostatečná úroveň čtenářské gramotnosti žáků	Nízká čtenářská gramotnost způsobena směřováním volnočasových aktivit do jiných oblastí zájmu, žáci nerozvíjí své čtenářské dovednosti úměrně věku a stupni školní docházky. Nezáměr o četbu, nedostatečná orientace a neschopnost práce s textem.	Podporovat rozvoj prvků čtenářské gramotnosti ve všech předmětech. Realizovat aktivity pro zlepšení čtenářské gramotnosti: čtení různých typů textů a jejich kompletní rozbor – práce žáků pod vedením učitele za pomoci pracovních listů, využití audio vizuální techniky, práce s internetem. Dále motivovat žáky k četbě a podporovat utváření si vlastního čtenářského postoje. Podpora rozvoje kritického myšlení.	<i>Nutná podpora celoživotního učení vyžadující aktivní čtení s porozuměním.</i>
Nízká úroveň matematické gramotnosti žáků	Role matematiky je velmi podceňována. Negativní zájem žáků o matematiku z důvodu náročnosti předmětu. Nedostatečná gramotnost způsobena používáním konzervativních metod výuky s nevhodnou propagací potřebnosti matematiky při dalším studiu či praxi.	Inovace výuky matematiky, promítnutí moderních metod nejenom do předmětu matematiky, ale i do dalších souvisejících předmětů a oborů; efektivní tlak na žáky, úlohy běžného života vč. otázek finanční gramotnosti. Rozvoj ústní a písemné matematické komunikace (porozumění matematickým sdělením, argumentace a řešení problémů), podpora prostorové orientace a představivosti (modelovací SW, animace, moderní pomůcky).	
Nedostatek pedagogů, kteří dokáží rozvíjet čtenářskou a matematickou gramotnost	Stagnující přístupy a neochota pedagogů změnit metody dosavadního způsobu výuky matematiky, nezáměr o nové pomůcky a technologie využitelné pro interaktivní výuku.	Vytváření podmínek pro systematický rozvoj kompetencí pedagogů komplexně rozvíjet čtenářskou a matematickou gramotnost napříč vzdělávacími oblastmi. Podpora vzdělávání pedagogických pracovníků včetně spolupráce a zapojení externích odborníků přímo do vzdělávání (spolupráce v oblasti aktivit zaměřených na rozvoj gramotností, tandemová výuka).	<i>Vzdělávání pedagogů, samostudium, samostatné hledání inovativních přístupů při rozvoji gramotností.</i>

6. Dokumenty a zdroje použité při zpracování Analýzy

Při zpracování Analýzy potřeb území jsme vycházeli z následujících dokumentů a zdrojů (*charakteristika pěti dokumentů byla použita z APÚ pro KAP I*):

- **Program rozvoje Pardubického kraje**
- **Monitorovací zpráva o realizaci Programu rozvoje Pardubického kraje, priorita A, opatření A.1 Podpora kvalitního systému vzdělávání**
- **Regionální akční plán Pardubického kraje**
- **Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pardubickém kraji (2016 – 2020)**
- **Strategie ITI Hradecko-pardubické aglomerace**
- **Krajská příloha k národní strategii RIS3 Pardubický kraj**
- **Regionální sektorová dohoda v oblasti chemie; 2015**
- **Výzkum vývoje profesní orientace studentů (žáků) středních škol v Pardubickém kraji, školní rok 2018/2019; Průvodní zpráva a vyhodnocení realizovaného výzkumu, TREXIMA spol. s r.o., pro Svaz průmyslu a dopravy ČR**
- **Mapování inovačního prostředí Pardubického kraje; Závěrečná zpráva; MEPCO, s. r. o.; listopad 2018**
- **Zpráva o situaci na krajském trhu práce, o realizaci APZ v roce 2018 a strategie APZ pro rok 2019; ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích**
- **Analýza nabídky a poptávky na trhu práce, Průběžná zpráva – stav k 31. 12. 2018; březen 2019; ÚP ČR, Krajská pobočka v Pardubicích**
- **Německá Bílá kniha Práce 4.0 – Rešerše, Národní observatoř zaměstnanosti a vzdělávání, Národní vzdělávací fond, o.p.s.; 2017**
- **Iniciativa práce 4.0 - STUDIE; Zpracovatel: Národní vzdělávací fond, o.p.s.; prosinec, 2016; https://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/prace_4_0/studie_iniciativa_prace_4.0.pdf**
- **Materiály Místních akčních plánů v Pardubickém kraji**
- **Dokumenty IROP, platné i proběhlé výzvy pro vzdělávání**
- **Dokumenty OP VVV, platné i proběhlé výzvy pro vzdělávání**

Nedílnou součástí Analýzy je specifikace kroků a cílů obsažených v tomto dokumentu na základě již provedených analýz v dále uvedených strategických dokumentech promítnutých do všech témat KAP. Za stěžejní dokument jsou považovány Program rozvoje kraje a Regionální akční plán Pardubického kraje.

Program rozvoje Pardubického kraje

(schválený Zastupitelstvem Pardubického kraje usnesením Z/363/11 dne 15. 12. 2011, změna návrhového období schválena Zastupitelstvem PK usnesením Z/242/14 dne 11. 12. 2014) je základním střednědobým koncepčním dokumentem kraje. Jedním z jeho průřezových úkolů je zformulovat rozvojové aktivity kraje na dané období tak, aby co nejúčinněji přispívaly k vyváženému a udržitelnému rozvoji územního obvodu kraje. Vedle obvyklých výzev v oblasti regionální politiky se v současné době přidává i nutnost adaptace kraje na dopady probíhajících ekonomických změn. Aktualizovaný Program rozvoje Pardubického kraje byl zpracován pro návrhové období 2012–2020.

V návrhové části, ve specifikaci opatření a jejich aktivit je uvedeno Opatření A. 1, které zahrnuje následující aktivity:

A.1.1	Optimalizace kapacit středních škol a oborů vzdělání s ohledem na současný stav i budoucí vývoj populace.
-------	---

A.1.2	Údržba a modernizace zřizovaných škol a školských zařízení.
A.1.3	Posílení vazeb středních škol s podnikatelským (odběratelským) sektorem (odborné praxe, úpravy vzdělávacích programů, vytváření vzdělávacích strategií škol).
A.1.4	Zvyšování kvality výuky – další vzdělávání pedagogických pracovníků, zavádění školních vzdělávacích programů, modernizace vybavení škol.
A.1.5	Rozvoj zájmového vzdělávání, neformálního vzdělávání (vč. EVVO), jazykového vzdělávání, dalšího vzdělávání a celoživotního vzdělávání.
A.1.6	Podpora talentované mládeže (Festival vědy a techniky dětí a mládeže Pardubického kraje, zahraniční stáže).

Monitorovací zpráva o realizaci Programu rozvoje Pardubického kraje, priorita A, opatření A.1 Podpora kvalitního systému vzdělávání

Tato zpráva průběžně sleduje naplňování jednotlivých priorit Programu rozvoje Pardubického kraje a byla i nadále bude cenným zdrojem informací o plnění úkolů vyplývajících z výše uvedených priorit.

Regionální akční plán Pk

RAP Pk v bodě č. 1 specifikuje jako priority kraje v oblasti vzdělávání zejména rovný přístup ke vzdělávání, soulad odborného vzdělávání s potřebami trhu práce, podporu dalšího vzdělávání včetně rekvalifikací a vzdělávání, které povede k větší uplatnitelnosti na trhu práce.

Opatření:

Zvyšování kvality a vybavenosti optimálně dimenzované sítě škol s ohledem na demografické trendy a aktuální i budoucí potřeby. Zajištění územní dostupnosti a adekvátních kapacit pro vzdělávání na ZŠ, SŠ a VOŠ. Zvyšování kvality výuky a zlepšování podmínek ICT vybavení pro rozvoj nadaných žáků a studentů a usměrnění jejich přednostní orientace na obory spojené s rozvojem daného regionu a jeho rozvojového potenciálu. Zvýšení flexibility a zefektivnění vzdělávací soustavy s ohledem na předpokládaný demografický vývoj. Zapojení zaměstnavatelů do odborné přípravy a odborného vzdělávání. Podpora motivace žáků a studentů zejména tam, kde lze předpokládat vazby na konkrétní segmenty místních trhů práce. Poskytování specifického vzdělávání a realizace volnočasových aktivit. Podpora vzdělávání sociálně vyloučených a ohrožených skupin obyvatelstva.

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy v Pk (2016 – 2020)

Stěžejním dokumentem pro oblast školství na krajské úrovni je Dlouhodobý záměr vzdělávání v Pk. Cílem Pk je vytvořit efektivní síť škol a školských zařízení, která bude zajišťovat rovný přístup ke vzdělávání a poskytovat kvalitní vzdělávání a školské služby. Výchozím principem je neomezit přístup ke vzdělávání a zachovat žádoucí spektrum oborů vzdělání, které bude odpovídat poptávce uchazečů o sekundární vzdělávání a poptávce po kvalifikovaných pracovnících na trhu práce.

Materiálně technické vybavení, pořízení vybavení, ekonomická efektivita
Zvýšení efektivity využívání materiálně technického vybavení a odborného potenciálu škol a školských zařízení. Efektivní využívání kapacit škol a školských zařízení a jejich objektů. Naplňenost oborů vzdělání (stanovení minimálního počtu žáků v 1. ročníku otevíraného oboru vzdělání s cílem dosažení ekonomické efektivity a kvality vzdělávání), využití cílové kapacity školy. Zkvalitňovat výuku technických a přírodovědných oborů prostřednictvím modernizace učebních materiálů a

pomůcek, inovací materiálně technického vybavení a vyšším využitím ICT. Zlepšovat podmínky pro zavádění inovativních technologií do výuky a jejich vyšší propojení s moderními výukovými metodami. Zajistit ICT vybavenost škol a školských zařízení.
Kvalita vzdělávání
Úspěšnost žáků a studentů ve společné (státní) části maturitních zkoušek a při jednotných závěrečných zkouškách, plnění cílů vzdělávacích programů. Vytvoření předpokladů pro zvýšení prostupnosti a volitelnosti vzdělávacích cest a pro kvalitnější nabídku vzdělávacích služeb. Vertikální i horizontální prostupnost oborů vzdělání, nabídka oborů vzdělání v různých stupních a kategoriích vzdělání, homogenost oborové nabídky (obory vzdělání stejné oborové skupiny, příbuzné obory).
Společné vzdělávání
Podpora žáků a studentů se SVP, zajištění bezbariérového přístupu a pohybu handicapovaných žáků. Podpora nadaných žáků a studentů – účast a úspěšnost žáků a studentů školy v soutěžích zaměřených jak na teoretické znalosti a vědomosti, tak na prověřování zručnosti a odborných dovedností žáků a studentů (za 3leté období).
Další vzdělávání
Realizace dalšího vzdělávání a uznávání výsledků dalšího vzdělávání podle zákona č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
Soulad vzdělávání a potřeb trhu práce
Uplatnitelnost absolventů na trhu práce (jak na celostátní, tak na krajské úrovni), úspěšnost v navazujícím studiu. Perspektivnost vzdělávací nabídky školy (zavádění a aplikování nových technologií ve výuce, možnost získávání odborných znalosti a dovedností žáků a studentů vyžadovaných reálnou praxí). Spolupráce škol se sociálními partnery – zejména se zaměstnavateli a dále se ZŠ, partnerskými školami, VŠ, výzkumnými institucemi, nestátními neziskovými organizacemi, poradenskými zařízeními, pobočkami ÚP ČR apod. Aktuálně reagovat na současné a očekávané požadavky trhu práce a na vysokou míru nezaměstnanosti absolventů oborů vzdělání. Nově zařazovat nebo kapacitně posilovat jen obory vzdělání s vysokou uplatnitelností absolventů na trhu práce. Podporovat sociální partnerství SŠ a zaměstnavatelů. Od ředitelů zřizovaných škol bude požadováno další prohlubování spolupráce s podnikatelským sektorem. Prohlubovat spolupráci SŠ s dalšími partnery (např. zaměstnavateli, partnerskými školami, VŠ, výzkumnými institucemi, nestátními neziskovými organizacemi) při řešení technických a technologických problémů a aktualizaci výukových materiálů a popularizaci zejména technických a přírodovědných oborů a řemesel. Podporovat propojení struktury oborů vyššího odborného vzdělávání s potřebami trhu práce.
Účast v projektových aktivitách, mobilita
Zapojení do projektů na celostátní, krajské a lokální úrovni, úspěšná realizace projektů s dopadem na kvalitu poskytovaného vzdělávání. Další prohloubení zahraničních aktivit škol (výměnné pobyty, stáže, mobilita žáků, studentů a vyučujících). Podporovat mobilitu žáků a studentů za účelem zvyšování či prohlubování jejich praktických a teoretických znalostí, zejména v technických a přírodovědných oborech a řemeslech. Podporovat mobilitu pedagogických pracovníků škol a školských zařízení za účelem výměny zkušeností a tvorby či inovace učebních materiálů pro výuku zejména technických a přírodovědných oborů a řemesel.

Centra excelence
Nadregionální působnost a jedinečnost vybraných škol.
Technické a přírodovědné vzdělávání
Podporovat odborné vzdělávání formou uzavírání sektorových dohod, organizování kulatých stolů, podpory pořádání prezentačních burz firem v rámci mikroregionů, mediálních kampaní a prezentací škol, poskytování prospěchových stipendií žákům vzdělávajícím se v oborech žádaných na trhu práce, pokračování projektu TECHNOHRÁTKY, podpory práce s nadanými žáky a studenty (např. mezinárodní soutěže ŘEMESLO/SKILL, projektu – Program vytváření a rozvíjení zájmu žáků o vědecké a technické obory v Pk, programu Pk – Podpora talentované mládeže). Zapojit žáky ZŠ do mimoškolních aktivit ve SŠ zaměřených na popularizaci zejména technických a přírodovědných oborů a řemesel (např. formou organizování technicky zaměřených kroužků pro žáky ZŠ v odborných učebnách a dílnách SŠ).
Jazykové vzdělávání
Podporovat jazykové vzdělávání – výběr škol dle výše časové dotace pro výuku jazyků a počtu vyučovaných cizích jazyků stanovených RVP (případně ŠVP) oborů vzdělání dané školy.

 ITI strategie Hradecko-pardubické aglomerace ITI strategie definuje potřeby Hradecko-pardubické aglomerace se vztahem k jednotlivým operačním programům, které jsou v tomto nástroji integrovány.

Polytechnické a přírodovědné obory
Podpořit vzdělávání na všech stupních škol se zaměřením na polytechnické a přírodovědné obory. Zvýšení kvality vzdělávání v technických a přírodovědných předmětech na ZŠ, SŠ a VOŠ, včetně zavedení studia biotechnologie. Výstavba, rekonstrukce a vybavení odborných učeben, laboratoří, dílen a pozemků pro výuku přírodovědných a technických oborů.
DVPP
Profesní podpora pedagogů a systematické vzdělávání pedagogů v technických a přírodovědných oblastech včetně osobnostně sociálního růstu.
Specializované vzdělávání
Propojení specializovaných oborů od počátečního vzdělávání až po vzdělávání univerzitní s cílem systematicky připravovat odborníky ve speciálních oborech. Rekonstrukce a vybavení vzdělávacích zařízení pro rozvoj vybraných klíčových kompetencí, především v oblasti matematické gramotnosti a základních schopností v oblasti vědy a technologií a schopnosti práce s digitálními technologiemi.

 Krajská příloha k národní strategii RIS3 Pk

Polytechnické a přírodovědné vzdělávání
Zvýšení kvality a atraktivity přírodovědného a technického vzdělávání a matematiky (s využitím konceptu STEM) na ZŠ a SŠ.
Další vzdělávání
Zlepšování kvality a praktické relevance dalšího vzdělávání s ohledem na potřeby inovačních firem a jeho provázanost s počátečním vzděláváním.

Cizí jazyky
Zvýšení aktivní znalosti cizího jazyka, úrovně měkkých kompetencí a podnikavost. Zapojení rodilých mluvčích do výuky angličtiny a dalších cizích jazyků i jiných předmětů v systému počátečního vzdělávání (metoda CLIL – tematická síť). Zavedení systému zahraničních jazykových kurzů pro pedagogy a jeho propojení s kariérní dráhou učitele. Zapojení zahraničních odborníků do výuky na VŠ. Zavedení povinnosti aktivního použití cizího jazyka během studií na VŠ, např. ve formě studia některých předmětů v anglickém jazyce nebo realizace studijního pobytu v zahraničí. Zavedení nástrojů k diagnostice a rozvoji podnikavosti a měkkých kompetencí definovaných Národní soustavou povolání.
Práce s talenty
Zvýšení kvality práce s talenty a podporu profesní profilace žáků. Tvorba a aplikace programů pro rozvoj přirozeného nadání (pro podnikání, pro technické profese a pro výzkum a vývoj) včetně přípravy poradců pro práci s nimi. Realizaci vysoce individualizovaných programů na rozvoj jedinců s mimořádným podnikatelským talentem, technickým talentem nebo talentem pro výzkumnou a vývojovou práci. Vytvoření v regionu profesionalizované kariérní centrum s odpovídající kapacitou, které bude vytvářet odbornou a metodickou podporu „in house“ kariérního poradenství ve školách, zajišťovat jeho aktuálnost z hlediska vzdělávací a pracovní nabídky v regionu včetně zprostředkování konkrétní spolupráce s podniky a institucemi navazujícího vzdělávání atp. Diferenciace výuky na ZŠ, která by umožnila rozvoj vrozených dispozic žáků a následně eliminovala potřebnost víceletých gymnázií.
Neformální vzdělávání
Zvýšení kvality a dostupnosti neformálního a zájmového vzdělávání zaměřeného na přírodní a technické obory a matematiku (s využitím konceptu STEM).
Zkvalitnění výstupů vzdělávání
Zavedení (např. ve spolupráci se SCIO) hodnotících standardů výstupů vzdělávání včetně zajištění měření přidané hodnoty škol (pokud nebude realizován z národní úrovně) Vytváření špičkové sdílené kapacity (jak infrastrukturní tak odborné) pro realizaci experimentálně orientované výuky ZŠ a SŠ v oblastech konceptu STEM. Definici očekávaných výstupů vzdělávání, lze říci kompetenčních modelů absolventů, které budou pro jednotlivé úrovně systému počátečního vzdělávání uvádět nejen požadované kompetence, ale také jejich obsah a jejich cílové úrovně, tyto očekávané výstupy budou zpracovány pro jednotlivé skupiny povolání a budou tak představovat doporučení pro úpravu kurikul jednotlivých škol (cílem tohoto opatření je konkrétní popsání cílů vzdělávání na základě potřeb zaměstnavatelů.

Sektorové dohody

Sektorové dohody uzavřené v Pk mezi samosprávou, organizacemi sdružujícími zaměstnavatele, SŠ a VOŠ poskytují rámec společných potřeb zúčastněných, jejichž řešení je nezbytně pro další rozvoj škol a ekonomiku regionu.

Sektorová dohoda v oblasti potravinářství, sektor zpracování obilí a mouky

Zajistit zvyšování kvalifikační úrovně pracovníků v oboru v důsledku uplatňování automatizace, nových technologií a nových surovin i materiálů. Proto je také potřebné a nepostradatelné trvalé odborné vzdělávání stávajících pracovníků a poskytování odborných informací pro jejich činnost. Přináší to také nutnost změnit obsah i systém odborného vzdělávání pracovníků v rámci počátečního vzdělávání.

Stabilizovat/vytvořit centrum odborného vzdělávání v předmětných oborech s působností pro celou republiku. Toto centrum bude vybavené potřebným materiálním a technickým zařízením.

Řešit nedostatek kvalifikovaných zaměstnanců pro práci v sektoru zpracování obilí a mouky jak z počátečního, tak z dalšího vzdělávání.

Zajistit a stabilizovat systém odborného vzdělávání, které v současné době nezajišťuje dostatek lidí pro činnost v sektoru.

Zajistit trvalé odborné vzdělávání stávajících pracovníků ve využívání nových technologií. Vytvoření systému a nastavení podmínek pro další vzdělávání v sektorech zpracování obilí a mouky.

Změnit přístup k medializaci studijních oborů v oblasti potravinářství a zpracování obilí a mouky a poskytování odborných informací pro činnosti ve výrobě.

Sektorová dohoda k oblasti dopravy a dopravní obslužnosti

Dohoda je strategickým dokumentem pro řešení oboru zasahujícího fatálním způsobem do ekonomiky a jejího efektivního řízení v rámci celé ČR. Její cíle a v ní navrhovaná témata pro spolupráci mezi zaměstnavateli a SŠ zaměřenými na tuto oblast lze shrnout do následujících témat řešení:

Absolventi škol dopravních oborů vstupujících do praxe v dopravě nejsou schopni v dostatečném počtu a kvalitě nahrazovat přirozený úbytek lidských zdrojů v důsledku odchodů do důchodu a stabilizovat tak lidské zdroje v dopravě.

Pro uplatnění nezaměstnaných v dopravě nejsou vytvořeny dostatečné možnosti v oblasti rekvalifikačních programů.

Zajistit dostatek kvalifikovaných lidských zdrojů a efektivní možnosti financování jejich kvalifikací jako nezbytný předpoklad stabilizace sektoru.

Zlepšit kvalitu a optimalizovat kvantitu absolventů v klíčových školách ve spolupráci škol a zaměstnavatelů v dopravě.

Změnit strukturu absolventů ve prospěch odborného vzdělávání všech úrovní pro zvýšení uplatnitelnosti absolventů.

Strategická spolupráce s vybranými školami, včetně zajištění legislativní a daňové podpory této spolupráce.

Sektorová dohoda pro chemii „Dorost pro chemický průmysl“

Tato dohoda slouží k prosazování potřebných systémových změn ve vzdělávací soustavě, orientovaných na posílení významu technického školství v ČR. Dohoda může být platformou pro zapojení dalších zaměstnavatelů a vzdělávacích institucí a dotýká se následujících témat:

Zajištění potřebné struktury zaměstnanosti a zachování konkurenceschopnosti této významné části průmyslu v ČR. Jedná se i o velkou výzvu a příležitost pro mladé, kteří v současné době hledají své uplatnění.

Snahou je zajistit dostatek mladých lidí nejen pro chemický průmysl, ale i distribuci a užití chemických látek a analytiky pro chemické laboratoře a pro oblast životního prostředí a nakládání s odpady včetně jejich recyklace.

Podpora odborného školství v oblasti chemie.

Propagace chemie na ZŠ.

Popularizace chemie formou prvotního seznámení v předškolních třídách MŠ.

Výzkum vývoje profesní orientace studentů (žáků) středních škol v Pardubickém kraji, školní rok 2018/2019

V rámci realizace výzkumu profesní orientace žáků oborů středního studia v Pardubickém kraji ve školním roce 2018/2019 bylo hodnoceno celkem 3002 odpovědí žáků z 58 škol. Více než polovinu respondentů (53,1 %) představují žáci odborných maturitních oborů, více než čtvrtina respondentů (26 %) studovala učební obor, pětinu respondentů (20,9 %) zastupují žáci gymnázií.

Souhrn nejdůležitějších zjištění (výběr):

Nejvíce preferovaná jsou povolání z oblasti techniky, průmyslu a stavebnictví, ve které si preferované povolání zvolila pětina respondentů (20,5 %). Nejméně preferována jsou povolání z oblasti veřejné správy, která vybralo pouze 1,4 % respondentů. Nejvíce preferovaná jsou povolání na kvalifikační úrovni 7 (odpovídá vysokoškolskému magisterskému vzdělání), vybralo je 38,6 % respondentů. Nejčastěji uváděným preferovaným povoláním je chovatel (koní, zvířat v ZOO, hospodářských zvířat a ryb, které uvedlo celkem 83 respondentů. Následuje povolání psycholog (72 respondentů), programátor a automechanik (65 respondentů). Téměř polovina žáků (46,5 %) plánuje do budoucna některou z forem kombinace dalšího studia s prací, čtvrtina (25 %) chce nastoupit rovnou do práce, aniž by pokračovali v dalším studiu. Další studium denní formou bez současného přivýdělku má v plánu 28,5 % respondentů. Téměř šestina zájemců o další studium (14,4 %) preferuje studium pouze v rámci kraje, skoro čtvrtina (24,2 %) studium v blízkosti bydliště spojené s každodenním dojížděním. Téměř tři čtvrtiny respondentů (72,5 %) chtějí být v budoucnu zaměstnaní, tato tendence převládá u žáků gymnázií (74,6 %). Pětina respondentů (22,4 %) preferuje soukromé podnikání. Nejvyšší podnikatelský potenciál má obor Umělecký kovář a zámečnický, pasíř. Tři čtvrtiny žáků tohoto oboru chtějí v budoucnu soukromě podnikat. Podobně vysoký podíl zájemců o soukromé podnikání (71,4 %) je také v oborech Zedník a Užitá fotografie a média. Nejvíce respondentů (59 %) preferuje místo výkonu práce v kraji nebo v dostupnosti bydliště pro každodenní dojíždění. Nejvíce zájemců o práci v kraji a blízkém okolí v dostupnosti pro každodenní dojíždění je ve skupině žáků studujících obory 33_Zpracování dřeva a výroba hudebních nástrojů. V rámci této skupiny oborů preferují kraj a jeho blízké okolí více než tři čtvrtiny respondentů (78,9 %). Podobný podíl je také ve skupinách oborů 66_Obchod a 29_Potravinářství a potravinářská chemie. Naopak nejmenší podíl o další setrvání a pracovní uplatnění v kraji je mezi žáky skupin oborů 65_Gastronomie, hotelnictví a turismus, 79_Obecná příprava (gymnázia) 18_Informatické obory. Nejčastěji uváděným hlavním kritériem při výběru práce je možnost sladění práce a osobního života (24,6 %). Tato priorita dominuje především mezi gymnazisty (34,5 %). Téměř čtvrtina respondentů (22,5 %) upřednostňuje vysoký výdělek. Priority při výběru práce se relativně významně liší podle typu aktuálního studia respondenta. Pouze necelá polovina respondentů (47,8 %) by si pro své studium vybrala znovu školu, kterou aktuálně studují, nejčastěji takto odpovídali žáci gymnázií (64,4 %). Studium zcela jiného oboru by si zvolila více než třetina respondentů (35,9 %), především žáci učebních oborů (38,6 %) a žáci odborných maturitních oborů (39 %). Žáci hodnotí pozitivně především dobrou dopravní dostupnost školy (26,9 %) a přístup učitelů a jejich výukové metody (24 %). Většina respondentů považuje jimi studovaný obor za perspektivní. Nejčastěji (39,9 %) žáci volili aktuálně studovanou střední školu a studovaný obor z důvodu dlouhodobého zájmu o tuto oblast, jednalo se především o žáky odborných maturitních oborů.

Většina žáků by na základě vlastní zkušenosti zvýšila rozsah praktické přípravy přímo na pracovištích zaměstnavatelů, přitom více než pětina žáků (20,3 %) by rozsah této praxe zvýšila významně. Jedná se především o žáky odborných maturitních oborů.

Nejvyšší hodnoty indexu profesní vyhraněnosti dosáhli žáci gymnázií, naopak nejnižší hodnota byla identifikována u žáků oborů L5. Vysoké průměrné hodnoty indexu profesní vyhraněnosti při současném vysokém počtu respondentů dosáhly např. obory Mechanik opravář motorových vozidel, Zdravotnický asistent a Elektrotechnika.

Mapování inovačního prostředí Pardubického kraje

Tento dokument se zabývá stavem, networkingovým a inovační potenciálem v oblasti polytechnického vzdělávání na základních, středních a vyšších odborných školách a identifikací talentů v Pardubickém kraji. Poznatky získané v rámci analýzy se z větší části shodují se závěry, které byly získány v evaluaci KAP I a v analýze potřeb škol. Dvě zjištění považujeme za natolik důležitá, že jsou uvedena níže:

Systém rozvoje pedagogů pro práci s talentovanými žáky v podstatě neexistuje na žádném stupni škol.

Ředitelé by ocenili centrální posílení rozvoje talentů, neboť samy školy nemají na systematický rozvoj talentů často časovou, případně personální kapacitu.

Uvedené problémy v oblasti práce s nadanými žáky lze považovat za klíčové, protože identifikace nadání, a to nejen mimořádného nadání, ze strany školy je klíčová pro další směřování konkrétního žáka. Stejně tak důležitou roli hraje i centrální posílení péče o rozvoj talentů v rámci celého kraje.

V této oblasti bude možné využít jak dosavadní zkušenosti na krajské i místní úrovni. Jak bylo uvedeno v předchozí kapitole, Pardubický kraj práci s talenty věnuje významnou pozornost a v kraji systematicky pracuje Krajská síť podpory nadání.

7. Závěr

Výsledky analýzy potřeb budou využity při prioritizaci potřeb a v následné tvorbě návrhové části dokumentu Krajský akční plán rozvoje vzdělávání v Pardubickém kraji.